KARYS

1968
Laisvės Kovos Metai
SPALIS - OCTOBER
Nr. 8

KARYS

1968
Laisvės Kovos Metai
Nr. 8 (1445

Redaktorius — Zigmas Raulinaitis
Administratorius — Leonas Bileris
Redaktoriaus pavaduotojas — Jonas Rūtenis

Atskirus skyrius redaguoja:
P. Petrušaitis — Tremties Trimitas
E. Petrauskaitė — Šaulė Tremtyje

Balys Brazdžionis — Lietuviai Kariai Laisvajam Pasaulyje
Bronius Balčiūnas — Karinės Žinios
Leidžia — L. V. S. Ramovė New Yorko Skyrius

TURINYS

Kanados Šaulių suvažiavime, iš k.: J. Šiaučiulis — L. K. Mindaugo š. kp. p-kas, V. Išganaitis — S-gos p-kas, inž. J. G. Preikšaitis, LŠST CV įgaliotinis Kanadai ..... *viršelis*
V. Prižgintas — Jaunuoliai Laisvės kovų sūkuryje 225
A. Budreckis — Lietuviškoji ekspansija 227
P. Būtėnas — Dakšiai / Daukšiai 229
Tigriukas — Okupanto valdžioje 233
B. B. — Šveicarijos krašto gynyba 240
P. Būtėnas — Du siūlymai 241
Tremties Trimitas 243
Šaulė Tremtyje 247
Lietuviai Kariai Laisvajame Pasaulyje 250
Karinės Žinios 251
Kronika 254

ATSTOVAI: Baltimore ..... M. ŠIMKUS
Chicago ..... J. STANKŪNAS
Cleveland ..... F. EIDIMTAS
Los Angeles .... O. ŽADVYDAS
Philadelphia .. A. IMPOLĖNAS
Australija ..... V. ŠALKŪNAS

PLATINTOJAI

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

Boston, Mass. — S. J. Minkus
Chicago, Ill. — "Gifts International", "Marginiai'", "Parama".
Detroit, Mich. — V. Perminas
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis
Kenosha, Wis. — B. Juška
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas
Newark, N.J. — Kazys Trečiokas
Omaha, Nebr. — J. Kantanavičius
Woodhaven, N.Y. — J. Pašukonis ("Aidas") "Romuva"
Waterbury, Conn. — V. Vaitkus

KANADOJE:

Hamilton, Ont. — Z. Orvidas
Toronto, Ont. — Augustinas Kuolas, P. Misevičius
Montreal, Que. — "Parish Library"

ANGLIJOJE:

"Dainora" — 74 Priory Road, Kew Surrey

AUSTRALIJOJE:

P. Mažylis — 1 Taroonga Court, Norlane, Vic.
L. Vasiliūnas — 3 Wall Street Norwood 5067

VENEZUELOJE:

Kun. A. Perkumas, SDB Centro Lituano, Plaza Principal de La Vega, Caracas

THE WARRIOR, magazine for the veterans, of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly except July and August by "KARYS" — 916 Willoughby Avenue, Brooklyn, N.Y. 11221, U.S.A. Subscription $7.00 per year. Single copy 70 cents.
SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N.Y.

KU biblioteka
093 00523813 4

Įsteigtas Lietuvoje 1919— Nepriklausomybės kovų— metais

KARYS

Atgaivintas Jungtinėse Amerikos Valstybėse 1950 metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 8 (1445) SPALIS - OCTOBER 1968

JAUNUOLIAI LAISVĖS KOVŲ SŪKURYJE

V. PRIŽGINTAS

Ilsėkit . . .
Pastogėj mėlyno dangaus,
Sargyboj Nemuno ramaus,
Vien apraudojami tik vėjo! . . .
Ilsėkit, brangūs pelenai,
Garbingai žuvę už tėvynę . . .
(Maironis, Ant Punės kalno. Pavasario Balsai, 248-249 psl.)

1918 vasario 16 d., šeštadienį, 12 val. 30 min., vokiečių okupacijos metu, Lietuvos Taryba, atstovaudama visai lietuvių tautai, paskelbė, kad "atstatanti nepriklausomą demokratiniais pamatais sutvarkytą Lietuvos valstybę su sostine Vilniuje".[1] Šioje Taryboje vyriausias amžiumi buvo dr. Jonas Basanavičius, 66 m., Vilniaus Didžiojo Seimo organizatorius, Lietuvių Mokslo Draugijos įsteigėjas, o jauniausias — studentas K. Bizauskas, 24 m., rusų komunistų kankinys Sibire.

Anuo metu Lietuvos Taryba, skelbdama valstybės atstatymą, gyveno netikrą laiką: visam krašte siautė žiauri karinė vokiečių okupacija, o Rytuose, Rusijoje, griuvo carizmas ir jo vieton klasta ir sąmokslu įsitvirtino komunistinė diktatūra.

Lietuvos Taryba, paskelbdama Lietuvos valstybės atstatymą, kreipėsi "į Rusijos, Vokietijos ir kitų valstybių vyriausybes"[1] prašydama pripažinti. Vokietijos vyriausybė tuojau pat, kovo 23 d., pirmoji pripažino Lietuvą laisva valstybe. Rusija niekados neatsakė į tą kreipimąsi: Lietuvos Tarybai tuo buvo duota suprasti, kad rusų komunizmas yra toks pat lietuvių tautos priešas, kaip ir griuvęs rusų carizmas!

Lapkričio 11 d. buvo sudaryta pirmoji Lietuvos vyriausybė, kuriai vadovauti pakviestas prof. Augustinas Voldemaras. To pat mėnesio 23 d. vyriausybė išleido pirmąjį įsakymą kariuomenei. Vėliau ta diena liko Lietuvos kariuomenės šventė, kuri iškilmingai tebešvenčiama iki šiai dienai.

Lapkričio 11 d. I Pasaulinis karas pasibaigė Vokietijos kapituliacija. Karą pralaimėjusi, Vokietija turėjo atšaukti savo karines jėgas iš visų okupuotų sričių.

1919 m. sausio 6 d. raudonosios armijos divizijos, vokiečiams traukiantis, okupavo Vilnių ir ėmė supti Kauną. Du trečdaliai Lietuvos buvo rusų komunistų okupuota. Mūsų vyriausybė, neturėdama dar suorganizuotos kariuomenės, pasitraukė iš Vilniaus ir įsistiprino Kaune: čia nutarė ginti lietuviškąsias žemes nuo naujų okupantų, nešančių komunistinę vergiją.

Tuojau prasidėjo skubus Lietuvos kariuomenės organizavimas. Vyriausybė išleido į lietuvių tautą atsišaukimą, kuriuo buvo skelbiama:

"Lietuva pavojuje!

Vokiečių kariuomenei atsitraukiant, jau įsibrovė Lietuvon svetimoji Rusijos kariuomenė. Ji eina, atimdama iš mūs gyventojų duoną, gyvulius ir mantą. Jos palydovai — badas, gaisrų pašvaistės, kraujo ir ašarų upeliai.

" Tad ginkim Lietuvą! Parodykim, jog esame verti amžiais kovotos laisvės; šiandieną Lietuvos likimas mūsų pačių rankose.

"Nelaukdami toliau nei valandos, kas myli Lietuvą, kas trokšta laisvės, kas pajėgia valdyti ginklą, stokime visi į Lietuvos krašto apsaugą. Būrių būriais eikime iš kaimų, viensėdijų, miestų ir miestelių, eikime iš visų Lietuvos kraštų laisvės ir Tėvynės ginti. Stokime drąsiai pirmi į kovą!

"Drąsiai, be baimės, kaip mūs tėvai ir sentėviai, užstokime priešams kelią, paskelbkime žygį už mūsų Motiną Tėvynę, už Lietuvos Valstybę!"[2]

Lietuva pavojuje! Svetimieji eina ją pavergti. Sujudo miestas, kaimas ir kiekviena sodyba. Jauni ir seni, vyrai ir moterys, kas tik pajėgė valdyti ginklą, būrių būriais stojo į organizuojamą kariuomenę. Visi ėjo ginti Lietuvą, jos laisvę, jos nepriklausomybę. Niekas savanoriams nežadėjo nei žemių, nei augštų tarnybų! Meilė tėvynei Lietuvai vertė savanorį palikti tėvus, sodybas, dirvas, mokyklą! . . . Visa lietuvių tauta išėjo savanoriais ginti šventą gimtąją žemę!

Sausio 15 d. dienraštis "Lietuva" paskelbė įstatymą steigti Karo mokyklą jaunųjų karininkų kadrui ruošti, ir sąlygas į ją stoti. Mokyklos

viršininku buvo paskirtas karininkas Galvydis-Bykauskas, jo padėjėjas — karininkas Tvaronas, adjutantas — karininkas Jakutis ir ūkio viršininkas — karininkas Dauknys.

Kovo 8 d. Karo mokykla pradėjo savo mokslą. Susirinko kariūnai savanoriai, atrinkti iš visų veikiančių pulkų. Daugumas jų jau spėjo dalyvauti fronto ugnies krikšte. Susirinko 124 kariūnai.

Balandžio 1 d. iškilmingas Karo mokyklos atidarymas. Šventinimo apeigas atliko Žemaičių vyskupas Karevičius. Atidaryme dalyvavo visa vyriausybė ir daug svečių.

Liepos 6 d. Karo mokykla išleido savo I-ją laidą: 89 kariūnai buvo pakelti į karininko laipsnį, o septynis išleido puskarininkiais. Visi baigusieji turėjo grįžti į savo dalinius, kurie kovėsi pirmose fronto linijose. Po 20 metų — 1939 liepos mėn. Respublikos prezidento Antano Smetonos aktu Karo mokyklos I-ji laida buvo pavadinta *savanorių kūrėjų laida.*[3]

Jaunieji karininkai, grįžę į savo dalinius, buvo savo karių savanorių labai mylimi. Jie parodė daug sumanumo vadovaudami kautynėse, buvo nepaprastai drąsūs ir sugebėdavo priešui įvaryti daug baimės. Nuo jų puolimų rusai komunistai bėgo panikoje, net neatsigręždami! Tačiau, ne visi jaunieji karininkai liko gyvi: I-oji laida sudėjo šešių karininkų, žuvusių dėl Tėvynės, auką. Jie atidavė savo jaunas gyvybes, kad tėvynė Lietuva būtų laisva!

Laisvės kovos metų proga verta dar kartą grįžti į garbingą praeitį ir prisiminti šiuos jaunuosius karininkus — didvyrius. O jie to verti.

Matulaitis, Kazys, 22 m. amž., mokėsi Marijampolės gimnazijoje. 1919.I.7 įstojo savanoriu į organizuojamą kariuomenę ir buvo paskirtas į 2 pėst. pulką. Jam buvo pavesta telkti savanorius Marijampolės apylinkėse. Tą darbą jis dirbo su dideliu užsidegimu. Baigęs Karo mokyklą ir pakeltas į karininko laipsnį, grįžo į savo dalinį. Vadovavo 1 ir 3 kuopoms. Dalyvavo Daugpilio, Radviliškio ir kt. kautynėse. Buvo sunkiai sužeistas, bet pasveikęs grįžo į pareigas. 1920 m. sumaniai vadovavo kautynėse su lenkais. Spalių 21 d. Giedraičių kautynėse, ties Seirūnų palivarku, buvo sunkiai sužeistas. Lapkričio 22 d. mirė. Jį palaidojo labai iškilmingai Marijampolės kapinėse.

Sidaravičius, Jurgis, 19 m. amž., baigė Marijampolės gimnazijos 4 klases. 1919.I.27 savanoriu stojo į kariuomenę. Baigęs Karo mokyklą ir pakeltas į karininko laipsnį, paskirtas į I pėst. pulką, kuris laikė fronto ruožą prieš besiveržiantį priešą. 1919.VIII.24 karininkas Sidaravičius su kuopa perėjo puoliman ir bandė užimti Zarasus. Kautynėse ties Antaliepte karininkas Jurgis Sidaravičius buvo pašautas. Apdovanotas Vyčio kryžiumi. Karininkas Sidaravičius yra pirmosios laidos pirmoji auka dėl Tėvynės!

Oželis, Serafinas, 17 m. amž., baigė Voronežo lietuvių gimnazijos 4 klases. 1919.I.22 stojo savanoriu į kariuomenę. Baigė Karo mokyklą, bet dėl jaunų metų nebuvo pakeltas į karininko laipsnį ir išleistas puskarininkio laipsniu. Aleksandravėlės—Daugpilio ruože sėkmingai vadovavo kautynėms ir parodė daug drąsos. Buvo pakeltas į karininko laipsnį. 1919.XI.21 su būriu įsiveržė į bermontininkų užimtą Radviliškį, atkirstas nuo savųjų karių savanorių, sunkiai sužeistas, mirė. Jis buvo apdovanotas Vyties kryžiumi.

Stepulionis, Jonas, 22 m. amž., mokėsi Mintaujos ir Voronežo gimnazijose, studijavo Maskvos Žemės ūkio akademijoje. 1918.XII.2 stojo savanoriu į Joniškėlio partizanus. Karo mokykloje baigė artilerijos skyrių ir buvo pakeltas į karininko laipsnį. Paskirtas į 5-ją artilerijos bateriją. Dalyvavo Ukmergės, Radviliškio, Seinų frontų kautynėse. Jis yra pirmasis artilerijos karininkas žuvęs dėl Lietuvos laisvės.

Palaidotas gimtojo kaimo kapinėse. Brolių pastangomis jam pastatytas paminklas, vaizduojąs artilerijos pabūklą ir turi iškaltus šiuos poeto Maironio žodžius: *"Oi neverk, motušėle, kad jaunas sūnus eis ginti brangiosios tėvynės."*

Iš šios Stapulionių šeimos 7 brolių trys jauniausieji išėjo savanoriais į Lietuvos kariuomenę. Tai garbinga savanorių šeima!

Telksnys, Pranas, 18 m. amž., mokėsi Ukmergės gimnazijoje. 1919 m. pradžioje stojo savanoriu į kariuomenę. Baigęs Karo mokyklą ir pakeltas į karininko laipsnį, buvo paskirtas į 2 pėst. pulką. 1919 liepos-gruodžio mėn. dalyvavo kautynėse visuose frontuose. 1920.IX.24 paskirtas pulko adjutantu. 1920.XI.21 ties Giedraičiais, prie Bekupės dvaro, kautynėse su lenkais, buvo sunkiai sužeistas. Išnešamas iš kautynių lauko buvo lenkų nušautas.

Urbelis, Aleksandras, 19 m. amž., stojo savanoriu į kariuomenę. Karo mokyklą baigė puskarininkio laipsniu. Grįžo įsavo dalinį. Kurį laiką buvo 6 ir 11 pėst. pulkuose. Dalyvavo kautynėse prieš visus besiveržiančius priešus. 1919 spalių mėn. už drąsą ir sumanumą buvo pakeltas į karininko laipsnį. 1923.III.23 kautynėse su lenkais ties Varviškės bžtkm. buvo sunkiai sužeistas ir mirė.

Tėvynės Lietuvos pavojaus metu mūsų jaunimas viską paliko ir jungės į savanorių gretas. Karo mokyklos pirmos laidos jaunuoliai, pakelti karininkais, veržėsi į kautynes ir negailestingai mušė priešą. Auka, kurią sudėjo ši pirmoji laida, buvo didelė: šeši jaunuoliai karininkai atidavė savo brangiausią turtą — gyvybes — kad tėvynė Lietuva būtų gyva. Lietuvių tautai šios savanorių aukos yra didžiai brangios.

LIETUVIŠKOJI EKSPANSIJA

ALGIRDAS BUDRECKIS

(Pradžia KARYS Nr. 5)

III. NUO MINDAUGO IKI DLK GEDIMINO LAIKŲ

Mindaugo nužudymas kuriam laikui sustabdė lietuvių tolimesnius žygius į rusinų žemes. Prasidėjo vidinių kovų laikotarpis. Treniota stengėsi apjungti visus aisčius vienon valstybėn. Dešimtmetis po Mindaugo mirties yra tik žudynių ir intrygų klaiki kronika. Kunigaikštis sekė kunigaikštį į DLK sostą ir būdavo nužudomas: Treniota (1263-65), Vaišvilkas (1265-67) ir Švarnas (1267-68). Tik maždaug 1270 m. Traideniui pavyko vėl atstatyti pastovią valdžią.

11. TRAIDENIS

Traidenio viešpatavimo laikais (1270-1282 m.) nebuvo maištininkų, tokių kaip Tautvilas, Vykintas ir Daumantas. Įsigalėjo tradicija, skirti valdyti slavų miestus ir sritis lietuvių kunigaikščiams. Didieji kunigaikščiai, patys valdydami Tikrąją Lietuvą, pavesdavo rusinų valdas savo broliams ir sūnums. Kilus pavojui, Lietuvos didieji kunigaikščiai ateidavo jiems į pagalbą. Antra vertus, kai Lietuvai reikėdavo karinės paramos prieš kryžiuočius, tie rusinus valdę kunigaikščiai privalėdavo atsiliepti į šaukimus.

DLK Traidenis išlaikė Mindaugo užkariautas sritis pietuose.

Po Švarno mirties, vėl atsinaujino Lietuvos kovos su Valuine. Tose kovose Traidenis buvo remiamas jotvingų. Bekovodami su valuiniečiais, žuvo trys Traidenio broliai — Sirputis, Mintaila ir Mudeika. Tų kovų metu mirė Valuinės kunigaikštis Vasilkas. Valuinę paveldėjo jo sūnus Vladimiras, kuris dar prie tėvo dalyvavo žygiuose prieš lietuvius ir lenkus. Vladimirui tada teko ginti Valuinę nuo lietuvių. Traidenis kariavo prieš Vladimirą dėl buvusių jotvingų Palenkės ir Juodosios Rusios žemių. Tų kovų pasekmėje jam pavyko prijungti prie Lietuvos Juodosios Rusios miestus ir dar Kopylių, Klecką, Tureiską ir Slucką, o 1272 m. užimti Palenkės Drohičiną. Savo brolio Sirpučio padedamas, Traidenis nekartą įsibraudavo į pačios Valuinės žemes. Tačiau 1271-72 m. Valuinės Vladimiras nusiaubė jotvingų Slanymo apylinkes.

1274-75 m. Vladimiras, padedamas totorių chano Mengu Temiro, Haličo Levo ir Padnieprio kunigaikščių Riurikaičių (jų tarpe Briansko Romano), suruošė didelį karo žygį prieš Lietuvą, nuteriojo Juodąją Rusią (Pinską, Turovą ir Slucką) ir nusiaubė Nemuno augštupio sritį. Haličo Levas sudegino Naugarduką, tik pačios pilies neįstengė paimti. Levui 1275 m. pavyko atimti iš Lietuvos Drohičiną. 1276 m. Vladimiras nusiaubė Slanymo apylinkes. Tačiau, šiaip Lietuvos sienos su Valuine nepasikeitė. Traideniui susitaikius su Valuinės ir Haličo kunigaikščiais, jotvingams buvo leista Valuinėje pirktis javų, nes jų kraštas buvo karo nualintas.

DLK Traidenis

Traidenis buvo ištikimas senajam lietuvių tikėjimui. Jo politika buvo pagrįsta lietuvių gentiškumu (t.y., jis daugiau dėmesio skirdavo aisčių problemoms ir jų sričių konsolidavimui). Tačiau jo broliai jau buvo krikščionys, kaip Vaišvilkas Mindaugaitis, Sirputis, Mintaila ir Mudeika, kurie buvo pravoslavai. Iš to galima daryti prielaidą, kad Traidenis juos apgyvendino rusinų valdose. Tik negalima nustatyti, kuris valdė kurį miestą. Traideniui broliai buvo ištikimi, nepaisant to, kad jis paliko pagoniu. Traidenis jiems

pavedė pietų sienų gynimą ir jų plėtimą, o pats vadovavo žygiams prieš kalavijuočius.

Įsidėmėtina, jog Traidenio valdymo metu nebuvo vykdomi lietuvių žygiai prieš Smalenską, Brianską ar Černigovą, nors Mindaugo laikų metraščiai yra pilni žinučių apie tokius karo žygius prieš tas kunigaikštijas. Matyti, kad DLK Traidenis visuomet buvo atsargus ir vengė perdaug išsklaidyti savo jėgas.

12. BUTEGEIDIS, DAUMANTAS PUKUVERAS

Aprašymai apie laikotarpį po Traidenio mirties yra šykštūs. Mes tik žinome, kad Lietuvoje tuo metu nebuvo vidaus kivirčų ir kad drąsūs žygiai į visas kryptis vėl prasidėjo iš naujo. Tai reiškia, kad reikalai Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos branduolyje buvo pastovūs. Įsigalėjo naujas valdymo principas: dinastinė įpėdinystė. Brolis sėsdavo į DLK sostą po vyresnio brolio mirties. Sūnus paveldėdavo tėvo sostą.

Kurį laiką, po Traidenio mirties, lietuvių santykiai su rusinais buvo daugiau ginamojo pobūdžio. Haličo-Valuinės valstybė vėl ėmė plėstis į šiaurę. Vladimiras su totorių pagalba 1279 m. puolė jotvingų žemes ir apiplėšė Bugo ir Narevo sritis. Mes žinome iš miglotų metraščių, kad lietuvių kunigaikščiai Budikidas ir jo brolis Budivydas pasirašė taiką su Mstislavu Danilovičium. Valuiniečiai užima Volkaviską, Slanymą ir kitus Juodosios Rusios miestus. Butegeidžiui mirus, Daumantas Traidenaitis (ne tas pats, kuris valdė Pskovą) ėmė valdyti Didžiąją Kunigaikštystę. 1285 metų žiemą jis suruošė žygį už Lovatės, į Naugardo ir Tverės žemes. 1285 m. kovo 24 d., ties Tvere, deja, DLK Daumantas žuvo.

Lietuviai valuiniečiams tuo metu nelabai galėjo atsispirti, nes 1283 m. Kryžiuočių ordinas peržengė Nemuno liniją ir pradėjo veržtis į lietuvių ir žemaičių sritis. Atsilaikyti prieš kryžiuočių rimtą grėsmę, DLK Pukuveras buvo priverstas sutelkti savo karo jėgas, kad apgintų vakarines sienas. Tam tikslui jis pastatė eilę tvirtovių palei Nemuną. Žemaičių kunigaikščiai jam veikliai talkino. Net jo du sūnūs, Vytenis ir Gediminas, įsikūrė pilyse prie Nemuno krantų, kad kryžiuočius atlaikytų.

13. VYTENIO VEIKLA, 1295-1316 M.

Įtemptose kovose su Kryžiuočių ordinu DLK Vytenis nepamiršo, tačiau, kaimynų rytinių žemių. Mindaugui mirus, Polockas buvo atsipalaidavęs nuo Lietuvos. Sisteminga Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos ekspansija ir vėl prasidėjo nuo Vytenio laikų. Vytenio vadovaujama Lietuvos kariuomenė, kovodama prieš Livonijos ordiną, 1307 metais sumušė kalavijuočius prie Polocko ir išvijo juos iš to miesto. Pasinaudodamas susidariusiomis aplinkybėmis, jis Polocką ir Polocko kunigaikštiją vėl prijungė prie Lietuvos.

Žemaičių kunigaikštis Butegeidis

Mirus Švarnui, Haličo kunigaikštija buvo Levo rankose (1270-1301). Jis savo sostinę perkėlė į Lvovą. Prie jo įpėdinio Jurgio prasidėjo Haličo smukimas. Haličui teko susikirsti su lietuviais dėl Palenkės ir dėl sričių tarp Nemuno ir Pripetės. 1315 metais Vytenis atgavo didžiąją dalį Palenkės, prijungė prie Lietuvos jau Traidenio laikais užimtą Drohičiną ir Brastą. Jis dar prijungė prie savo valdžios Juodąją Rusią ir Turovo-Pinsko kunigaikštijas. Pats Pinskas buvo galutinai tik Gedimino įjungtas į Lietuvą, 1318 m.

Rytinės ir pietinės sienos jau Vytenio laikais ėjo toli už Tikrosios Lietuvos. Tačiau, kai kurios sritys Vytenio viešpatavimo laikais dar nebuvo visiškai prijungtos: jos tebuvo tik pasidavusios Lietuvos įtakai. Pavyzdžiui, 1281-97 metais Vitebskas laikinai buvo patekęs į Smalensko kunigaikščio įtaką, bet, matyti, palaikė draugiškus ryšius ir su Lietuva, nes lietuvių kariuomenė laisvai žygiuodavo per Vitebsko žemes. Vytenio laikais Vitebsko kunigaikštija perėjo į jo įtaką.

Vytenio valstybė ne tik atlaikė kryžiuočių puolimus iš Prūsų ir iš Livonijos, bet atgavo ir tas sritis, kurios buvo dar Mindaugo valdžioje. Antrusyk sukonsolidavęs Didžiąją Lietuvos Kunigaikštiją, Vytenis sukūrė aplinkybes savo broliui Gediminui kiek vėliau vykdyti ekspansionistinę politiką. *(Bus daugiau)*

DAKŠIAI-DAUKŠIAI

Etnografinis ir istorinis vaizdas

PETRAS BŪTĖNAS

Dokšica 1, lenk. Dokszyce, gud. Dokšycy (Anž), Dokšyčos (P. Matulionio 1918-20 m. žml., bus K. Būgos koreguotas), Dokšyčiai, Dokšyčios, miestelis ligi 3300 gyventojų (LE.V.99); Brāslavo - Brėslaujos (Palatinatus Braslawiensis) palatinato—vaivadijos pietryčių šone, dn. Berezinos versmių apylinkėje, bet jau Minsko palatinato žiemvakarių Gluboko aps. miesto krypties išsikišime, stovi *Doziec* gyvenvietė, kuri bus ta pati Dokšica, ir čia žr. Regni Poloniae et Ducatus Lithvaniae, Voliniae, Podoliae, Vcraniae (=Ukrainos), Prvssiae, Livoniae et Cvrlandiae discriptio emendata per F. de Wit. Amstelodami (=Amsterdamo), — distributed by Vincent M. Stulpinas, 839 W. 33rd Street Chicago, Ill., reproduced by Rand McNally & Co. Chicago, Ill. March 1956, žemėlapio iškarpą. Dokšicos miestelis Dysnōs apskrityje, kiek piečiau dnieprinės Berezinos pačio augštupio, o pati 587 km ilgio *Ber-e-z-in-ā* turi vardą nuo liet. *béržas* 3 (betula) (Analiz. 176), mūsiškų pavadinimų jos įtakai ir ypač jos augštupio baseino net ir kitokie vietovardžiai. Miestelis stovi Lithuania Propria "Tikrosios, arba nuolatinės, Lietuvos" 1566 metų rytinės ribōs tuoj rytiniame šone, tarpupinėse augštumėlėse, tuoj ryčiau Vileikos—Polocko geležinkelio, o nuo miestelio juostos į rytus tuoj nepertrukus prasideda Berezinos augštupio plačios slėsnios miškuotos ir mažai apgyventos apylinkės kiaurai ligi Lėplio ežero ir aps. miesto linijos. Aplink ir plačiai daug mūsų vietovardžių, bet jau yra ir kolonizacinių slaviškų. O įvairūs lietuviški *nemunaĩ* iš visų pusių supa Dokšicos apylinkę.

Kad sen. Lietuvos valstybės ir lietuvių tautos čia padauguviai, padysniai ir palėpliai yra lietuviški nukentėję, tai tėra kalta rytinių slavų velikorosų-rusų-moskvičių agresinė bei aneksinė ekspansija į vakarus, t.y. vis gilyn ir gilyn į lietuvių žemę, o, sakysime, savo žaru kaltas ten ir pats Polockas, kurio istorija plačiai aprašyta, bet lietuviškai ji dar, deja, kur kas niekur nepabaigta, pvz. turint omenėje abu mūšius — Lietuvos valstybės su mongoliška bizantiška Maskvos kniažestva, narsiųjų hetmono Mikalojaus Radvilos ir jo lietuvių kariuomenės karo žygius, šv. Kazimiero Polocko dauguvinio stebuklo naują interpretavimą istoriškai ir net šiandieniškai, Polocko vyskupo vienuolio, kankinio ir šventojo Jono Juozapato *Kunc-evičiaus* (1580-1623 m.) ne kokią jam atmestinę lenkišką kilmę, bet jį esant *lietuvių* tautos narį, ir jo veiklą, Polocko žemės neslaviškumą (Bg. I. 547, III. 741, 889) ir pasakėles apie kokius rusinės bolševikinės tarsi lietuvių divizijos Maskvos stumiamą kelionę iš rytinių galindų šalies nuo volginės Okos upės (kur II pas. kare tos divizijos mobilizuoti lietuviai ten uždniepryje savo galvas be reikalo paguldė už kažkokį tik Maskvos reikalą, Lietuvai buvusį ir pasilikusį svetimiausią) į Lietuvą šiai šaliai okupuoti ir Rusijai (carų ar sovietų, — ta pati gegutė) vėl į gerklę įgrūsti, Maskvai neleidus tai divizijai net per Nemuno žemupį persikelti, užimti M. Lietuvą — Karaliaučiaus sritį ir ją prie Lietuvos valstybės prijungti. Gi kur dabar ta lietuvių divizija? Kur?

•

Surašytiems su reikiamais paaiškinimais mūsų vietovardžiams vien iš Dokšicos miestelio ir ten dn. Berezinos pačio augštupio reiktų gerokai laikraštinės vietos. Tie vietovardžiai aiškiai liudija lietuvių žemę be svyravimų. Iš dalies ryšium su tuo geriau bus čia užsiminti kitką, t.y. tą, kas kitų manoma daryti tam pačiam etnografiniam reikalui, turbūt, lietuvių tautos ploto irgi labiau *periferijose* (o ne to ploto viduryje, pvz. kur nors panevėžiais ar dažną net ir pasistiepėlį klaidinančiais pagudgojais arba pakrivičiais), tik kitokiomis priemonėmis.

Mūsų oficialiosioms įstaigoms beruošiant atsikūrusios Lietuvos valstybės *etnografinių*(!) sienų žemėlapį, girdėti, esąs atsiradęs naujas ir, žinoma, pravartus sąjūdis (Tai ir iš laikraščių išskaityta yra gal prieš kokius dvejis metus, tik ir lig šiol daugiau nieko jau tikrai konkretaus periodikoje nebūta.): esą, etnografinėms sienoms nustatyti būtinai reikią ir etnologų žinių apie lietuvių ir nebaltų *medžiaginės* kultūros atstovų (pvz. namų ir sodybų tipo, arklo, ekėčių, dalgio, pjautuvo, grėblio, kryžių ir kt.) paplitimus, turbūt, Lietuvoje (taigi ir *visoje* Mažojoje Lietuvoje; Klaipėdos sritis yra ne M. Lietuvoje), lietuvių tautos plote, sen. Lietuvos valstybėje, ar ir visuotinai baltų teritorijoje. Tai net didžiai svarbu ir išganinga, ir tas jau seniai reikėjo padaryti, bent pradėti kaip reikiant daryti po kojomis tebeturėjus savo žemę, tad būtų jau daug ko buvę patirta, net gal ir nuostabaus, žinoma, į mokslo areną įeinant su lietuvių mokslo susirinktomis

žiniomis, savo rėžtu privaliaĩ persijojant ir svetimųjų senąsias bei naujausias žinių žinias. Bet kol to nei metodiškai, nei jau surinktais ir nustatytais pavyzdžiais dar nebuvo bent mūsų periodikoje, — nieko apčiuopiamesnio negalima pasakyti. Viskas tebėra pasilikę laukiamojoje stadijoje.

Štai iš vietovardžių ir istorijos bei kitokių žinių rašinys apie Dokšicą ir jos apylinkę. Tos apylinkės būdinamoji metrika: apylinkė yra baltų žemėje net ne pakraštyje, rytiniuose baltuose irgi ne pakraštyje, sen. Lietuvos valstybėje, Lithuania Propria žemėse plačiąja ir teisingąja prasme, į rytus nuo 1920.VII.12 metų valstybinės sienos, dar neperseniausiai lietuvių ir kariškai atkakliai bei sistemingai gintame Dauguvos upės — Minsko augštumų tarpe ir ruože, tuoj vakariau dn. Berezinos pačio augštupio kairės-rytinės pusės slėsnių ilgų girių ir t.t., ir ta Dokšicos apylinkė pilna lietuviškų vietovardžių.

Vadinasi, joje lietuvių gyventas ir vietomis jų tebegyvenams kraštas: ten jų dvasinės ir medžiaginės kultūros būta ir, neabejoju, pasilikta, nors ir atmieštos slavų ateivių. Iš dvasinės kultūros: mūsų žemės mūsiškasis vietovardis yra gyvas ir nesugriaunamas testamentas bei rimtas lietuvybės liudytojas. Vietovardžiai prieinami ir duodasi tyrinėjami net betarpiškai, aprašinėjami ir, norint bei galint, žemėlapėjami, t.y., tikslūs senojo ar senesnio vietovardinio periodo žemėlapiai galimi pasiruošti. Tik daryk įmanomas išvadas.

Taip kaipgi dabar galvojama iš medžiaginės kultūros pusės pvz. kad ir šią Dokšicos apylinkę prakalbinti etnografinių ribų reikalui ir kaip ko tikimasi pasiekti, — galop, kaip čia iš medžiaginės kultūros kokių duomenų samprotaujama nustatyti lietuvių tautos ploto etnografines ribas arba bent tam tikro pobūdžio etnografiškumą konstatuoti nedvejojamai?

Atrodo, kad nustatytojams pirmučiausia teks iš *ko nors* nustatyti medžiaginės kultūros atitinkamų šiuo ar tuo būdingų daiktų buvimą ten, ten ir ten, jų ten kada atsiradimą iš kurios nors pusės, kuriais pretekstais ir kuriais ne tik keliais, bet ir tarpais, net jų ten galimo atsiradimo datas, net nevienodų laikotarpių datas, kartais jų ten kur tik sporadinio atsiradimo apraiškas, atvejus ir datas. Jei ten ir ten turi suradęs lietuvišką vietovardį arba, juo geriau ir tiksliau, jų net kelis, tai jau tikrai žinai, kad ten baltų teritorijoje lietuvio būta gyventa ir ten jo kaulų trūnijama arba velionies palikuonių tebegyvenama. O medžiaginėje kultūroje ar visados irgi panašiai, jei pvz. tos kultūros surastasis nustatytasis objektas nėra baltiškas, lietuviškas baltų žemėje, lietuvių gyventoje ar tebegyvenamoje?

Tikrai įdomus ir sveikintinas sąjūdis lietuvių tautos ploto etnografinėms riboms nustatyti, jei tas pasisektų. Bet, mat, laikas bėga . . . Prabėgęs laikas neką tedavė. Pamatysime, kaip bus rytė. Būtų įdomu ir svarbu patirti, kaip pvz. lietuviški vietovardžiai santykiaus su medžiaginės kultūros baltiškais ar nebaltiškais objektais ir tuo būdu katros pusės etnografija visą reikalą išvaduos ir nulems.

Iš LE-ijos pvz. *Zietelos* ir *Nesvyžiaus* gražių ilgų aprašų mums skaitytojams tepažįstama labiausia tik *mūrinė*, daili, universali ir čia nesena statyba, seniai žinoma iš įvairių svetimųjų kurtų raštų su paveikslais, o *kaimas* ir *vietovardynas* ten visiškai užmiršti, nes, mat, prieš tai nebūta tyrinėjimų (Jų mūsiškų ir dabar dar nėra), kuriais būtų buvę galėta remtis enciklopedijos reikalams. Ir apie Dokšicos apylinkę LE-oje toks pat vaizdas: apie ją tik 8 eilutės išsiverstos, o ten pat pvz. apie *doką* "uosto dalį", randamą betkokiose enciklopedijose, yra išsiversta net 60 eilučių ir pridėti net du paveikslai. Įdomu, ką minėtasis medžiaginės kultūros sąjūdis, reikia tikėtis, netrukus skaitytojams pabylos apie ten ir ten kaimo statybą bei sodybą ir kokius kitokius medžiaginės kultūros objektus. O anų šonų vietovardžius kiekvienas galėjo, gali ir galės prieiti, rasti įvairiaplaukiuose žemėlapiuose arba kartais kitus ir knygose. Tai Slānymo, Zietelos, Naugarduko augštumų, Nesvyžiaus jau labiau nuolaidumų šalis tuoj į pietus nuo Nemuno augštupio, arba nuo 1920.VII.12 metų sienos, — labai "baisioje" zonoje, nes kitkart trumpalaikėje Černaja Rus' "Juodojoje Rusėje" apie kurią LE-oje tėra tik 7 eilutės, ir nė vienos eilutės net ir iš etnologijos baro.

Tą naudingą savo sąjūdį specialistams teks sukrusti išplėsti ir per visas plačias lietuvių tautos ploto aiškias ir kartais neperaiškias periferijas aplink, nes, mat, net ir patys mūsų bei svetimųjų vietovardžiai rodo ir lyg ir diktuoja, kad esama ir nevisai aiškių tolimųjų pakraščių, nors, antra vertus, vandenvardynas kalba tik už baltus. Oi, kiek aiškiųjų "Dokšicų apylinkių" dar esama, ir jos niekur nepabėgs. Dalį jų tokių kiekvienas pamatys, supras ir iš tolimesnių šio rašinio žodžių. O mūsų etnologams laimingiausios sėkmės šiame nebeatidėliotiname jų darbe!

•

Dokšicos miestelio geografinė, etnografinė ir istorinė pozicija, — taigi jis stovi:

Piečiau lenk. Porpliszcze, rus. Porp-l-išč-i, o tai yra *Parpliškės*, -iai 1, Parp-l-išk-ės, bažnytkaimio ir geležinkelio tarpustotės, kur net ir

Iškarpa iš žemėlapio Regni Poloniae et Ducatus Lithuaniae . . . per F. De Wit. Amstelodami →

Sinus.
Riga
Memel
Wilna
Troki
Brasławien.
Palatinatus
Palatinatus Polocziensis
Polocz
Palatinatus Wilnauiensis
Palatinatus Minskiensis
Palatinatus Nouogrodiensis
Palatinatus Bielskiensis
S A M O G I T I A
D V C A T
Minsk
Nouogrodeck
Opolsko
Wlodimirzaca
Siebs
Woronecz
Krasnogorod
Lubsen
Lebenscher See
Dunaberg
Dzisna
Sebel
Bratslaw
Ilzina
Pohost
Mosar
Pleschan
Dolhinow
Zelsuchi
Nasilow
Ilia
Minski
Borisow
Brodna
Iwiewicza
Lebnik
Zelon
Kamien
Dukora
Derewna
Slutsk
Slonim
Ostrowiec
Lipsk
Kossa
Bobruisk
Dobrosna
Sluczk
Onchowiczi
Slobodsky
Ostrowice
Brasla
Kowno
Troki
Grodno
Bielsk
Pala
Nowogrodeck
Nesvies
Lubcze
Zirsula
Bisolica
Wolowicza
Kobrin
Pinsk
Mozyr
Ros
Iskola
Ceryn
Lepsa
Kozyn
Kleczk
Piasczno
Koppel
Nesvis
Kossa
Dorohy
Bobruisk
Dobrosna
Slobodsky
Ostrowice
Lipsk
Kossa
Kaszana
Valowic
Sejawny
Ostrowi
Medwedzkie
Kaszow
Ivow
Ivie
Ivie
Ivie

priesaga *-išk-* yra lietuviška, ir ten daugiau panašios priesagos mūsų vietovardžių aptinkame. Plg. *Parplỹs* 4, pav. (Klv. 15); *parplỹs* 4, vabalas (gryllotulpa vulgaris. LKV).

23 km į žiemvakarius nuo nemuninės *Neries* versmių, kurių apylinkėje irgi pilna lietuviškų vietovardžių, o Neries ir Nemuno versmės ir tas visas 150 km ilgio siekiąs jungtinis baras dar nebuvo paliesti slavų migracijos antplūdžio, kaip tiksliai skelbia ir XII amžiaus po Kr. rytinių slavų pirmas metraštis ir pagal jį sudarytas D. S. Lichačev, Naselennyje punkty, upominaemyje v "Poviesti vremennych liet" žemėlapis.

54 km į rytus nuo *Mẽdilas* 3b ir *Mẽdžialas* 1, lenk. Miadzioł, gud. Medzieł (Anž.), ežero ir miestelio didžiulio Nãročiaus ežero rytiniame šone, 1324 metų rex Gedimino laiške lot. castrum *Medelo* = Lietuvos valstybės karinė pilis—tvirtovė, ir žr. dabar išspausdintuosius Gedimino laiškus. Vilnius, 1966 metais. Lot. *Med-el-o* iš **Med-il-ā* ir liet. *Mẽd-il-as*, o liet. augštaičių *Mẽdž-ial-as* "Mẽdž-iol-as" dėl atsiradusios afrikatos *dž* iš *dj* yra naujesnė lytis, ir tas naujumas liudija, kad Medilõs upės (Dysnõs vidurupio dešinys-pietinis įtakas) ir Medilo ežero bei miestelio apylinkėse lietuvių tebegyvenama ir saviškai lietuviškai vietovardžiai tebevadinama. Gi šaknis *Med-* ir *Medž-* yra nuo liet. *mẽdis mẽdžio mẽdį* . . . 2, bet lat. *mežs* "miškas, giria" iš **medžias*, liet. žem. *mẽdė* 2 "t.p." ir prūsų *median* neutrum "t.p.". Apie šaknies *Med-* pavadinimų bent grutę mūsų pilių gal atsitiks kada atskiromis išspausdinti, o tai reikalinga ir Lietuvos valstybės priešmindaugino periodo istorijai. Apie vieną tokią mūsų šalies Mindaugo laikų *mẽdės* pilį žr. "Tvirmedės pilis", — Karys, 1 nr. 1967 metais.

60 km į vakarus nuo *Lėplio*, rus. *Lep-e-l'* iš rytinių baltų kalbos žodžio šaknies **Lėp-l-* (žr. Bg. I. 528, III. 529), ežero ir aps. miesto, kurių apylinkės, nors ir žėmos miškingos, yra pilnos lietuviškų vietovardžių.

70 km į žiemryčius nuo *Vileĩkos* prie Neries dešinio-šiaurinio kranto tarp dviejų upelių lietuvių piliakalnio, aps. miesto ir gst., o Vileikà 1920. VII.20 metais buvo Lietuvos kariuomenės (raitininkų dalinio) iš priešų išvaduota, ir todėl tada dėl šitokio strateginio žygio buvo Sov. Rusijos raudonoji armija priversta apleisti Lietuvos sostinę Vilnių. Vileikos apylinkėse net ir rytinių didžiulių balų link *Maladėčinos* aps. miesto dalys pilnos mūsų vietovardžių.

80 km į pietus nuo *Dysnos* į Dauguvos kairįvakarinį šoną žiočių ir aps. miesto, kur apylinkėse tebesimaišo mūsiškų vietovardžių, o istoriškai — netolimo Polocko—Lėplio ruožo net mūsų ir karinė istorija su garsiuoju 1564 metų *Aulõs-Ulos* mūšiu, ir žr. A. Šapokos Lietuvos istorijos 217 p.

90 km į pietvakarius nuo Polocko aps. miesto ir polockinės istorijos, reikalingos ir latgalių-latvių ankstyvajai istorijai, jų etnikai Dauguvos dešinėje-šiaurinėje-polockinėje pusėje ir nuo 527 metų po Kr. rytinių slavų veržliai migracijai bei apie 862 metus po Kr. Dniepro didžiajam vandens keliui ir ten rytinių baltų etnikai nušviesti ir istoriškai.

90 km į žiemvakarius nuo neperseno kolonizacinio kniazinio *Borisov* aps. miesto prie dn. Berezinos augštupio, o šio miesto rytinėje pusėje teka *Nemunėlė* upelė ir stovi to pat vardo miestelis, o nuo jų į rytus Dniepro link tokio pat vardo vandenvardžių net ir daugiau esama.

92 km į pietryčius nuo *Braslavo* — Brėslaujos aps. miesto, kurį ir kurio $^2/_3$ apskrities 1941 metais iš Lietuvos valstybės dekretiškai atėmė Sov. Rusija, ir žr. Rapolas Skipitis, Nepriklausomą Lietuvą statant (Chicago, išl. Terra 1961 m.), 283-300 p.

100 km į pietus nuo *Drisõs* aps. miesto, ten Dauguvos upės ir ten Lithuania Propria rytinės ribos dauguvinės pradžios. Žr. į žemėlapį, ir pamatysime, kur yra Dauguvos dešinėje-šiaurinėje-latgalinėje pusėje Latvijos valstybės *Lãtgalos* pietryčių kertė prie Dauguvos, ir pagal tai bežiūrint įsitikinsime, kas Sov. Rusijos ten padaryta su lietuvių tautos žeme, niekur lietuvių nebeprileidžiant prie Dauguvos upės. O yra bendra ir aiški suprantama tiesa ir taisyklė, kad baltai keliavo į šiaurę, bet ne antraip. Vadinasi, ten Dauguvos kairėje — pietinėje pusėje rytinių slavų, besistumiančių į vakarus, nuožmi visokių formų okupacija ir kolonizacija lietuvių žemėje. Jokiais visų laikų pretekstais šitaip negalima ir užtat nepateisinama, atsimenant, kad latgaliai-latviai ir lietuviai yra baltai ir tarpusavyje net arčiausi. Tą reikalą ir kiekvienas latvis turi gerai žinoti. Ir šiame padauguviniame bare tebevaroma visų amžių visų laikų Rusijos kolonijinės imperijos "divido et impera" ginklinė politika.

107 km į šiaurę nuo Gudijos sostinės *Mìnsko*, stovinčio rytinių baltų žemėje, o Sov. Rusija velikorosų-rusų-moskvičių naudai Gudiją, norėdama ją nustumti nuo jos Dniepro 1500 ilgio augštupio, brukte bruka į vakarus, taigi gilyn į lietuvių žemę, ir žr. LE. VIII 29 p. ir komentarą su žemėlapiu — Karys, 6 nr. 1967 metais.

110 km į rytus nuo *Švenčionių* aps. miesto, kurio link 1941 m. Sov. Rusija okupavusi atėmė daug lietuviškos žemės kartu su Naročiaus ir Medilo ežerais bei su Medilõs upe, Kamójo miesteliu, Pãstovio aps. miestu ir kt.

PS. Dalykams ir reikalams žinoti tik bendrais bruožais čia šį tą išminėjau. 1918.II.16 metų Lietuvos valstybė etnografinių sienų periferinius punktus (kurių yra visur ir net daug svarbių bei

OKUPANTO VALDŽIOJE

Atsiminimų nuotrupos

TIGRIUKAS

1941 m. pradžioje turėjome gauti turto savo daliniui. Rodos, bene vasario mėnesį, komisaras, grįžęs iš miesto, man pasakė: "Girdėjau, kad mūsų daliniui skirtasis turtas jau yra atvykęs į Vilniaus stotį. Turime ten nuvykti ir sužinoti koks turtas ir kiek jo yra atvykę." Komisarui atsakiau, kad negavus raštiško pranešimo, neverta jo ieškoti, tik laiką gaišinsime, o be to, tai darbo sričiai turime specialų pareigūną. Komisaras atsakė: "Apie tai aš sužinojau iš visai patikimų šaltinių, o kad tas turtas neatsidurtų kur kitur, reikia jo dabar jau ieškoti." Pagalíau, sutikau patenkinti jo norą. Išėjome į stotį laukiamojo turto ieškoti, kurio, tačiau, neteko sulaukti net iki Vokietijos - Sovietų Rusijos karui prasidedant.

Atvykus į stotį, abu išėjome į peroną. Išėjus į peroną komisaras pasileido eiti link trijų prekinių traukinių, kurie stovėjo kitame pakraštyje ant paskutiniųjų atsarginių kelių. Tuomet paaiškinau jam, kad pradedame ieškoti vagonų ne taip kaip turėtų būti ieškoma. Pirmiausia turime vykti į tą stoties skyrių, kuriame galėtumėme sužinoti, ar yra atvykęs turto transportas, kurio ieškome. Komisaras atrėžė: "Tai nesvarbu. Ten yra prekiniai traukiniai, ten ir turtas turi būti." Po šitokio mudviejų pasikalbėjimo, skersai visus bėgius nužingsniavome prie tų trijų traukinių. Jie visi stovėjo vienas šalia kito, išdėstyti gilumon per pusę traukinio sudėties. Priėjus prie jų arčiau iš karto paaiškėjo, kokios prekės buvo vežamos tais trimis ešalonais. Ten buvo ne laukiamasis turtas mūsų daliniui, bet gyvos prekės, pakrautos ilgai ir vargingai kelionei, o vėliau badavimui, kankinio gyvenimui gyventi — merdėti. Vagonuose buvo matyti vyrai, moterys ir vaikai. Visi buvo pakrauti į prekinius — gyvulinius vagonus. Iš apsirengimo matėsi: kariai, šauliai, policijos tarnautojai ir neuniformuoti. Iš jų vieni buvo geriau apsirengę, kiti blogiau.

Vagonų maži langučiai buvo užraizgyti spygliuotomis vielomis. Duryse buvo palikti maži tarpai, bet jos buvo užrakintos ir spygliuota viela užraizgytos. Visus tris traukinius saugojo šautuvais ginkluoti enkavedistai. Komisarui pasakiau,

---

ryškių) geriausia ir naudingiausia tik panašiai, net geriau, aprašyti, kad mes skaitytojai bent šiek tiek savo šalį jau pradėtumėm pažinti ir kad visokie nežinantieji išminčiai būtų atsargesni, sujustų atsipeikėti ir baslių į Lietuvos reikalus nustotų kaišioti, sakysime, kartais besidžiaugdami pvz. "tautų statistikomis", kurios veik visos, o dabar ir visos, yra paremtos ir paremiamos Lietuvos priešų invazinių kariuomenių ir kurios ištisinaĩ tėra tik falsifikatai, dažnai net ir per akis melagės.

•

Dok-š-ic-a 1 (Anž.), jei taip oficialiai slaviškumu nustatyta ir jei taip norima bei kito pasirinkimo neleidžiama, tegul tuo tarpu taip ir lieka. Betgi galgi niekas nemalonės uždrausti pasvarstyti, ar tai tikrai tik tokios žodinės slavinės lyties tas vietovardis ir tegalėjo būti buvęs lietuvių tautos plote, rytiniuose augštaičiuose, Lithuania Propria ir sen. Lietuvos valstybėje, net jos viduryje.

Svarbiausia tėra šaknis *Dok-š-* su pošakniu *š*, o priesaga *-yc-* (slaviškas *y* yra kietas, o baltai tokio jo neturi, nebent vietomis tik kaikuriose šnektose gana panašų, bet tai jau vien pačių baltų kalbinis nesenas reiškinys) slaviška, prie šaknies prisegta neperseniai arba nauja, arba kurios buvusios lietuvių kalbos priesagos vietoje; pvz. lietuvių pavardė *Putrà* 4, *Putrỹs* 4, šaknis *Putr-* nuo žodžio *putrà* 4 "menka sriuba. LKV", vietomis kitkart buvusi paversta slavinta *Putr-evič* ar *Putr-ovič*; *Šak-al-ỹs* 3b, pav. — į *Šakal-evič* ir kt. Mūsų būtų pirmiausia šaknis **Dak-š-* arba čia ir **Daug-š-* **Dauk-š-*, o slavai priebalsių tokio junginio "*kš*" neturi, ir net jau todėl to Dokšica vietovardžio nesama slaviško. Panagrinėkime abiejų mūsiškų šaknų *Dak-š-* ir *Daug-š-* *Dauk-š-* tikrinius daiktavardžius:

1. *Dak-* šaknis gali būti be pošaknio, pvz. *Dak-ûn-išk-iai* 1, *Galaĩ* 4, kaimas Ukmergės aps. Balninkų vls. (LAV. 472), matyt, nuo pavardės *Dakỹs* 4 ir *Dak-ûn-as* 1, ir su kitu, ne tik su *š*, pošakniu nors ir *n*, pvz. *Dak-n-ìšk-ė* 2, dv. Kėdainių aps. Baisogalos vls. (t.p. 88 p.), nes čia bus gyvenęs *Dak-n-ỹs* 4.

Ir šaknis *Daug-* gali būti be pošaknio, pvz. *Daũg-ai* 2, mstl., gst., *Daug-ėl-ìšk-is* 2, mstl. ir bžn. (Anž., kur žr. jų ir daugiau), net Dokšicos miestelio netolimoje kaimynijoje.

(Bus daugiau)

kad šitie trys ešelonai pakrauti ne turtu, bet žmonėmis, kurie, matyti, perkraustomi į kitas gyvenvietes. Komisaras šlykščiai koliodamasis tarė: "Jiems tinka ne perkraustymas, bet priverčiamųjų sunkiųjų darbų stovykla." Praėję pro traukinius pasukome atgal, stoties link. Pakeliui į stotį, priestotyje sutiktą geležinkelietį — stoties budėtoją paprašiau nurodyti skyrių, kuriame būtų galima sužinoti, apie atvykusį turtą. Jis davė tikslius nurodymus, bet komisaras raukėsi ir reiškė nepasitenkinimą. Turto jieškoti jau nebėjome. Grįžome į darbovietę. Grįžtant iš stoties ir po to dar keletą dienų, mudviejų santykiai atrodė lyg kiek įtempti.

1941 m., rodos, birželio 13 d. dalinio partinis sekretorius buvo apsilankęs Vilniuje. Grįžęs iš Vilniaus, atėjo pas komisarą, kad praneštų jam apie skirtojo uždavinio įvykdymą. Atlikęs tarnybinį pasikalbėjimą, papasakojo ir apie pradėtą žmonių vežimą iš Vilniaus. Jis gyrė tvarkingumą ir organizuotumą, išdirbtąjį planą ir enkavedistų greitą ir sklandų vykdymą. Komisaras klausėsi jo ir gėrėjosi, nors girdavosi pats esąs lietuvis, tik augęs ir mokslus ėjęs Rusijoje.

Vieną dieną vėliau, aš vykau į savo motinos laidotuves. Žinoma, mano nuotaika buvo prislėgta. Atvažiavus į Naująją Vilnią, man nuotaiką dar labiau prislėgė. Naujojoje Vilnioje traukinys prastovėjo apie 10 minučių, taigi laiko užteko apžvelgti visą stoties rajoną (suprantama, tik iš vagono lango).

Stotis — ne iš didžiųjų, gal tikriau, tai Vilniaus priemiestinė stotis. Beveik visi atsarginiai keliai buvo užimti traukinių — ešelonų pakrautų iš Lietuvos išvežamų žmonių. Visi išvežamieji buvo sugrūsti prekiniuose — gyvuliniuose vagonuose. Traukinių vagonų durys užrakintos, tik tarpduriuose palikti maži tarpai. Durys ir langai užraizgyti spygliuotomis vielomis. Išvežamųjų ešelonus saugojo stipri enkavedistų sargyba. Viename traukinyje teko matyti tik vyrus, kitame tik moteris, dar viename tik vaikus, dviejuose traukiniuose buvo vyrai, moterys ir vaikai. Atvykęs į Vilnių, iš vagono lanko nieko nemačiau. Stoties peronas (priestotis) buvo tuščias. Visi bėgiai buvo tušti, bet keleivinės stoties salės ir didelė dalis aikštės prieš stotį, iš miesto pusės, buvo užimta vien tik išvežamųjų, — kas su didesniu ryšuliu, kas su mažesniu, o kaikas ir visai be jokio ryšulio. Atvykstantiems ir išvykstantiems keleiviams buvo paliktas tik siauras praėjimas ir tas pats labai akylai enkavedistų sekamas.

Mieste nuotaika buvo blogiausia. Visi gyveno tik tuo momentu. Visi gyveno persiėmę savo gyvenimo netikrumu. Visiems prieš akis stovėjo enkavedistų siautėjimo žiaurumai.

Turėdamas bent šešetą valandų iki traukinio išėjimo, nuėjau į savo butą. Buto šeimininkai, pamatę mane, labai apsidžiaugė, matomai jie manė, kad aš pajėgsiu apsaugoti juos nuo išvežimo. Jų nuotaika pagerėjo, bet kai pradėjau rengtis vėl vykti į stotį tolimesnei kelionei, šeimininkų nuotaika nusmuko. Vilniaus stotyje išvežamųjų jau neberadau. Tolesnė mano kelionė tęsėsi naktį. Pakeliui nieko nebepastebėjau. Parvažiavęs į namus, savo motiną radau dar nemirusią, bet jos kalbos jau nebesupratau. Sekančią dieną, saulutei truputį kilstelėjus virš horizonto, ji atsisveikino su šiuo pasauliu.

1941 m. birželio 17 d. turėjau išvažiuoti atgal į savo tarnybos vietą. Apie 7 ar 8 valandą ėjau į autobusų stotį užsisakyti sau vietą autobuse einančiame į geležinkelio stotį. Beeidamas pro policijos įstaigą, sutikau savo gerą pažįstamą ūkininką — kaimo seniūną, kuris ilgai nelaukęs pasiūlė man bėgti į Vokietiją ir pasisakė turįs galimybių pervesti per rubežių. Į jo siūlymą, visai nedvejodamas, atsakiau neigiamai. Atsisveikinęs su juo, nuėjau į autobusų stotį, o jis nuėjo savo keliu.

Grįžtamuoju traukiniu važiuoti teko naktį. Pravažiuojant Kaišiadorių geležinkelio stotį pradėjo man skaudėti širdis. Artinantis prie Vilniaus, skausmai tolydžio didėjo. Vilniuje sustojau ir maniau eiti pas gydytoją, o tolesnei kelionei traukinį pasirinkau taip pat naktį.

Vilniuje, vos tik išėjus iš stoties į miestą, širdies skausmai nustojo. Vilniaus mieste gyvenimas nors jau vyko normalus, bet nuotaika dar bebuvo enkavedistų siautėjimo laikotarpio.

Parvykęs į savo butą, iki vakaro gerai pailsėjau. Vakare apie 10 ar 11 val. išvykau toliau — į savo tarnybos vietą. Atvykau į stotį gan anksti, tad galėjau pasirinkti sau tinkamą vietą vagone. Pasirinkau gulimąją vietą antrame augšte, ir atsiguliau. Į tą pačią kupė atėjo dar trys keleiviai ir visi atsigulė.

Traukinys ėjo Daugpilio link, buvo mažos skubos, trumpiau ar ilgiau sustodamas kiekvienoje stotelėje. Pagaliau, vienoje stotyje sustojo ilgam. Praeinančio traukinio palydovo paklausiau: "Kodėl taip ilgai stovi traukinys ir kas per stotis čia yra?" Traukinio palydovas atsakė: "Čia yra Pabradės stotis. Sekančioje stotyje įvyko traukinių susidūrimas. Prisieis laukti, kol kelias bus paliuosuotas. Paskui iš čia traukiniai išeis savo eilėje. Šis traukinys yra jau ketvirtasis iš sulaikytųjų." Palinkėjęs man labos nakties ir pataręs nesinervuoti, jis nuėjo toliau.

Žingeidumo sumetimais, praskleidžiau lango užuolaidą ir pasižiūrėjau pro langą. Vaizdas pasirodė nepavydėtinas — visi traukiniai buvo apsupti ginkluotų rusų kareivių sargybų. Už kokių 20 ar 30 minučių per traukinį perėjo karinė kont-

rolė. Tiesa, dokumentų netikrino, bet kiekvienas asmuo buvo apšviestas tiesiai į veidą elektros lempute. Prieš auštant sargybos dingo.

Sargyboms pasišalinus po kurio laiko traukiniai pradėjo apleisti Pabradės stotį. Traukinys, kuriame aš važiavau, iš stoties išvyko jau saulei patekėjus. Kaip vėliau paaiškėjo, sekančioje stotyje ir bendrai visame tame ruože, nebuvo įvykę jokios traukinių katastrofos. Atrodo, kad traukinių sulaikymas Pabradės stotyje, buvo įvykdytas rusų karinės ar enkavėdė vadovybės įsakymu. Traukinių sulaikymas buvo reikalingas saugumo ir paslapties išlaikymo sumetimais. Mat, tą naktį, dalis lietuvių karininkų iš Pabradės stovyklos apgaulingu būdu buvo išviliota į tariamus naktinius manevrus. Jie buvo nugabenti ties pirmąja stotimi už Pabradės stoties Daugpilio link. Ten, miške, žiauriu būdu buvo nuginkluoti; vėliau nuvežti į stotį, susodinti į gyvulinius vagonus ir išvežti nežinoma kryptimi. Tos operacijos reikalams ir buvo reikalingas saugumas ir paslaptis. Taigi, tais sumetimais Pabradės stotyje ir buvo sulaikyti traukiniai.

Maskvos rusų bolševikų vadovybė turėdama tikslą, kiek galint daugiau išnaikinti piliečių užgrobtuose kraštuose, visada surasdavo tinkamą pretekstą[1] savo užmačioms vykdyti ir jas pateisinti. Nuo pat pirmųjų okupacijos dienų jau gerokai praretinusi Lietuvos karininkijos eiles, ji savo užsimojimus beatodairiškai tęsė ir karui prasidėjus. 1941 m. vokiečių-rusų karui užsiliepsnojus, rusai pralaimėję mūšį ties Vokietijos siena, pikti skubotai traukėsi rytų link. Kad pateisintų savo nepasisekimus, apkaltino lietuviškojo korpo lietuvius karininkus. Anksčiau apkaltintieji būdavo suimami, išvežami nežinoma kryptimi ir slaptai nužudomi. Ties Švenčionimis, viešai buvo suimta dalis lietuviškojo korpo lietuvių karininkų ir vietoje sušaudyta. Susidaro išvada, kad dėl rusų raudonosios armijos nesugebėjimo kariauti, liko nubausti lietuviai. Tai buvo grasinimas ir rusų raudonosios armijos kariams, deja, atsakovai buvo lietuviai.

* * *

1944 m. pabaigoje, bene gruodžio mėn., prisiėjo vykti į Telšius. Išsirengiau kelionėn gana anksti, bet per skubotumą užmiršau savo asmens dokumentus. Prisiėjo grįžti atgal. Grįžimas ir išvykimas sudarė aplinkybę, kuri paaiškins mano kelionės tikslą. Kai jau buvau atsitolinęs nuo savo namų apie du km, užpakalyje, gal būt vieno km atstume, išgirdau karinio šautuvo šūvį (šis šūvis buvo lyg varovo — varančio miško žvėrelį medžiotojo link). Paėjęs apie pora km, sutikau enkavedistą, kuris varėsi vieną suimtąjį. Tas enkavedistas sulaikęs mane, pradėjo klausinėti apie mano kelionės tikslą. Buvau pasirengęs atsakyti enkavedistų galimus įvairius klausimus, tad po trumpo pasikalbėjimo išsiskyrėme ir nuvykome kas sau.

Atrodo, kad mano pasikalbėjimas su enkavedistu neliko be pasekmių. Buvo pranešta į Telšius, kad būčiau sekamas. Tą dieną, tačiau, į Telšius nenuėjau. Nakvynę pasirinkau apie 5 km nuo Telšių, pakelėje. Buvau nusistatęs Telšiuose nenakvoti, bet tą pačią dieną grįžti atgal.

Atvykęs į Telšius, pirmiausia nuėjau pas apskrities gydytoją gauti liudijimą, kuris tuo metu buvo man reikalingas. Netrukus į gydytojo laukiamąjį atvyko vienas jaunuolis, kuris atrodė susinervinęs ir buvo grubus, pilnas neapykantos ir pagiežos jausmo kokiam tai nežinomam ir įtartinam asmeniui, kuris, jo turimomis žiniomis, turėjęs atvykti vakar į Telšius. Gyrėsi, visą naktį prastovėjęs gatvėje, belaukdamas atvykstančiojo. Dabar esąs persišaldęs, jaučiąs pakilusią temperatūrą ir jam esanti reikalinga skubi medicinos pagalba ir tai be eilės, nes jis susirgęs pildydamas tarnybos pareigas. Tuo metu gydytojas buvo užimtas, o jaunuolis pritrūkęs kantrybės, ar kitokiais sumetimais apleido gydytojo laukiamąjį.

Gydytojas baigęs ligonio apžiūrą, pasikvietė mane. Sutvarkęs savo reikalą, išeidamas, gydytojo laukiamajame vėl pamačiau tą patį susierzinusį ir piktą jaunuolį.

Iš apskrities gydytojo įstaigos nuėjau pas gydytoją Francuzevičiūtę, kuri ilgą laiką buvo mano motinos nuolatinė gydytoja. Kadangi buvo pietų metas, ji paprašė mane pasilikti pietums. Vos tik pradėjus pietauti į gydytojos valgomąjį įsibrovė rusas vyresnysis leitenantas. Jis gyveno vienu augštu augščiau ir, rodos, buvo komendantas ar komendanto padėjėjas (šeimininkė titulavo jį komendantu). Šeimininkė prašė jį sėsti prie bendro stalo ir papietauti. Jis atsisakė, tačiau iš valgomojo neišėjo. Pilnoje rikiuotės uniformoje ir su kepure ant galvos jis taip ir prastovėjo valgomajame visą pietų metą.

1945 m. pradžioje, karinės registracijos reikalais teko būti Tauragėje. Ten jau buvo bent keletas asmenų iš mano artimų giminaičių (3 pusbroliai ir motinos brolis) patalpintų Tauragės kalėjime vien tik už tai, kad jie buvo lietuviai. Kartą, praeinant pro Tauragės karo komendantūrą, viena moteris pradėjo prašyti, kad pabūčiau jai vertėju komendantūroje. Tos moters ir komendanto pasikalbėjimą išverčiau į rusų ir lietuvių kalbas. Tačiau, mano patarnavimas, matyti, nepatiko komendantui, jis nenorėjo duoti leidimo jai pasimatyti su suimtuoju jos vyru. Komendantas net susidomėjo mano giminyste ar pažinties ryšiais su ta moteriške, kuriai patarnavau vertėju.

* * *

rusi. K. Rukšėno aprašytasis grįžtančiųjų repatriantų pervežimas, aprūpinimas, aptarnavimas ir t.t., tinka tik rusams, bet ne lietuviams.

* * *

1945 m. gegužės pabaigoje, ar birželio pradžioje, rusų okupacinė valdžia pakartojo žmonių deportacijas iš Lietuvos lygiai panašiai, kaip tas, kurios buvo vykdytos 1941 m. Deportacijos iš Kauno ir iš Vilniaus vyko skirtingu metu.Deportacijos iš Vilniaus vyko ne iškarto visame mieste. Miestas buvo padalintas į sritis, ar rajonus, iš kurių žmonių deportacijos vyko skirtingomis dienomis.

* * *

Truputis iš rusų repatriacinės komisijos veiklos Lodzės punkte, 1946 m.

Teko girdėti, kad asmenys, atvykusieji į repatriacinį punktą registruotis, kad grįžtų į savo gimtąsias vietas, ar net atvykę tik pasiinformuoti apie repatriavimosi sąlygas, visi būdavę sulaikomi tame punkte. Toks elgesys su išblokštaisiais iš tėvynės, rodė, kad repatriantas yra didžiausias kriminalistas, prasikaltėlis, bet ne likimo išblokštas iš savo tėvų krašto, iš savo gimtųjų namų. Repatriantas atsidūręs repatriaciniame punkte, nebeturėdavo nei žodžio, nei judėsio laisvės. Jis ten tapdavo vergu—kaliniu.

Mačiau, kaip žiemos metu (vasario mėn.) iš repatriavimo surinkimo punkto Lodzėje, repatriantus vežė į stotį ginkluotų kareivių saugomus. Stotyje, ant paskutiniojo, atsarginio, kelio stovėjo trys prekiniai — gyvuliniai vagonai, į kuriuos krovė grįžtančiuosius į savo kilmės kraštus. Vagonai su repatriantais buvo saugomi stiprios karinės ar NKVD sargybos. Kas rodė, kad repatriantai vyksta į savo gimtąsias sodybas ne savo noru, bet yra gabenami prievartos būdu.

Mačiau repatriantus, vykstančius į Vokietiją ir į Lenkiją. Jiems nebuvo reikalinga nei lageriai, nei sargybiniai ginkluoti šautuvais. Jie buvo laisvi piliečiai. Jiems buvo duota laisvė, laisvai išvykti į pasirinktąją tėvynę, ar atsisakyti nuo jos. Jie visi rengėsi, skubėjo išvykti. Nei Vokietija, nei Lenkija neorganizavo nei panašių lagerių, nei panašių ginkluotų komandų, kaip buvo suorganizuota Lodzėje. Visi repatriantai vyko prisilaikydami nustatyto tvarkaraščio, kuriame buvo nurodyta: iš kur išvykstama, kuriuo traukiniu išvykstama, kada atvykti prie traukinio, kada išvyksta traukinys, kuria kryptimi vykstama ir t.t. Taip vyko į Vokietiją 1941 m., taip vyko ir į Lenkiją 1945 m.

K. Rukšėnas savo brošiūros "Į vergovę" pratarmę pradeda žodžiais: "Vokietijoje, Tiuringijoje, prie Veimaro miesto, nuolat gaudžia Buchenvaldo varpai: "Žmonės, būkite budrūs! Neužmirš-

Rusų bolševikų raudonoji armija, besiveržda ma Vokietijos gilumon, užgrobė didelius plotus, kuriuose rado ir išvežtųjų ar atvežtųjų (iš Pabaltijo, Lenkijos, Rusijos ir iš kitur) darbams, ar patalpintų įvairiose koncentracinėse stovyklose. Tuos, kurie buvo tinkami ginklą nešioti, tuojau paėmė į kariuomenę, o kitiems suorganizavo repatriacinę komisiją, kuri jau 1945 m. pradžioje pradėjo veikti. Apie šitokios repatriacinės komisijos veiklą ir apie repatriantus K. Rukšėnas savo brošiūroje "Į vergovę", naudodamasis LTSR Mokslų akademijos Centrinės bibliotekos Rankraščių skyriaus b. 3. RKA I, 1. 1. ir "Tiesa", 1945 m. kovo mėn., Nr. 56 daviniais, rašo repatriacinės organizacijos klausimais ir apie pačią išvežtųjų repatriaciją: "Traukiniais ir mašinomis, arkliais ir pėsti jie skubėjo į gimtuosius namus. Tūkstančiai kilometrų iki tėviškės atrodė be galo trumpi. O čia, pasienyje, išvargusius, nusikamavusius, bet su džiaugsmo ašaromis akyse žmones — vaikus, moteris, jaunuolius ir pražilusius vyrus — sveikino tarybinės repatriavimo komisijos, tarybiniai kariai. Sugrįžusieji vėl žvelgė į gimtąją žemę, žaizdotomis rankomis, ką tik tempusiomis milžiniškas cementines plytas, rąstus, akmenis, spaudė savųjų delnus, pasakojo apie negirdėtus hitlerininkų žiaurumus." Toliau, tame pat puslapyje sako: "Repatrijavimo punktuose dušai, kirpyklos, nauji drabužiai, karšti pietūs atgaivino išvargusius žmones. Nusiprausę, pailsėję, triskart per dieną pamaitinti karštu valgiu, jie vėl ėmė šypsotis, atgavo žmogišką išvaizdą. Grįžtantiems į gimtąsias vietas čia pat, pasienyje, išdavė duonos, cukraus, taukų, kruopų, koncentratų — davinį 5-10 dienų. Daugumas jų pasikeitė skarmalus į gerus drabužius, gavo batus, baltinių. Tarybų Lietuvos vyriausybė 1945 m. pradžioje įsteigė visose apskrityse grįžtančiųjų į tėvynę priėmimo-skirstymo punktus, išskyrė jiems už du milijonus rublių pramoninių prekių."[2] Deja, šiuo atžvilgiu, aš pasisakysiu visai priešingai. Mat, išsprūdęs iš savo nuolatinių šnipukų orbitos ir atvykęs į Tauragę karinės registracijos reikalais, pasijaučiau laisvesnis, na, ir drąsesnis. Pragyvenau ten 4 dienas. Per tas 4 dienas teko sužinoti koks buvo aprūpinimas lietuvių ir rusų grįžtančiųjų iš darbų Vokietijoje: lietuviai buvo talpinami į kalėjimus ir rūsius už spygliuotų vielų tvorų, o iš ten, tur būt, daugumoje atsidūrė Sibiro taigose. Tuo tarpu, viskuo buvo aprūpinti tik rusai repatriantai: geromis patalpomis, geru maistu, rūbais, laisve ir t.t. Tai vaizdai, kuriuos aš pats mačiau ir iš kitų sužinojau, Tauragės grįžtančiųjų į tėvynę priėmimo ir skirstymo punke. Tai vaizdai, kurie aiškiai pasako, ko siekia vadinamasis "vyresnysis brolis rusas". Tai vaizdai, kurie parodo, kas pasinaudojo tomis prekėmis (už du milijonus rublių), kurias Tarybų Lietuvos vyriausybė buvo pasky-

kite milijonų kapų visuose Europos kraštuose, baisių mirties fabrikų Buchenvalde, Osvencime, Maidaneke, Zaksenhauzene, Treblinkoje ir kitur." Čia palaidota įvairių tautybių žmonių: rusų ir lenkų, žydų ir jugoslavų, ukrainiečių ir čekų, belgų ir prancūzų, norvegų ir lietuvių.

Hitleriniai budeliai iššudė, nukankino, numarino badu ir ligomis milijonus okupuotų kraštų gyventojų. Vienus jie naikino gimtinėje, kitus vežė į hitlerinio reicho šachtas ir rūdynus, požeminius fabrikus, durpynus, dvarus ir ten kankino bei žudė.

Neišvengė šios dalies ir mūsų respublika. Apie tai byloja Paneriai, Kauno fortai, kapai prie Šešupės, Pivonijos miške, prie Žagarės ir daugelyje kitų Lietuvos vietų. Tuos laikus primena tūkstančių mūsų krašto žmonių patirtos kančios ir pasityčiojimai hitlerinės Vokietijos gamyklose, dvarų laukuose, kalėjimuose, koncentracijos stovyklose.

Apie tai, kaip okupacijos metais hitleriniai komisarai, arbeitsamtų valdininkai, policininkai ir esesininkai bei vietiniai jų tarnai rinko ir trėmė Lietuvos gyventojus į vergovę reiche, užgrobtose šalyse, į mirtį frontuose, apie tai, kaip monopolijų, koncernų, fabrikų ir dvarų valdytojai, nacistiniai tijūnai kankino mūsų krašto gyventojus sunkiausiais darbais, marino badu, tyčiojosi iš jų, siuntė mirčiai į kalėjimus ir koncentracijos stovyklas, ir pasakojama šiame leidinyje.

Visa tai prabyla iš mūsų ir kitų respublikų archyvuose surastų dokumentų, dokumentinių leidinių, išvežtųjų laiškų, sugrįžusiųjų žodžių.

Tegul visi sužino XX amžiaus vergijos kūrėjų vardus ir darbus, dar kartą atgaivina mintyse mūsų krašto žmonių išgyventus baisumus ir kančias, pamato su kokiu ryžtu mūsų liaudis kovojo prieš hitlerinius grobikus tėvynėje ir hitleriniame pragare".[3]

Brošiūros autorius savo brošiūros pratarmėje prabilo garsiai, skambiai ir įtikinančiai. Prabilo ne tuščiais žodžiais. Jo pasisakymai pagrįsti autentiškais dokumentais, laiškais, asmeniniai apklausinėjant grįžusiuosius. Matosi, kad triūso pridėta nemažai, tik, deja, darbas kolkas tik vienpusiškas, bet ne vispusiškas. Aprašyta tik viena medalio pusė, apie antrąją medalio pusę neprasitarta nei pusės žodžio. Gal šios brošiūros autorius turi omenyje aprašyti ir antrąją medalio pusę, bet iš šios brošiūros teksto to nesimato. O toks aprašymas yra ne tik pageidautinas, bet ir būtinas. Hitleris ir Stalinas savo ypatybėmis panašūs vienas į kitą. Abu vienodai mastė ir veikė. Abu vienodų siekių. Abu vienodai žiūrėjo į žmoniją. Vienam išrinktoji tauta — vokiečių, kitam — rusų; o visi kiti, tai tik bereikalingas balastas, su kuriuo neverta skaitytis. Vienas vežė žmones į

Lietuvė kaimietė su savo kūdikiu pakraunama tremčiai į Sibirą, 1941 m. birželio 14 d.

Taip atrodė žuvusiems kariams dėl Lietuvos laisvės paminklas Kauno kapinėse 1961. Okupantai komunistai nudaužė Vyčio kryžiaus ženklus, Kario bareljefą ir vainiką, nugriovė greta stovėjusius karių paminklinius kryžius ir sunaikino jų kapus.

Žuvusiųjų karių paminkliniai kryžiai nugriauti ir išmesti patvorin (1961 m. nuotrauka)

Vokietiją darbams ir į koncentracijos stovyklas, kitas, naudodamasis savo despotiška diktatoriaus galia, Sibiro tundrų darbovietes papildinėjo neapmokama darbo jėga. Vienas surengė kapinynus Buchenvalde, Osvencime, Maidaneke ir kitur, o kitas tą pat padarė Katyne, Červenės miške, Praveniškėse, Rainiuose ties Telšiais, o kur dar Sibiro tundros,[4] kankinimai bei šaudymai kalėjimuose bei rūsiuose kaip Lietuvoje taip ir už jos ribų.

Be to, netenka praeiti užmerktomis akimis ir pro "savanoriškus" vykimus į plėšinius ir į įvairias statybas. "Savanoriškas" vykimas į plėšinius ar į statybas yra tik pasirinkimas (priverstinas) vienos iš dviejų galimybių. Tokiais atvejais, pasirenkama geresnioji, bet ne blogesnioji, kurioje yra galimas susidūrimas su kalėjimais ar priverčiamųjų darbų stovyklomis. Dr. J. Savasis tvirtina, kad "Jėga okupavę Lietuvą, rusai jautė, kad visas kraštas yra priešingas jų okupacijai ir komunizmui. Tad, nesitikėdami net ir didelėmis pastangomis juos greit sukomunistinti (ir priversti paklusti Maskvos valdovui, pripažįstant jį teisėtu ir vieninteliu savo valdovu. *T.*), Maskvos valdovai sudarė, prašokantį bet kokio nežmoniškumo ribas, planą — pavergto krašto gyventojus fiziškai sunaikinti.

Tiesa, pavergto krašto gyventojų naikinimas buvo pradėtas jau pirmomis okupacijos dienomis. Jau 1940.VII.7 buvo paruoštas pirmas areštų planas ir įvykdytas to pat mėnesio 11 ir 12 dienomis, kada buvo suimta apie 2,000 vadovaujančių asmenų. Ir nuo to laiko areštai nesiliovė. Buvusieji kalėjimai greit buvo perpildyti ir įrenginėjami nauji patalpinti naujai suimamiems. Suimtieji po kankinimų buvo šaudomi vietoje, arba gabenami į Sibirą. Tačiau Maskvai toks pavergtos tautos naikinimas atrodė per lėtas. Tad buvo paruoštas pagarsėjęs Serovo planas Pabaltijo tautoms masiškai sunaikinti.

Pagal Serovo planą tik iš vienos Lietuvos turėjo būti išvežta į Rusijos gilumą apie 700,000 asmenų. Ten buvo ir smulkiai nurodytos išvežtinų asmenų kategorijos. Jų tarpe, šalia visų politinių partijų narių, valstybinių įstaigų tarnautojų, katalikiškų organizacijų narių, buvusių karininkų, policininkų, svetimų valstybių piliečių, lenkų pabėgėlių ir net esperantininkų, bei filatelistų, yra taip pat ir įvairių konfesijų dvasininkai, sektantai ir religinis aktyvas.

Tų asmenų išvežimas buvo pradėtas 1941 m. birželio 14-15 dienomis. Apie 35,000 ramių Lietuvos gyventojų, kurių tarpe ir ligoniai, seneliai bei vaikai, buvo pakrauti į gyvulinius vagonus ir vežami į nežinomybę. Tačiau kiti nesulaukė net išvežimo iš Lietuvos teritorijos, nes be maisto, vandens ir oro išvežamieji tuose vagonuose pradėjo tuojau mirti. Gi, šiuos turėjo sekti kiti išvežamieji, kol Maskvos planas bus įvykdytas, ir tik prasidėjęs su Vokietija karas to plano įvykdymą sukliudė."[5]

Antrosios sovietų okupacijos metu jau 1944 m. rusai pradėjo trėmimų planą vykdyti, o 1945 m. gegužės mėn., ar birželio pradžioje, visai suintensyvino masinius trėmimus.

Hitleris atsisveikindamas su šiuo pasauliu nepaliko savo įpėdinio, nes neturėjo galimybės — buvo nugalėtas. Tad gaudžia Buchenvaldo varpai, kad hitlerizmas nebeatgytų.

Stalinui mirus, atsirado įpėdiniai, kurie sąžiningai tęsia stalinizmą. Iki šiam laikui dar nesugaudė varpai, — gal trūksta drąsos ar bijoma, ar draudžiama, — o vis tik reikėtų, kad gaustų varpai ir skelbtų Stalino ir jo įpėdinių nežmoniškas išdaigas su žmonėmis ir kad žmonės būtų budrūs ir neužmirštų milijonų kapų visuose okupuotuose kraštuose ir visoje plačiojoje Rusijoje.

Pratarmės pabaigoje Rukšėnas pasisakė: "Tai pirmas bandymas nuodugniau papasakoti apie hitlerininkų ir jų pagelbininkų nusikaltimus, išvežant okupacijos metais Lietuvos gyventojus į Reichą, mėginimas smulkiau aprašyti išvežtųjų likimą.

Ieškant dokumentų apie tas dienas, kalbantis su sugrįžusiaisiais, žinoma, ne visus klausimus pavyko išaiškinti, ne viską pasisekė tiksliai sužinoti, nes kiekvieno žmogaus likimas — tai atskira storija. Todėl iš anksto norėtųsi padėkot visiems už pastabas ir atsiliepimus, kurie papildytų ir patikslintų žinias apie mūsų krašto žmonių pergyventą tragediją."[6]

Brošiūroje "Į vergovę" smulkiai aprašyta hitlerininkų nusikaltimai. Pradžia padaryta, bet tik

pradžia. Brošiūroje aprašyta tik dalis viso to, ką lietuvių tauta pergyveno. Kad visa tai neliktų tik pradžia, o toliau tik daugtaškis, pageidautina, kad P. K. Rukšėnas, panašiu būdu ir tokiu pat kropštumu, aprašytų ir Stalino su jo įpėdiniais ir visų jų pagelbininkų nusikalstamuosius veiksmus žmoniškumui. Kad visa tai neliktų paslaptyje, kad būtų paskelbta, ne tik visai Lietuvos visuomenei, bet ir visam pasauliui.

FOTOGRAFINIAI ŠALTINIAI:

1. **K. Rukšėnas**, "Į vergovę", 15 psl. Panašų vaizdą mačiau Vilniaus geležinkelio stotyje, žr. II skyrelį, kuris prasideda: "1941 m., rodos birželio 13 d. . . ."

2. **Anicetas Simutis**, "Pasaulio Lietuvių Žinynas", 79-82 psl., t. II. Brooklyn 1958. Fotografijos 2-5.

3. **Osvalds Freivalds**, "De internerade balternas tragedi i Sverige ar 1945-1946." Stockholm 1967. 1941.VII.1 rusams išbėgus iš Latvijos, iš daugelio aptiktų masinių kapinynų, čia pridedamos dvejų kapinynų fotografijos 6 (2) vienos vilos sode, Baltezers vilų rajone ties Ryga ir 7(3) Rygos centrinio kalėjimo kieme. Be to, čia turiu pasakyti, kad teko girdėti, kad kai kurie suimtiniai (kaliniai) buvo vežami į Rygos kalėjimą, iš kur nebegrįždavo atgal.

4. **Mūsų Lietuva**, t. II, 262, 278-280 psl., Boston, 1965. Fotografijos 8-12.

LITERATŪRA:

1. Dr. J. Savasis, "Kova prieš Dievą Lietuvoje", 12-14 psl., Putnam, 1963, tvirtina: "Jau anksčiau Ribbentropui su Molotovu susitarus, kad Pabaltijo valstybės turi tekti Sovietams, Lietuvai buvo pateiktas ultimatumas ir sekančią dieną — 1940 m. birželio 15 — šimtai (manau, kad tūkstančiai, T.) sovietinių tankų, sulaužydami 1920 m. taikos sutartį, 1928 m. nepuolimo sutartį ir 1939 m. savitarpio pagalbos paktą, užliejo Lietuvą. Ligtolinė Lietuvos vyriausybė buvo priversta atsistatydinti, ir Maskvos pasiuntinio Pozdniakovo nurodymu buvo sudaryta nauja vyriausybė iš komunistų, bei jiems palankių asmenų. Lietuvai greičiau sukomunistinti iš Maskvos buvo atsiųstas V. Dekanozovas (1953 XII.23 Maskvoje sušaudytas), kuris savo uždavinį ėmėsi vykdyti skubiu tempu. **Jau liepos 14-15 dienomis buvo įvykdyti tariami rinkimai į seimą, prieš tai suėmus apie 2,000 lietuvių inteligentų, daugiausia įtakingesnių visuomenėje asmenų, kad tiems rinkimams "nepakenktų"** (pabraukimai mano, T.). Tuose rinkimuose turėjo būti balsuojama už komunistų partijos sudarytą ir vienintėlį kandidatų sąrašą, kuriame kandidatų tiek ir tebuvo, kiek turėjo būti išrinkta atstovų".

Kipras Bielinis, "Teroro ir vergijos imperija Sovietų Rusija", New York, 1963, 138-139 psl. tvirtina, kad: "Pavienių asmenų, lietuvių, latvių ir estų, šiaurės stovyklose būta iki 1941 m. masinių iš Pabaltijo kraštų deportacijų. Yra, pavyzdžiui, tkiras dalykas, (. . .). Antrą smarkų lietuvį mini M. Rozanovas savo knygoje. Ust Usoje Rozanovas susipažino su vietos aerodromo komendantu Abrasoniu, smarkiu pabaltiečiu, apie 35 metų amžiaus. Abrasonis kažkada vadovavo eskadrilei prie Leningrado, bet 1929 metais jį iš ten "perkėlė" į koncentracijos stovyklą 10-čiai metų pagal 58-jį straipsnį už "špionažą". Abrasonis, rašo M. Rozanovas, nebuvo šnipas, bet nelaimei turėjo giminių kapitalistiniam Pabaltyje ir iš čia jis kartais gaudavo laiškų. Šito užteko, kad Abrasonis, ištikimiausias komunistas, patektų į vergų stovyklą. Iki 1935 metų Abrasonis skraidydavo vergų stovyklos lėktuvais, bet budri vyriausybė prisiminė: "O jei jis išskris į Pabaltijo valstybes ar Lenkiją? Kas atsakys? — Mes! Kas šnipui leido atsisėsti prie lėktuvo vairo, — Mes!"

Abrasonį "nuleido iš augštybių" paskirdami jį į aerodromą. Aerodromas pasisamdė laisvus lakūnus, bet ir jie gali nežinia kur nukristi. Buvo prileidžiama, kad ne kiekvienas "laisvas" lakūnas mėgins pabėgti. Kitas reikalas — kalinys Abrasonis.

Laisviems lakūnams brangiai mokėdavo; be to jie buvo linkę į avarijas. Uchtos-Pečioros stovyklų vyriausias viršininkas Morozas šiais lakūnais nepasitikėdavo. Jis keliaudavo valdžios lėktuvais, arba imdavo arklius ir varydavo po 200 km per dieną.

Iš pavardės Abrasonis—mūsų tautietis. Čia nėra abejonių. Šią pavardę miniu todėl, kad gal kas nors dėl jos atsilieps. Antra vertus, Abrasoniu, komunistu, jo vyriausybė nepasitikėdavo tiktai todėl, kad jis buvo ne rusas; tad buvo papildomai įtariamas."

2. K. Rukšėnas, "Į vergovę", 149 psl. Vilnius, 1966.

3. Ten pat, 3-4 psl.

4. H. Tautvaišienė, Tautų kapinynas Sibiro tundroje, Boston, 1962.

5. Dr. J. Savasis, "Kova prieš Dievą Lietuvoje", 20-21 psl. Putnam, Conn., 1963.

6. K. Rukšėnas, "Į vergovę", 4 psl. Vilnius, 1966.

Čikaga, 1968. VIII. 22

Broliui ir Sesei
Aleksandrui ir Sofijai
M A N T A U T A M S
LŠST Garbės Nariams

Didžiai Gerbiamieji,

suėjus Jūsų kilnaus šeimyninio gyvenimo 45 metams, man tenka maloni garbė pasveikinti Jus LŠST Centro Valdybos vardu ir nuoširdžiai palinkėti daug laimės, sveikatos ir ištvermės kaip Jūsų asmeniškame gyvenime, o taip pat ir Jūsų abiejų didžiai vertingoje šauliškoje veikloje.

Ilgiausių ir laimingiausių metų!

Jūsų,

š. Vladas Išganaitis, Sąjungos Pirmininkas

Broliui
Prof. Dr. Vaidievučiui A. Mantautui,
LŠST Iniciatoriui

Čikaga, 1968. VII. 22

Didžiai Gerbiamas Broli Daktare,

Filosofijos doktorato laimėjimo proga, LŠST Centro Valdybos vardu nuoširdžiai broliškai sveikinu Tamstą ir linkiu daug gražios sekmės mokslininko karjeroje.

Šia proga noriu taip pat prašyti Tamstą nepamiršti mūsų šauliškos šeimos, kuriai suburti į LŠST eiles tiek daug laiko, darbo ir sielos įdėjote kaip ATKŪRIMO INICIATORIUS.

Su nuoširdžiais linkėjimais.

š. Vladas Išganaitis, Sąjungos Pirmininkas

Šveicarijos krašto gynybos metmenys

(Pagal Revue Militaire Suisse VI.6.1966)

B. B.

Šveicarijos kariuomenės ir viso krašto gynybos parengimas privalo būti tokiam stovyje, kad jos užpuolimas agresoriui neapsimokėtų. Kariuomenės paskirtis taikos metu išlaikyti Šveicarijos neutralitetą; karo metu — išlaikyti krašto nepriklausomybę, priešinantis užpuolėjo veržimuisi valstybės gilumon, darant jam didžiausius nuostolius.

žpuolėjas grasindamas branduolinės energijos ginklais gali versti Šveicariją kapituliuoti, nepradėjusią karo veiksmų. Tuo atveju, kai karinis krašto pajėgumas technologiškai būtų persilpnas tokiam grasinimui pasipriešinti, tai šveicarų viso krašto karinis pasirengimas būtų atrama tautos pasipriešinimui. Užpuolėjas, žinoma, galėtų panaudoti didesnio galingumo atominius ginklus ir nusiaubti visą kraštą — tačiau tam turėtų būti labai retai atsirandanti priežastis.

Vertinant šveicarų krašto gynybos uždavinius ir užpuolėjo galimybes, kariuomenės uždaviniai atrodytų sekančiai: išlaikymas neutraliteto; apsauga nuo pastangų įgyvendinti krašte terorą; kautynėmis sustabdyti užpuolėją pradėjusį riboto karo veiksmus.

Moderniojo karo doktrinose, bendrai, yra numatyta panaudoti branduolinės energijos ginklai, cheminės medžiagos, mechanizuotos priemonės greitam desantinių jėgų permetimui puolamon teritorijon, suardyti komunikaciją, palaužti gynybos jėgų ir krašto moralę.

Užpuolėjas gali panaudoti mechanizuotas žemės jėgas puolimui plačiu frontu, kartu pavartodamas didelio galingumo ginklus pralaužti gynybos pasipriešinimą. Sutelktu oro desantu gali užimti krašto gilumoje reikiamus punktus, ar puolimu iš užpakalio gynybos linijose padaryti spragas reikalingas prasiveržimui frontinio puolimo jėgoms.

Minėtos galimybės šveicarų teritorijoje negali būti pritaikytos. Tačiau, yra eilė išimčių. Pirmiausia, Šveicarijoje, beveik, nėra tokios vietos kur puolamos jėgos galėtų būti panaudotos plačiu mastu. Šveicarijos žemės paviršiaus pobūdis labai apribotų branduolinės energijos ginklų veikimą ir puolančių jėgų judesio galimybes. Riboto galingumo branduolinės energijos bombos galėtų būti pavartotos tarpukalnėse užtverti tiekimą, ar sutrukdyti šveicarų jėgų judesį, o taip pat, neutralizuoti krašto viduje gynybai svarbius punktus. Puolant per tarpukalnes priešas naudotų mechanizuotas priemones, remiant iš oro išmestais, specialiai kalnų veiksmams parengtais desantais.

Šveicarų jėgos įsiveltų į gynybos kautynes savoje žemėje, kur kiekvienas kovotojas gerai žino vietovę ir yra parengtas organizuotai gynybai. Bent karo veiksmų pradžioje šveicarų ginkluotos jėgos gali pasirinkti iš anksto numatytas vietas, kur galėtų pradėti gynybos veiksmus.

Palyginant su gyventojų skaičiumi, šveicarai turi didelę kariuomenę, todėl ir karo atveju jėgų išdėstymas gilumon būtų intensyvus.

Šveicarai neturi branduolinės energijos, cheminių ir biologinių ginklų. Kaimynai kurie pultų Šveicariją visokiais ginklais ir judrumu pralenktų šveicarus. Stoka poligonų manevrams ir ginklų bandymams, priedui, kariuomenės teritorinė sistema su trumpu mažų dalinių taktinių veiksmų apmokymu, verčia šveicarus naudoti Termopilų taktiką — kauti priešą ten, kur užpuolėjas dėl vietovės sąlygų negali išvystyti pilno, viršijančio, kautynių pajėgumo.

Priešui naudojant didelio galingumo ginklus, pagrindinis dalinių uždavinys būtų išlikti nesunaikintiems — lindėti slėptuvėse, lauko įtvirtinimuose, kalnų plyšiuose—urvuose. Veikiančių gynybos dalinių sudėtis ir veiksmai, sudarant sąlytį su priešo puolančiais daliniais, turi būti planuojami taip, kad priešas negalėtų panaudot savo ginklų be pavojaus pačiam sau. Šveicarų kautynių daliniai privalo vengti koncentracijos, bet tuo pačiu reikiamoje gynybos vietoje turėti pakankamai sunkių ginklų paramos.

Bendrybėje šveicarų gynyba turėtų sekančius uždavinius: skaldyti priešo jėgas, stabdyti jas dėstant gynybą gilumon; atkirsti ir izoliuoti prasiveržusius dalinius, naudojant oro ir žemės jėgas priešpuoliams; atkirsti ir paraližuoti tiekimą, naikinti rezervus (čia reikia pabrėžti, kad teritorinėje šveicarų kariuomenės organizacijoj permetinėjimai sutelktų rezervų gali virsti labai problematinėmis operacijomis. Tačiau, vietiniai, staigūs telkinių veiksmai iš priešui nepalankios pusės yra labai galimi).

Lygumose gynyba būtų reguliaraus pobūdžio; kai kalnuotose vietose, šalia įvairių užtvarų, sprogdinant uolas praėjimų užvertimui, ginamų minuotų siaurų praėjimų su įvairiomis dirbtinomis kliūtimis ir maskavimais, priekinės brigados vykdytų puolamojo pobūdžio gynybą — trumpais stipriais smūgiais naikintų priešo jėgas nepersitvarkiusias kautynių santvarkon, kur sąlygos leidžia pereinant į priešo teritoriją, išnaudojant netikėtumą. Šiuo atveju tenka skaitytis su nakties veiksmais, po smūgio pasitraukti į sunkiai pasiekiamas vietas persigrupavimui, pasipildymams, poilsiui ir naujiems veiksmams. Šie daliniai turi būti parengti kalnų veiksmams, būti atatinkamo ginklavimo ir veikti ilgesnį laiką savistoviai, neišeinant iš kalnų, per kuriuos priešas neišvengiamai turi praeiti, kad pasiektų lygumas.

Oro jėgos, šalia erdvės gynybos, turi žemės jėgų paramą, sutelkiant ugnį ten kur reikalautų kalnų daliniai, — lygumų veiksmuose eliminuotų priešlėktuvinių ginklų telkinius ir naikintų žemės taikinius.

Šarvuoti daliniai turėtų vykdyti ribotus uždavinius — lygumų gynyboje — priešpuolius, retesniais atvejais lengvi šarvuočiai veiktų glaudžiame kontakte su kalnų pėstininkais.

Šveicarijos ištisinė gynyba gali būti lengvai suskaldyta ir daliniams tektų kautis individualiai. Priešui peržengus valstybės ribas tektų susidurti su pasipriešinimu, ne vien užimant teritoriją, bet ir užėmus, bet kurioje vietoje, iš bet kurios krypties ir bet kuriuo metu krašto gynyba pasireikštų visuotinu pasipriešinimu, kur tik bebūtų ginkluotas šveicaras. Užėmimas teritorijos priešui dar nereikštų pergalės.

Šveicarų gynybos planavimas, atsižvelgiant į staigią technologijos pažangą, numatomas įvykdyti per 10 metų, analizuojant galimą priešą ir jo pajėgumą (politiniai, ekonominiai, psichologiniai ir kariniai); iš to išplaukia ir krašto gynybos pobūdis. Šveicarai numato ginkluotis branduolinės energijos ginklais (šiuo metu intensyviai planuojama baltosios anglies energiją pakeisti branduoline energija), iki raketų imamai. Toliau sektų biologinės ir cheminės priemonės. Šveicarai yra tam pajėgūs, nes yra bendras posakis, kur reikia išradingumo ir precizijos ten yra šveicaras. Oro jėgos numatomos tobulinti išryškinant žvalgymą, naikintojus, raketas (ypatingai priešlėktuvinėje gynyboje). Žemės jėgas numatoma daugiau moderninti individualiais ginklais, sudaryti sąlygas dalinius kilnoti oru, motorizuoti dalinius kitų valstybių pavyzdžiu. Šveicarų ginkluotų jėgų vystymas labai priklauso

Du siūlymai

PETRAS BŪTĖNAS

Iš periodikos niekaip nebuvo galima tikrai suvaikyti, kokiu pagrindu mūsų atitinkamos įstaigos ar atskiri asmenys ruošia ir siūlo savos žemės etnografinius žemėlapius, nes, mat, nebuvo, ir nėra, bent kiek nuodugnesnių pilnesnių rimtų reikalingų viešų paaiškinimų įrodomai. Jų didžiausias pasirėmimas lyg ir būtų Lithuania'os Propria'os 1566 metų ribos, kurių žemėlapiniuose projektuose irgi nevisur paisyta, ir nežinai kodėl. O ta pati reikšminga ir reikalinga Lithuania Propria pvz. nė LE-oje nėra pilnai išaiškinta, savo keliu ji nebūdama kur kas apimanti viso lietuvių tautos etninio ploto. Su visa Mažąja Lietuva dar liūdniau (Klaipėdos sritis niekaip nėra M. Lietuvoje, nors ji ir buvo ordininėje germaninėje vokietinėje Prussia'oje - Preussen'e), kaip ir su lietuvių žemėmis pvz. nuo viso Nemuno augštupio (Gardino ir Nemuno versmių Varlakių balose tarpas. Taigi, nuo tos visos vakarų - rytų linijos, per visą D. Lietuvą einančios). kiaurai į pietus.

Kada periodikoje atsirado keletas žemėlapinių projektų, tai tik tada galėjai lygindamas pamatyti ir suprasti, kad žemėlapiniams projektams veik jokio neginčijamo ir aiškaus pagrindo nesama ribų ir sienų atvejais, kai istorijos ir etnografijos dirva tinkamam etnografiniam žemėlapiui paruošti dar kaip reikiant neišpurenta. Iš dalies kas žemėlapinis projektas,tai šiuo tuo vis naujiena, t. y. vietomis vis kitaip ir vis su daugiau ar mažiau kažkokių užkirtimų ir staigių zigzagų, etnografijos neparemiamų, net ir istorijos nepaglostomų, ir todėl nepateisinamų; net turinčių ir mažesnių ar didesnių rimtų ir juokdariškų įvairiarūšių klaidų.

Tėra vienas pagrindas ir lietuvių tautai patogiausias vadovaujamasis kelias (kurio neturi visi Lietuvos nuo amžių ir lig šiol agresyvieji kaimynai ne baltai ir ne suomiai-ugrai) betkokios rūšies savam žemėlapiui ruošti, — taigi, tik istorinis ir etnografinis būdas su tų mokslų priemonėmis ir net gausiomis žiniomis.

Turi baltų žemę, jos periferijose susijieškok lietuvių tautos etnografines periferijas ir eik tyrinėdamas kokio centro link visais geografiniais "stipinais", o nė iš kokio tam kartui pasigauto centro kažkokiomis neperdaug žinomomis svarbiausia, tavo dar neištyrinėtomis kryptimis, nežinodamas ar net gal ir nenujausdamas kur ir dėl ko sustoti. Istoriškai ir etniškai nušviestos ir išaiškintos periferijos visados apgins lietuvių tautos centrinį plotą, ir nebereiks perdaug gaišti ir nežinioje vilkintis ar net, kaip dabar pamatai, vietomis supasuoti, kažkur pvz. už Nemuno augštupio nedrąsiai siaurai smaigstant lietuviškas gaires ir, lyg nusiminime, viską pastirai metus, vėl saltomortališkai plukdytis į Nemuno augštupio dešinį - šiaurinį šoną, čia rankas nuleisti ir toliau lengvai pasiduoti svetimųjų savanaudiškoms įtaigoms ir įtakoms.

Tuo tarpu plačiau neaiškindamas aiškių dalykų, nevienam, kartais net atsakingam, susidomėjusiam jau kelinti metai kreipiantis aiškinus ir peraiškinus gyvu žodžiu ir tiems neišklausytiems mano aiškinimams niekais nuėjus, — dabar jau ir viešai, per spaudą, siūlau tą patį:

1. Pvz. Vliko iniciatyva ir priežiūra pirma reikia paruošti viso lietuvių tautos ploto, t. y. **Lietuvos etnografinių ribų žemėlapį** su plačiais įrodomaisiais duomenimis ir tokį žemėlapį išleisti kartu su reikiamu įrodomuoju ir viską išaiškinančiu tekstu;

2. Iš šios rūšies žemėlapio pvz. Vlikas norėdamas jau galėtų nutarti ir paruošti **1918.II.16 metais atsikūrusios Lietuvos valstybės respublikos etnografinių sienų žemėlapį**, — taigi, lietuvių tautos valstybės reikalingo ploto žemėlapį, neatsižvelgiant į jokias išgarsėjusias ir nugarsėjusias antmestines demarkacijos linijas ir panašius kada nors kieno nors priverstinius sieninius apkarpymus.

Šiedu žemėlapiai, jei geri ir tinkamai paruošti, būtų pravartūs ir naudingi įvairiems būtiniems reikalams patiems lietuviams ir visiems kitiems.

Tokiems žemėlapiams paruošti, kad ir etnografinis darbas būtų sėkmingesnis bei įtikinantesnis, dar vieną priemonę siūlau įstaigoms ir asmenims, kurios kurie turi Lietuvos ir baltų žemės senųjų istorinių žemėlapių net puikias kolekcijas jomis gal ne vien pasigirti turį ir siaurai pasidžiaugti galį: siūlau susitarus būtinai paruošti ir išleisti pasirinkto knyginio formato tokį šitokios knygos lapo dydžio žemėlapių rinkinį, bet, suprantama, tik su kiekvieno žemėlapio atsakančiais, nepaviršutiniškais ištyrinėtiniais aprašais. Tuose žemėlapiuose dažnai esama net nuostabių bei naudingų dar neaptiktų dalykų, kurių nė enciklopedijoje nerasi.

Į šitokį žemėlapių albumą — žemėlapyną ir žemėlapių aprašymą reiktų, kad patektų ir tie visi jau šiais laikais paruošti pvz. istoriniai, kartasi ir etnografiniai žemėlapiai, išspausdinti Lietuvos TSR istorijoje, net bepasitaiką ir LE-oje ar šiaip prie kurių mūsų iš pažiūros net svarbių leidinių, betgi kurie tyčia ar netyčia paruošti netikslūs ar nepilni, vietomis atsiduodą ir stipriomis svetimienomis, kartais net ir klaidinančių užrašų, ir todėl mokslui bei tikrovei kenkią ir skaitytoją negailestingai klaidiną. Ir jie net tokie turi mokslui ir tiesai tarnauti pataisomi, bet tokį uždavinį jie atliktų tik tada, kada jie būtų žemėlapyne nušviesti ir pataisyti atskirais aprašais su atitinkamais paaiškinimais, aiškiais tiksliais iškoregavimais bei papildymais, kaip privalo būti. Tik tada jie nustos neapdairuolius apgaudinėti, klaidinti.

Toks pilnas žemėlapynas su plačiais komentarais praverstų net labai daug kam ir visada: ypač baltų ir Lietuvos istorijai bei jų etnikai, o dabar ir būtinai Lietuvos valstybės gynybos ir gyvenimo reika-

---

nuo riboto aprūpinimo, karinių įrengimų, šaudmenų išteklių ir kitų karinių medžiagų. Šveicarams pakeisti senus ginklus naujais yra ištisa ekonominė krašto problema. Nemažesnė problema yra laikyti kariuomenėje modernių ginklų instruktorius — specialistus, juos parengti, papildyti, pakeisti. Šalia viso to, nuolat studijuoti galimų priešų karinį vystymąsi technologiškai ir politiniai. Didėjant Šveicarijoj gyventojų skaičiui, apgyvenamas žemės plotas didėja, to sąskaiton reikia skirti tam tikrą kiekį karinių jėgų civilių gyventojų apsaugai. Stokuojant vietos laikyti ir apmokyti karinius dalinius, teks pereit į platesnę civilių gyv. organizaciją kariniams reikalams. Šalia plačios prieštankinių ginklų gamybos teks irgi plačiai išvystyti krašte prieštankinės gynybos apmokymą, pagaminti daugiau ginklų pritaikytų nakties ir kalnų veiksmams. Dabartiniai atgyvenę artilerijos pabūklai numatomi iki 1970 m. pakeisti moderniškais. Šiais metais šveicarai užsakė 57 Mirage III-S tipo naikintojus. Planuojama iki 1970 m. įsigyti priešlėktuvinių raketų baterijos ir naujų moderniškų tankų. Visa tai, be abejo, stipriai veikia valstybės biudžetą ir patį šveicarą pilietį, tačiau tas nestabdo krašto gynybos modernizavimo nes kiekvienas šveicaras žino, jog krašto nepriklausomybės išlaikymas priklauso nuo jo paties.

MAJORAS P. ŠEŠTAKAUSKAS — SUKAKTUVININKAS

Žmonės dirbą literatūrinį, kultūrinį, visuomeninį ir politinį darbą, pasišvęsdami savosios tautos labui, yra brangūs žmonės ir verti didelio dėmesio. O ypač kada tam darbui aukoja savo poilsio valandas. Prie tos kategorijos galima priskirti ir buvusios Lietuvos kariuomenės sukaktuvininką mjr. Petrą Šeštakauską, kuris į visuomeninę veiklą ėjo ir tebeina tik vidinio balso skatinamas ir tautinės bei krikščioniškos pareigos šaukiamas.

Paskutiniame ištisame dešimtmetyje jį visada matome pravedant įvairias apeigas Jaunimo Centre Čikagoje, sodelyje prie Lietuvos Laisvės paminklo. Jį visuomet matome nuoširdų su šypsena, taktišką su patyrimu bei atsidėjimu dirbantį tą garbingą, visuomeninį darbą.

Mir. Petras Šeštakauskas yra Augštaitijos sūnus. Šio nuoširdaus lietuvio ir savo gimtosios žemės mylėtojo gimtinė yra žavėtina Antalieptė. Utenos apskritvje. Jis yra gimes 1898 m. lapkričio 1 d. Atseit, šiemet dvigubas sukaktuvininkas, būtent: 70 m. amžiaus ir 10 metų budėjimo prie Lietuvos Laisvės paminklo Čikagoje.

Mjr. P. Šeštakauskas mokėsi Antalieptės pradžios mokykloje, Petrapilio vidurinėje mokykloje ir Vytauto Didžiojo universitete Kaune.

Grįžęs iš Rusijos į Lietuvą, 1919 m. pradžioje stojo Lietuvos kariuomenėn, kurioje atlikęs karinį ir administracinį stažą, 1921 m. buvo paskirtas Karo muzėjaus konservatorium; tose pareigose išbuvo iki 1940 m.

Tarnaudamas Lietuvos kariuomenėje ir dirbdamas Karo muzėjuje mjr. Šeštakauskas nesiribojo vien savo tiesioginėmis pareigomis, jis studijavo ir veikė įvairiose organizacijose. Jis buvo Aklųjų S-gos pirmininku ir Aklųjų Instituto organizatorius. Beto, jis buvo aktyvus narys Karo invalidams šelpti komiteto ir jų įmonių organizatorius. Už tai Lietuvos Vyriausybės buvo apdovanotas Vyties Kryžiumi.

Būdamas Karo muzėjaus konservatorium jis buvo net penkis kartus komandiruotas į Maskvą ir kitus Rusijos miestus, kaip atstovas Taikos Sutarčiai Vykdyti komisijos, kad perimtų ir globotų buv. Vilniaus Karo muzėjaus eksponatų ir kitą turtą, išvežtą iš Lietuvos karo metu. Tos jo kelionės buvo surištos su dideliais pavojais pagal to meto sąlygas.

Per I rusų okupaciją ir vokiečių okupaciją jis dirbo kultūrinėje srityje pogrindyje. Tačiau, antrą kartą komunistam besiveržiant į Lietuvą, jis pasitraukė į Vakarus ir apsigyveno Augsburge, kur jam teko tos stovyklos komitete net kelis kartus pirmininkauti ir kitokius darbus dirbti.

1949 m. mjr. Šeštakauskas su žmona išemigravo į JAV ir apsigyveno Čikagoje. Iš karto, prisiėjo jam padirbėti bet kurioje po ranka pasitaikiusioje "šapoje" fizinį darbą. Pagerėjus darbo sąlygoms jis įsitraukė į visuomeninę veiklą. Dalyvavo Laisvės paminklo steigime ir jo pastatyme. Dabar nors yra pensininkas, kad ir sveikatai šlubuojant, vis dirba prie Lietuvos Laisvės paminklo apeigų tvarkymo.

Lietuvos Nepriklausomybės metu mjr. Šeštakauskas dirbo ir spaudos darbą. Bendradarbiavo: **Karyje, Karde, N. Romuvoje** ir kitur. Beto, yra parašęs: **"Šarvai"** ir **"Senovės šaunamieji ginklai"**.

Iš sukaktuvininko mjr. Petro Šeštakausko darbų matome, kad jis yra kruopšti savos tautos "pelė". Jo veikla parodo, kad norint būti naudingu savai tautai ir savo kraštui, visuomet galima rasti būdų ir priemonių, kur mūsų išmintis ir rankos yra būtinos.

Mielam kolegai, majorui Petrui, ilgiausių metų! **Pov. Dirkis**

---

lams, kaip ir kiekvienam betkur begyvenančiam lietuviui ir Lietuvos draugui nelietuviui.

Viską suėmus, reikia tarti: tada pradėtu stipryn aiškėti ir etnografinio žemėlapio sudarymo principas ir pagrindai kiekvienam atidžiam žmogui. Tada pirmučiausia pats lietuvis pamatytų, kur jo tautos būta ir esama ir kur jis pats stovi.

Bet ypač ruošiant ir atsikūrusios Lietuvos valstybės etnografinių sienų žemėlapi, nėra ko lietuvių tautos žemės periferijų svetimiems pardolioti nei "optom", nei "detalėmis". Už pardoliojimą iš svetimųjų kaimynėlių niekas tau dėkui nepasakys, kaip ir lig šiol nepasakė.

Mes lietuviai čia iš savo lietuvių tautos etninio ploto neišeiname net abiem etnografiniais žemėlapiais; svetimųjų žemių savo nuo amžių aisčių - baltų teritorijoje nė gabalėlio neužgriebiame. Bet mes lietuviai labai gerai žinojome, žinome ir žinosime, kur mūsų padangėje nuo kada dėl ko ir kiek nebaltiškųjų kolonijų per karus bei okupacijas yra prisiradę, kas iš rytinių bei vakarinių slavų ir germanų buvo ir tebėra mūsų aisčių - baltų žemių kada užėmėjai ir kokio kada rango kuriomis priemonėmis okupantai ir net šlykščiausi genocidininkai.

1968.IX.1

GEN. S. DIRMANTUI

Augštai Gerbiamas
Pone Generole,

Šių metų KARIO 5 numeryje skaičiau Tamstos skelbiamą konkursą karinėmis temomis, esu skaitęs ir daugiau Tamstos straipsnių, kuriuose keli mūsų karinės paruošties klausimus, bei populiarini mūsų karybos sritį.

Šio laiško tikslas yra Tamstai padėkoti už tai ir palinkėti, kad nebūtumei "balsas tyruose šaukiantis" — būtent, kad būtumei išgirstas bei suprastas mūsų "veiksnių". Esu tikras, kad daugelis mūsų eilinių — tautiečių supranta "kumščio" svarbą ir reikalingumą ją paruošti. Bet neteko man girdėti, kad būtų tuo reikalu kas nors daroma. Gal ir apsirinku, nes gyvenu toli nuo stambesnių lietuviškų centrų, bet iš kartkartėmis gaunamos lietuviškos spaudos turiu įspūdį, kad tuo visiškai nesidomima. Esu tikras, kad ateis laikas, kai susidarys patogios aplinkybės atgauti savo Nepriklausomybę, tik nesu tikras, kad tai mums kas nors padovanos, kaip ragaišį, su visomis mūsų svajojamomis sienomis ir sostine Vilnium. Būtų labai įdomu žinoti, kuo, laikui atėjus, rems lietuvių reikalavimus mūsų politikai ir diplomatai — ar tik "neužginčijamomis" teisėmis bei gražiais tautų apsisprendimo šūkiais. O kas nutiks jei mūsų kaimynai turės truputį "svaresnių" argumentų, kaip teisė ir gražūs šūkiai. Iš visko atrodo, kad jie tų argumentų turės.

Nepretenduodamas į Tamstos paskelbtą konkursą, vis delto drįstu gaišinti Tamstos laiką iškeldamas keletą minčių, kurios, gal būt, ir ginčytinos, bet gal bus Tamstai įdomios, kaip eilinio tautiečio galvosena.

I. Mano nuomone, 1920 metais įvykusią didžiąją žalą galima pateisinti šiomis aplinkybėmis: Negausūs lietuviškos inteligentijos sluoksniai, kovoje prieš caro priespaudą, visas savo jėgas skyrė stiprinti tautinį susipratimą, kelti ekonominį ir kultūrinį tautos lygį. Atrodo, kad tais laikais galvoti apie tautos karinį paruošimą nebuvo kam ir kaip. Paskelbus Nepriklausomybės atstatymą, tautos vadovai susirūpino ir kariuomenės organizavimu. Aišku, per tokį trumpą laiką — negalėjo kaž ko padaryti toje srityje, o tai ką padarė — buvo daug: neturtinga, ant greitųjų suorganizuota kariuomenė sugebėjo apginti kraštą nuo bolševikų, bermontininkų ir, dalinai, nuo lenkų. Vilniaus krašto praradimą nelaikau istorine klaida ar neapsižiūrėjimu, o tiktai jėgų stoka.

II. Užėjus taikos metams, atsikū-

(nukelta į virš. 3 psl.)

Redaguoja —
Š. P. Petrušaitis
1561 Holmes Ave.,
Racine, Wisc.

TREMTIES TRIMITAS

ŠAUDYMO VARŽYBOS

Norėdama atgaivinti seną šaulių tradiciją, pasirungtyniauti šaudyme, LŠST CV jau prieš kelis mėnesius nutarė suruošti tarpkuopines sportinio šaudymo varžybas, kurioms ir buvo pradėta ruoštis.

Iš pradžių reikėjo išleisti šaudymo taisykles, kad visos šaulių kuopos kiek galima vienodžiau jų prisilaikytų ir visiems būtų įprasta treniruotis vienodomis sąlygomis. Šias šaudymo taisykles paruošė ir tvirtinimui pristatė žinovas š. Vytautas Reivytis. Taisyklės buvo atspausdintos ir išsiuntinėtos šaulių kuopoms. Norintieji gali jas įsigyti pas CV iždininką š. Kazį Žilėną.

Taip pat, CV ėmėsi iniciatyvos nupirkti vertingą taurę, kuri kaip perėinamoji dovana skatintų šaulių kuopų narius rimčiau pasirengti ir gausiau dalyvauti. Eilė šaulių kuopų atsiuntė aukų taurei įsigyti, o kiek trūko pridėjo CV iš savo kasos.

Pagaliau, atspausdinus laimėtojams puošnius pažymėjimus ir St. Butkaus kuopos vadovybės tarpininkavimu gavus patogią Dainavos stovyklą visam Darbo Dienos savaitgaliui, pasiruošiamieji darbai tapo atlikti ir šaulių kuopos buvo pakviestos į varžybas.

VARŽYBOS

Netikėtai daug šaulių, jų šeimų ir svečių, viso apie 150 asmenų, suvažiavo į pirmas, iki šiol niekuomet tremtyje nebuvusias, tarpkuopines sportinio šaudymo varžybas. Savo

Po šaulių šaudymo rungtynių, šaulys M. Maksvytis suorganizavo viešnioms ir svečiams šaudymo rungtynes. Nuotraukoje iš kairės: J. Balys, J. Damušienė, S. Lungys ir kt. Kiti laukia šaudymo eilės. Nuotr. K. Sragausko

Dainavos stovykloje, 1968 m. rugsėjo mėn. 1 d. per Amerikos-Kanados šaulių šaudymo sporto rungtynes dalyvavo daug svečių. Šioje nuotraukoje penki šauliai pakeliui į šaudymo aikštę. Iš kairės: gen. J. Černius, A. Žiedas, V. Černienė; užpakalyje: St. Lungys, J. Balnionis. Nuotrauka K. Sragausko

šaulių ekipas atsiuntė: Vytauto Didžiojo š. kp. iš Čikagos, jūrų š. kp. Klaipėda iš Cicero, St. Butkaus š. kp. iš Detroito, jūrų š. kp. Švyturys iš Detroito ir iš tolimo Toronto Vl. Pūtvio š. kp. atsivežė pagarsėjusius ne tik Kanadoje, bet ir kituose kraštuose savo taiklius šaulius.

Kas nesudarė ekipų, registravosi į pavienių šaulių sąrašus, kurių susidarė net 31 asmuo. Ekipos pradėjo rungtyniauti jau šeštadienį ir baigė sekmadienį po pietų. Po to šaudė pavieniai šauliai, kuriuos užklupo nors trumpas, bet smarkus lietus.

Šiose šaudymo varžybose buvo šaudoma iš 22 kalibro sportinių šautuvų, 50 yardų atstume į 6 žiedų taikinius. Ekipos šaudė iš visų trijų padėčių — stačiom, klūpsčiom ir gulom. Prisišaudymui buvo leisti penki šūviai iš kiekvienos padėties, o varžybose kiekvienas dalyvis paleido 20 šūvių iš kiekvienos padėties. Tokiu būdu kuopų ekipos iš viso galėjo surinkti 2400 galimų taškų, o ekipos narys — 600 galimų taškų.

Individualiniame šaudyme buvo leidžiama pasirinkti padėtį kokią dalyvis norėjo ir po penkių prisišaudymo šūvių, su kitais 5 šūviais dalyvavo varžybose, galėdamas pasiekti 50 galimų taškų. Kiekvienas individualus šaulys registruojant mokėjo 1.00 dol. mokesčio, kuris atskaičiavus šovinių pirkimo išlaidas, ėjo į piniginių premijų fondą pirmųjų vietų laimėtojams.

Be minėtos pereinamosios taurės ir piniginių premijų dar buvo parūpinta 10 trofėjų geriems šauliams su atatinkamais įgraviravimais ir raštiškais pažymėjimais.

PASEKMĖS

LŠST pereinamąją taurę laimėjo Toronto Vl. Pūtvio š. kp. ekipa, surinkusi 2119 taškų. Antroje vietoje liko St. Butkaus š. k. Detroite — 1829 taškai ir trečioje — jūrų š. k. Klaipėda Cicero — 1446 taškai. Geriausi ekipų šauliai, laimėję pirmas keturias vietas: stačiom — Balys Savickas (Vl. Pūtvio š.k.) 170 taškų, Juozas Budrevičius (Vl. Pūtvio š.k.) 167 tš., Algirdas Plečkaitis (St. Butkaus š.k.) 163 tš. ir Vladas Rukšys (Vl. Pūtvio š.k.) 155 tš.; klūpsčiom — Vytautas Keturakis (Vl. Pūtvio š. k.) 187 tš., Balys Savickas (Vl. Pūtvio š.k.) 186 tš., Juozas Budrevičius (Vl. Pūtvio š.k.) 181 tš. ir Večislovas Brazas (Vytauto D. š.k.) 175 tš.; gulom — Balys Savickas (Vl. Pūtvio š.k.) 199 tš., Vytautas Keturakis (Vl. Pūtvio š.k.) 193 tš., Juozas Budrevičius (Vl. Pūtvio š.k.) 189 ir Vitalius Šeputa (St. Butkaus š.k.) 185 tš.

Bendrai iš visų padėčių: I vietą laimėjo š. Balys Savickas — 555 tš., II v. š. Juozas Budrevičius — 537 tš., III v. š. Vytautas Keturakis — 531, IV v. š. Jonas Šostakas — 496 tš

Taigi pirmąsias sportinio šaudymo varžybas lengvai laimėjo Toronto šauliai. Beveik visi sutinka, kad iš jų paveržti pereinamąją taurę bus labai sunku.

Iš pavienių šaulių geriausiai šaudė: Rimas Bražys, Aras Staniulis, Antanas Mikalkėnas. Jie visi surinko po 47 taškus.

POBŪVIS IR DOVANŲ ĮTEIKIMAS

Sekmadienio vakare visi varžybų dalyviai, jų šeimos ir svečiai susirinko į didžiąją salę susipažinimo pobūviui—banketui, kur iš pradžių De-

troito skautės atliko trumpą programą, po kurios sekė laimėjimų įteikimai. S-gos pirmininkas š. Vl. Išganaitis savo trumpoje kalboje sveikino dalyvius, laimėtojus, narius ir svečius, kurie visi taip gausiai dalyvavo, suvažiavę iš tolimiausių vietovių. Pasidžiaugė, kad šaulių S-ga ir savo kiekiu ir veikla auga bei stiprėja, įgydama mūsų visuomenėje vis daugiau simpatijų ir pritarimo.

Po to, S-gos pirmininkas įteikė laimėtojams pereinamąją taurę ir dar 10 trofėjų, o gen. Černius jiems visiems įteikė specialiai tai progai pagamintus pažymėjimus. Pavienių šaulių laimėtojams pinigines premijas įteikė jūrų š. Myk. Maksvytis, CV narys ir Jūrų šaulių sk. vedėjas, kuris suorganizavo ir pravedė individualių šaulių varžybas. Po laimėjimų įteikimo visi dalyviai buvo sočiai ir skoningai pavaišinti.

PADĖKA PAREIGŪNAMS IR IŠVADOS

Ruošiant šį pirmą, platesnio masto šaulių sąskrydį su šaudymo varžybomis, LŠST labui dirbo ir pasitarnavo daug asmenų. Neturint po ranka visų šaulių pareigūnų vardų bei pavardžių, nedrįstu tik dalį jų išvardinti, tačiau negaliu nutylėti nepaminėjęs jūrų š. Stasio Bernatavičiaus, CV nario bei Sporto ir šaudymo sk. vedėjo, o taip pat š. Vinco Tamošiūno, St. Butkaus š. kp. pirmininko, kurių įnašas į šią pasisekusią šaulių šventę buvo pats didžiausias. Paminėtina, kad j.š. St. Bernatavičius ne tik atliko beveik visus paruošiamuosius darbus kaip CV Sporto ir Šaudymo vadovas, kurie jau anksčiau buvo paminėti, bet, savo iniciatyva, dar surado ir mecenatą, šv. Antano Taupymo ir Skolinimo b-vės vedėjo Juozo F. Gribausko asmenyje, kuris nupirko dar 9 trofėjas ir apmokėjo už jų atatinkamą išgraviravimą, kad tik praturtinus šią šaulių šventę. O š. V. Tamošiūnas su savo š. kp. valdyba ir kuopos nariais išnešė visą suvažiavimo naštą, pradedant Dainavos stovyklos gavimu, svečių priėmimu, maitinimu, apnakvyndinimu, šaudyklos įrengimu, varžybų pravedimu, meninės programos parūpinimu, baigiant šaunaus banketo surengimu ir patenkintų svečių išleidimu. Be to, jis savo lėšomis nupirko laimėtojams vieną dovaną.

Išvadoje visiems dalyviams labai patiko toks didesnis šaulių sąskrydis ir pirmadienio pasitarimuose, prieš išsiskirstant namo, išryškėjo, kad tokios varžybos turėtų būti ruošiamos kiekvienais metais.

Gausus jaunimo dalyvavimas šaulių šaudymo varžybose, jų laimėjimai šaudyme ir jų dainos pobūvio metu, ne vienam senam šauliui stiprino viltį, kad jam išėjus iš rikiuotės, LŠ ST turi tęstinumo galimybes, nes ši Sąjunga savo veikla moka sudominti mūsų jaunąją kartą.

Jūrų š. Myk. Maksvytis

AUKOJO KARIUI

$30.00 — LVS "Ramovė" Omahos Sk. **Po $25.00** — LVS "Ramovė" Los Angeles Sk.; DLK "Birutės" D-ja, Los Angeles Sk.; LŠST J. Daumanto Šaulių Kp., Los Angeles; **Po $10.00** — LVS "Ramovė" New Yorko Sk.; M. Šimkus, Baltimore, Md. **$9.20** — LŠST Vl. Putvio Šaulių Kp., Toronto. **$6.00** — Vyt. Čėsna, Brooklyn, N.Y. **Po $5.00** — Vik. Augus, Los Angeles, Calif.; P. Gauronskas, Santa Monica, Calif.; K. Liaudanskas, Los Angeles, Calif.; O. Žadvydas, Los Angeles, Calif. **$4.20** — K. Čiurlys, No. Brunswick, N.J. **Po $3.00** — V. Ausevičius, Chicago, Ill.; J. Jankus, Brooklyn, N.Y.; Alk. Kelmelis, Toronto, Canada; J. Narukynas, Chicago, Ill. **Po 2.00** — A. Avižienis, Los Angeles, Calif.; P. Gulbinas, Toronto, Canada; B. Narbutas, Los Angeles, Calif.; K. Pažemėnas, Hawthorne, Calif.; A. Pinkus, Los Angeles, Calif.; J. Puikūnas, Los Angeles, Calif.; G. W. Radvenis, Los Angeles, Calif.; A. Razutis, Los Angeles, Calif.; S. Skirmantas, Los Angeles, Calif.; J. Šermukšnis, Omaha, Nebr.; I. Šešplaukis, Los Angeles, Calif.; J. Truškauskas, Los Angeles, Calif.; J. Vaičius, Los Angeles, Calif. **Po $1.00** — V. Apeikis, L. Angeles, Calif.; V. Dambrauskas, L. Angeles, Calif.; P. Druseikis, Rochester, N.Y.; Vl. Gilys, Glendale, Calif.; A. P. Griauzdė, Boston, Mass.; Ed. Skopas, Cicero, Ill.; J. Uksas, Pasadena, Calif.

KARYS dėkoja aukotojams!

— — —

Lietuvos Kariuomenės Atkūrimo minėjime, kuris įvyks lapkričio 30 d. Brooklyne, Knights of Columbus salėje Woodhavene, kalbės plk. inž. A. Novickis, Lietuvos kariuomenės kūrėjas-savanoris. Po meninės programos — vaišės ir šokiai.

Naujasis filosofijos daktaras — Vaidievutis A. Mantautas

TĖVO PĖDOMIS

Ne tik Ciceroje, bet ir už jo ribų yra žinomas Cicero Šv. Antano bankas ir jo vedėjas J. Gribauskas. Cicero Jūros šaulių kuopos "Klaipėda" pirm. S. Bernatavičius, žinodamas J. Gribausko jūros pamėgimą, nutarė pas jį kreiptis, prašydamas patarimų dėl savos vėliavos įsigijimo. Maloniai išklausęs pirmininko, J. Gribauskas pilnai pritarė vėliavos įsigyjimo reikalui, ir, kaip visuomet, maloniai šypsodamasis tarė: "Pasigaminkite savo kuopos vėliavą ir visas sąskaitas pristatykite man, viskas bus apmokėta." Be to, jis pats pareiškė norą įstoti į Lietuvos Šaulių Sąjungą Tremtyje.

Juozas F. Gribauskas yra gimęs Amerikoje. Nors Lietuvos niekados nėra matęs, tačiau labai gražiai kalba lietuviškai. Darbas lietuviškose organizacijose, bei draugijose jam yra nesvetimas, o to laisvo laiko nuo tiesioginių pareigų lieka labai mažai. Bet kur tik suspėja bėga, skuba, ir vis su savo būdinga šypsena.

Karo metu J. Gribauskas tarnavo Coast Guard (krantų apsaugoje) "Sea Cloud" laive. Minėtą laivą Amerikos krantų apsaugai padovanojo Mrs. Joseph Davies, kurios vyras karo metu buvo ambasadorius Maskvoje.

J. Gribauskas laive "Sea Cloud" ėjo pabūklų operavimo kapitono pareigas. Už gerą ir taiklų šaudymą jis buvo apdovanotas įvairiais ordinais. Minėtas laivas tuo metu buvo visų didžiausias iš Coast Guard žinioje esančių laivų. Jo tėvelis caro armijoje taip pat tarnavo krantų apsaugoje. Taigi, matome, kad jo šeimoje jūros tarnyba yra nesvetimas dalykas.

J. Gribauskas, ne tik dovanojo Ciceros Jūros šaulių kuopai "Klaipėda" vėliavą, bet sutiko būti ir vėliavos krikšto tėvu. Vėliava buvo šventinama 1967 m. gegužės 7 d. Šv. Antano parapijos bažnyčioje.

Juozas F. Gribauskas, Šv. Antano Taupymo ir Skolinimo b-vės vedėjas Cicero, Ill., rūpestingas įvairių lietuviškų reikalų rėmėjas, išrinktas jūrų šaulių kuopos Klaipėda garbės šauliu.

Ruošiant CV šaudymo varžybas šiais metais rugpjūčio mėn. 31 d. ir rugsėjo mėn. 1 ir 2 dienomis, be J. Gribausko ir vėl nebuvo apsieita. Nuėjus man pas jį pasikalbėti, ir užsiminus apie L.Š.S.T. CV ruošiamas šaudymo varžybas, J. Gribauskas man tuojau pasakė, kad jis jau žino, nes skaitęs laikrašty, kad mes ruošiame varžybas. Paaiškinus, kad norėtume duoti ir asmeninius trofėjus, o nežinome iš kur gauti pinigo jiems nupirkti, jis nusišypsojo ir tarė: "Nenusiminkite, aš juos jums dovanosiu." J. Gribauskas yra Cicero Jūrų šaulių kuopos "Klaipėda" garbės šaulys ir CV yra apdovanotas Šaulių žvaigždės Ordinu už nuopelnus šaulių Sąjungai Tremtyje.

J. Gribauskas, kaip žadėjęs, padovanojo 9 trofėjus kurių kaina siekia 90 dol. **j.š. Stasys Bernatavičius**

— — —

NAUJAS KARIO LEIDINYS

Dr. Jonas Puzinas, KELIAS Į LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ATSTATYMĄ. Netrukus pasirodys iš spaudos šis įdomus ir labai reikalingas prof. J. Puzino veikalas nušviečiantis Vasario Šešioliktosios Akto kilmę.

KĘSTUČIUI PETRAUSKUI

Vietname žuvus, jo tetai "Šaulės Tremtyje" redaktorei sesei šaulei Emilijai Petrauskaitei, jo tėvams ir visiems artimiesiems reiškia gilią užuojautą ir kartu liūdi

LŠST Centro Valdyba

BRANGIAI MOTULEI

okupuotoje Estijoje mirus, mielai sesei šaulei Idai Tamulėnienei, jos vyrui šauliui Motiejui ir kitiems giminėms reiškiame giliausią užuojautą.

DLK Kęstučio Šaulių Kuopa

Redaguoja E. PETRAUSKAITĖ, 926 W. 52nd Street, Chicago, Ill. 60609

LAIŠKAI VYRIAUSYBIŲ GALVOMS

Mums visiems yra aišku, jog šiuo metu ne ginklais iškovosime Lietuvai laisvę, o tik įvairiais būdais išnaudodami visas progas. Viena tokių moderniškų kovos priemonių yra laiškų rašymas atsakingiems asmėnims, nuolatos jiems primenant Lietuvos reikalus.

Yra gautas iš BATUN'o (Baltic Appeal To The United Nations) laiškas, pasirašytas pirmininko prel. Jono Balkūno, kuriuo kreipiamasi į lietuvius dviem reikalais: 1. Laiškai vyriausybių galvoms ir 2. Delegacijos į UN. Dėl ribotos vietos paduosime tik ištraukas:

"Mes prašome visų Baltų organizacijų laisvajame pasaulyje apeliuoti į valdžios galvas visame pasaulyje, primenant jiems dabartinę Baltijos valstybių stovį ir prašant pagelbėti baigti kolonizaciją ir atstatyti Baltijos valstybių laisvę.

. . . . . .

"Kadangi pasaulio valdovai nėra pratę gauti tiek daug laiškų iš pavienių piliečių, kaip Kongreso nariai, kad gauna, platus laiškų rašymo vajus apie Baltijos valstybes gal atsiektų daugiau, jei būtų nukreiptas į pasaulio valdovus. Vakaruose, ypač angliškai kalbančiose šalyse yra priimta rašyti savo išrinktiems atstovams pasakant savo pažiūrą įvairiais klausimais. Baltai įgijo šį būdą ir dabar dažnai rašo laikraščiams. Kodėl negalėtumėm tai daryti pasauliniu mastu. Todėl prašome, kad laiškus rašytumėte pasaulio valstybių galvoms: a) jūs asmeniškai, b) jūsų organizacijos. Mes taip pat prašome raginti rašyti laiškus kiekvieną Jūsų bendruomenės narį ir atsiųsti mums trumpą pranešimą, kiek laiškų ir su kiek parašų išsiuntėte, kiek atsakymų gavote."

Prie laiško pridėtas pasaulio valstybių vyriausybių galvų sąrašas ir adresai, o taip pat laiškų pavyzdžiai keturiomis kalbomis. Susidomėjusiems jie bus pasiųsti. Prašome kreiptis redaktorės adresu.

Laiškų rašymu Lietuvos laisvinimo reikalais yra ypač pasižymėję Lietuvos Vyčiai. Jų apyskaitoje "Vyčiai Lietuvos laisvinimo darbe" (Draugas 1968 m. rugsėjo 12) randame šiuos skaičius: "Laiškų ir atviručių parašyta 1967 m. — 11,976; 1968 m. — 11,179. Atsakymų gauta 1967 m. — 3132, 1968 m. — 2490". Tai verti dėmesio skaičiai. Kodėl ir mes, šauliai, negalėtume iš jų paimti pavyzdį?

NAUJA ŠAULIŠKA ŠEIMA

Džiaugiamės susikūrus kiekvienai lietuviškai šeimai. O kai ji yra dar ir šauliška, džiaugiamės dar labiau, nes tai tikra lietuviška tvirtovė, iš kurios daug tikimasi šių laikų lietuviškam kovos už savąją buitį fronte.

Š.m. rugsėjo mėn. 7 d., Čikagoje, Šv. Kryžiaus lietuvių katalikų parapijos bažnyčioje aukso žiedus sumainė šaulys Pranas Tamkus ir Magdalena Agurkytė. Jaunasis — veiklus šaulys, beveik nuo pat atsiradimo Čikagoje Vytauto Didžiojo šaulių kuopos, visą laiką tos kuopos valdybos narys, vėliavos garbės sargybos dalyvis ir gabus vaidintojas meno kuopelės ruošiamuose vaidinimuose.

Savo gyvenimo draugę brolis Pranas susirado nepaprastu būdu. Jis susirašinėjo su Suvalkijos trikampyje gyvenančiais lietuviais. Atostogų metu lėktuvu nuskrido ir susipažino su dabartine savo žmona. Pradžios dokumentus sudarė tenai, vietoje. Sugrįžęs į Čikagą pajudino amerikoniškas įstaigas ir netrukus būsimoji šaulė, sesė Magdalena, atskrido į Čikagą.

Kelionės metu šaulys Tamkus visą laiką švarko atlape dėvėjo šauliškę ženkliuką. Lėktuvui nutūpus Rytų Vokietijoje, kažkoks vokietys pareigūnas akių neatitraukdamas spoksojo į tą ženkliuką, lyg ką pažįstamo matydamas. Galėjo būti koks Klaipėdos vokietis, kuris dar prisimena tokius ženkliukus matęs Nepr. Lietuvos laikais. Bet pagal dokumentus šaulys Tamkus juk amerikietis, tad prikibti nebuvo ko. Taip pat ir lenkų valdomame Suvalkų trikampyje šaulys Tamkus laikė ženkliuką prisisegęs. Tai bene pirmas toks įvykis už geležinės uždangos.

Įdomu, kad ir abi pamergės, gražiais tautiniais drabužiais pasipuošusios, taip pat yra iš to paties Suvalkų trikampio, Magdalenos Tamkienės mokslo draugės, jau anksčiau panašiai už vyrų ištekėjusios ir kiek anksčiau Čikagoje apsigyvenusios.

Vestuvių vaišėse, Vyčių salėje, dalyvavo apie du šimtu svečių, daugiau-

Jaunavedžiai Pranas ir Magdalena Agurkiai

sia šauliai ir šaulės. Šaulių Sąjungos pirmininkas š. Išganaitis visų šaulių vardu pasakė gražų sveikinimo jauniesiems žodį ir įteikė gražią dovaną, knygą. Jaunuosius taip pat sveikino ir dovaną įteikė meno kuopelės vadovas, š. J. Petrauskas. Vaišių metu buvo pravestos visos tradicinės apeigos. Gražiai pasišokta ir nemažai padainuota lietuviškų liaudies ir karinių dainų.

Svečiai buvo nustebinti, kai į pabaigą jiems buvo padalintas jaunosios iš lietuviškos žemės—Suvalkijos trikampio—lėktuvu atsivežtas vestuvinis pyragas.

Šauliai linki naujai šeimai daug laimės ir sėkmės. -av-

MŪSŲ DARBŠČIOJI BITĖ

Taip būtų galima pavadinti Stasio Butkaus, Detroite, šaulių kuopos narę sesę Stasę Bartašiūtę-Pranėnienę. Ji visa siela atsidavus šauliškai veiklai. Čia ji kuopos valdyboj, čia ji puošia salę, taiso stalus, priima svečius. Nė vienas šaulių kuopos pobūvis neapsieina be darbščiosios Stasės. O kai pritrūksta darbininkių, ji pasikviečia savo mielas dukreles: Elenutę, Irutę ir Virginutę, jai talkininkauti. Net ir St. Butkaus šaulių būrys jos erdviuose namuose įsikūrė.

Šie metai mūsų mielai Stasei buvo labai sunkūs — ji pergyveno net dvi sunkias operacijas. Bet... vos truputį sustiprėjusi ji vėl puola prie lietuviškos-šauliškos veiklos.

Šaulė Stasė Bartašiūtė-Pranėnienė gimė Lietuvoje, Raseinių aps. Zaizginų valsčiuje ūkininkų šeimoje. Ji visą laiką pasilikto gyventi ūkyje. Po Didžiojo karo, kai Staselė buvo dar mažutė, o Lietuvą buvo užėmę vokiečiai, Bartašių šeimoje įvyko didelė nelaimė. Tais laikais buvo draudžiama laikyti namuose šautuvą. Staselės tėvelis, kaip tik turėjo medžioklinį šautuvą. Vokiečiai padarė kratą ir šautuvą rado jų namuose. Ir čia tuoj pat jos tėvelį sušaudė.

Palikusi be tėvo, po karo nualintame ūkyje, Bartašių šeima labai sunkiai gyveno. Greitai mirė ir Stasės mamytė, palikdama Stasę vos 17 metų ir du jaunesnius broliukus. Galime įsivaizduoti kiek vargo ir rūpesčio ši jaunutė mergaitė turėjo pakelti. Bet Staselė buvo nepalaužiamos sveikatos ir pasiryžimo. Ji buvo artojėlė ir piovėjėlė, verpėjėlė ir audėjėlė. Viskas liko ant Staselės rankų. Ne tik Staselė su savo jaunamečiais broliukais sugebėjo valdyti ūkį, bet ji dar įsirašė į Zaizginų šaulių būrį. Čia ji eina v-boje pareigas, atlieka šaulių ūkinius reikalus. Ji pirmoji šaulė, kuri pasisiūdino šaulišką uniformą. Užtai jai šauliai įteikė dovaną — visiems metams **Trimito** prenumeratą. O koks buvo džiaugsmas ir garbė Staselei! Ji tada jau beveik prisiekė visą savo amžių dirbti kaip šaulė.

Po visų II Pasaulinio karo audrų šaulė Stasė Bartašiūtė - Pranėnienė, jau su savo šeima, kaip daugelis kitų tremtinių, buvo atblokšta į šį, labai mišrių tautų, kraštą. Ir čia, kaip seni žmonės sako, pyragų neragavo. Visoki rūpesčiai ir vargai ją sutiko. Bet, šaulė Stasė, kaip ir anais Lietuvos gyvenimo laikais, viską nugalėjo ir žengia drąsiai pirmyn — gyveniman. Ji amžinai pasilieka šaulė. Tėvynės meilė pergiliai įaugo jos širdyje. **Marija Sims Černeckytė**

DETROITAS

Šaudymo varžybose Dainavoje, kurias laimėjo Kanados Vlado Pūtvio Toronto kuopos šauliai, vyriausiu šeimininku ir tvarkytoju buvo Detroito St. Butkaus šaulių kuopos pirmininkas V. Tamošiūnas. Varžybos buvo baigtos pobūviu—vaišėmis su menine programa. Pobūviui vadovavo L. Šulcas, o meninę programą pravedė D. Petronienė. Programoje dalyvavo: I. Vizgirdaitė, V. Bliūdžiūtė, R. Kaunelytė, V. Pranėnaitė, B. Kutkutė, V. Kaunelis ir V. Rukšys. Programoje dalyvavo daugiausia skautės. J. Butkus, už jų gerą pasirodymą, skaučių vadovybei įteikė 75 dol. dovaną skaučių veiklai paremti.

ČIKAGA

Vytauto Didž. šaulių kuopos valdyba pakartotinai savo šauliams pabrėžia punktualumo reikalą ne vien pas save, bet šaulys visur turi būti punktualumo pavyzdžiu — niekur nesivėluoti.

Spalio 12 d. šauliai ruošia Rudens Lapų balių su menine programa ir vaišėmis, o gruodžio 31 d. bus ruošiamas Naujųjų Metų sutikimas.

A.A. SERŽ. KĘSTUTIS ALFONSAS PETRAUSKAS

"Jis krito į Viešpaties rankas" — tarė kunigas paskutinėje atsisveikinimo maldoje. Tikintiesiems tai gilūs paguodos žodžiai, bet jie nenuramina žemiškos širdies didžiojo graudulio. Jis buvo tik pradėjęs gyventi, kupinas viltingo džiaugsmo. Jį pašaukė pareiga tam kraštui, kuris jį subrandino. Jis buvo sąžiningas, geras ir švelnus. Ne jo prigimčiai buvo išsisukinėjimai, net atsisakant žmoniškumo ir kultūringo žmogaus išvaizdos. Už tai jis turėjo žūti, kai šimtai šio krašto jaunuolių viešai degina šaukimus ir dezertiruoja.

Kęstutis Petrauskas gimė Augsburge (Vokietijoje) 1945 m. lapkričio 29 d. 1949 m. su tėvais atvyko į Čikagą. Baigė liet. parapijinę mokyklą ir 1963 m. De La Salle augštesniąją mokyklą (High School) ir Čikagos Augšt. Lituanistinę mokyklą. Tais pačiais metais įstojo į Illinois universitetą, kur studijavo elektr. inžineriją.

1968 m. vasario 29 d. Kęstutis Petrauskas buvo pašauktas Amerikos kariuomenėn ir rugpjūčio 1 d. pasiųstas į Vietnamą, priskirtas į 25-ją pėstininkų diviziją. Rugsėjo 11 d., grįžtant iš kautynių prie Tay Nihn, jis žuvo nuo priešo prieštankinio pabūklo. Rugsėjo 23 d. jo kūnas buvo parvežtas į Čikagą ir pašarvotas liet. laidojimo koplyčioje. Jo karstas buvo uždengtas Amerikos vėliava, o šalia jo liūdėjo mūsų tautinė. 1968 m. rugsėjo 26 d., palydint kariškam daliniui ir salve atsisveikinant, jis tapo palaidotas Šv. Kazimiero lietuvių kapinėse. Laidotuvėse dalyvavo šimtai užjaučiančių lietuvių. Liko giliai nuliūdę tėvai, Ignas ir Severina Petrauskai ir brolis Algis su šeima, bei kiti artimieji ir draugai.

ŽUVUSIAM KARIUI VIETNAME

(žodžiai supinti velionį Kęstutį Petrauską laidojant; skaityti KARIO parengime 10.13.68, Čikagoje)

Matau, kaip tėvai spaudžia rankas . . .
Ir motinos kryžium palydi . . .
Matau, kaip veiduose meilė, kančia.
— Sudiev, Kary, į tolimą žygį!

Matau, kaip Tavo akys regi žemę
Kai malūnsparniais skrendi . . .
Matau, kaip tūkstančiai budi sutemę
— Tarp jų ir Tu kovos nevengi!

Matau, kaip skrenda bombos ir lėktuvai
Dega namai, dūmų stulpai iškyla . . .
Matau, kaip priešui kerta mūs kariai
— Daug jų iš apkasų jau nebepakyla!

Matau, kaip Tau švino kulka pervėrė krūtinę
Ir kraujas liejas džiunglių žemėn . . .
Matau, lietuvio Kario kelionę paskutinę.
— Žmona, vaikai, tėvai, visi ištariam Amen . . .

Matau, dar daug karių žengia į mirtį
Kad tik abi Tėvynės būtų laisvos . . .
Matau, nutils priešas gavęs didį kirtį
Nors mūsų tautos ir kruvinai vaitos!

Balys Brazdžionis

Išplėštas iš gyvenimo jis tragiškai žuvo. Už ką? — šis klausimas buvo lūpose daugelio tų šimtų atėjusių su juo atsisveikinti. Kada atiduotas mūsų kraštas ir pusė Europos, kada priešas įsileistas į pačios Amerikos pašonę ir dėl naujų agresijų nusiplaunama rankas — geriausi jaunuoliai turi žūti už tolimuosius Azijos kraštus . . . Kaip nuostabu! Dėl to prie žuvusio jauno lietuvio karsto buvo išlieta tiek daug graudžių ašarų. Deja, jo niekas nebeprikels, o jis paliks amžinai jaunas mūsų atsiminimuose.

Em. P

STEPĄ ILJASEVIČIŲ AMŽINYBĖN IŠLYDĖJUS

Su rudens paraudusiais lapais išplasnojo ir Stepo gyvybė. Dar veidui nerodant jokių senatvės žymių, staiga ir netikėtai, 1968 spalio 2 d. širdis nustojo plakus . . . ir Kūrėjas pašaukė savo kūrinį pas save. Graudu, kad mūsų gretos retėja kaip tik tuo metu, kai Lietuvos nepriklausomybės kovos fronte kiekvienas lietuvis — laisvės kovotojas yra taip būtinas ir reikalingas. Supiltas dar vienas kapas, ne vietoj ir nelaiku, paliko tam tikro dydžio ir svarbos spragą Detroito lietuvių veikloje ir gyvenime.

Velionis buvo pašarvotas Detroite McFarland koplyčioje spalio 3 dieną. Ketvirtadienį, spalio 4 d., vakare buvo suruošta trumpa atsisveikinimo valandėlė. Spalio 5 d., šeštadienį, palaidotas Detroite Roseland Park kapinėse. Atėjo velionį pagerbti ir atsisveikinti gana daug bičiulių, draugų ir pažįstamų: Mc Farland koplyčia buvo apypilnė. Atsisveikinimo žodį tarė: Detroito Dramos mėgėjų sambūrio vardu V. Žebertavičius, Dariaus ir Girėno klubo ir Lietuvių namų vardu K. Veikutis, SLA 352 kuopos vardu kalbėjo Ig. Kaunelis ir Detroito St. Butkaus šaulių kuopos ir

Rugsėjo 11 d. Vietname žuvo vos 22 m. amžiaus sulaukęs Sp/4 **Kęstutis Petrauskas**. Jis buvo ką tik nuvykęs į Vietnamą su 25 armijos divizija, kurion buvo įstojęs vasario 29 d.

— Rugpjūčio 18 d. Kaune mirė Lietuvos kariuomenės savanoris, Sibiro kankinys **Kazimieras Lukoševičius**, Žaliosios ir Virbalio miestų buv. sekretorius. **Edvardas Janaudis**, gyv. Brazilijoj, Lietuvos Sav.-kūrėjas, mirė sulaukęs 68 m. Buvo kilęs iš Degučių valsč. Čikagoje rugsėjo mėn. 13 d. mirė plk. ltn. **Antanas Špokevičius**, 67 m. amžiaus. Brooklyne mirė kpt. **Antanas Kirkyla**, o rugpjūčio 28 d. prie Brocktono, eismo nelaimėje, žuvo viršila Jonas Vasiliunas, 43 m. amžiaus.

— Seržt. **G. M. Nasakaitis**, kurio tėveliai gyvena Čikagoje, dabar yra Pietų Vietname, kur eina karo policininko pareigas. Jo tėvas ir jo broliai yra JAV kariai, tėvas jau išėjęs į atsargą. **Jonas** ir **Pranas Nasakaičiai** jau 21 metai kai tarnauja JAV kariuomenėje.

— Dr. **Bruno Zubricko** sūnus jau 6 mėnesiai yra P. Vietname, Quan Tri provincijoje, kur vyksta nuolatinės kovos. Jis tarnauja JAV laivyne. Linkime jam ir kitiem ten esantiems sėkmės!

— Mjr. **Antanas Vaitekūnas**, kilęs iš Brooklyno, nesenai buvo pakeltas į plk. ltn. laipsnį. Jis dabar tarnauja aviacijoje Washingtone, D.C.

— Arvydas Endzelis, kuris gyvena Čikagoje, prieš keletą savaičių baigė karinės aviacijos tarnybą seržanto laipsniu ir dabar rengiasi studijoms Illinois universitete.

Sp/4 **Jonas Maženis**, kilęs iš Čikagos, rašo iš P. Vietnamo ir dėkoja SWNews laikraštyje už visuomenės siunčiamas dovanas.

— **Kazimieras Oksas**, Mutual Federal banko viceprez. buvo išvykęs trumpam atsarginių apmokymui Virginijoj, kur buvo supažindintas su naujausiais dalykais kariuomenėje.

— **Allen Petrulis**, iš Čikagos, išbuvęs du metus JAV kariuomenėje, išėjo į atsargą. Pusantrų metų jis praleido V. Vokietijoje.

— Dr. **Kazys Ašoklis**, Vokietijos kariuomenės gydytojas, buvo atvykęs į Cicero, Ill. pas brolį Augustiną atostogų.

— **Rimantas Šarka**, kuris išbuvo 2 metus JAV kariuomenėje ir metus Vietname, sukūrė šeimos židinį su Eglute Sinkute, iš Rochesterio.

— Kpt. **A. Namsky** su šeima atvyko iš Havajų ir apsistojo San Antonio, Texaso bazėje, kur eis mokyklos viršininko pareigas, o žmona — WAF dalies vadės.

— **Algimantas Vasiliauskas** sėkmingai baigė JAV laivyno akademiją Annapolyje. Jis yra žinomo aktoriaus Kazio Vasiliausko sūnus.

— **Londone**, lietuvių bažnyčioje, bus įrengta 50 metų atžymėti paminklinė lenta, pagerbianti visus žuvusius už Lietuvos ir pasaulio laisvę. Lentos projektą paruošė dail. **Jokubaitis**.

— Londone jau kuris laikas, kaip buvę **9 pėst. pulko kariai** pamini savo pulko šventę. Šiemet šventė buvo labai iškilmingai paminėta, su pamaldom, dainom ir giesmėm ir Lietuvos Himnu. Prie altoriaus, bažnyčioje, plėvesavo Lietuvos ir Anglijos vėliavos, kun. Matulaitis pasakė pamokslą, o p. Černiaus choras giedojo giesmes.

— Kpt. **Robertas Perry** buvo atvykęs į Čikagą iš Floridos pas tėvelius atostogų. Netrukus jis baigs JAV karinę tarnybą.

— Lietuviai policininkai: **Augustas Rodonis**, **Augustas Nakutis** ir **Tomas Sadauskas** buvo sužeisti riaušių metu Čikagoje.

---

savo šeimos vardu Vl. Mingėla. Visi pabrėžė velionio visuomeniškumą, kruopštumą, pasiaukojimą lietuviškiems reikalams bei darbams. Jis buvo šių organizacijų narys: Lietuvių namų (šimtininkas), Dariaus ir Girėno klubo, Lietuvių b-nės, SLA 352 kuopos, Lietuvių šaulių s-gos Detroito St. Butkaus kp. Per mane įteikęs Lietuvių Fondui 100 dol. tapo amžinuoju LF nariu. Itin iškeltina Stepo veikla Detroito Dramos mėgėjų sambūryje, kur jis ilgą laiką vaidino, o vėliau buvo nuolatiniu dekoratorium. Dekoracijas pats kaldavo, jas dažydavo. Važiuojant vaidinti į kitus miestus, rūpinosi tų dekoracijų pristatymu, pakrovimu bei iškrovimu. Dariaus-Girėno klube keli metus dirbo svetainėje nuolatiniu tarnautoju

Stepas paliko vyresnį brolį Kostą su šeima, vyresnę seserį Zinaidą ir sūnų Aleksandrą su šeima, kurį gražiai išauklėjo ir į mokslus išleido.

Stepas Iljasevičius gimė 1908 m. vasario 7 d. Vilniuje. Pirmojo Pas. karo metu su tėvais turėjo trauktis į Rusiją, bet 1922 m. sugrįžo atgal į Lietuvą. Maskvoj yra baigęs 6 gimnazijos klases. Kaune 1925 m. baigė Augštosios technikos mokyklos 2 kl. ir įstojo tarnauti Karo Butų valdybon techniku. Pirmojo Lietuvos Prezidento Karo mokyklos kariūnų aspirantų VI laidą baigė j. ltn. laipsniu 1931.XI.1 d. 1937 m. buvo pašauktas Lietuvos kariuomenės pratimams ir po sėkmingai atliktų manevrų už sumanumą, stropumą ir pavyzdingą pareigų atlikimą 1937 m. buvo pakeltas į leitenanto laipsnį ir tais pat metais apdovanotas D.L.K. Gedimino 3 laipsnio ordenu.

Seseriai Zinaidai, broliui Kostui, sūnui Aleksandrui ir jų šeimoms reiškiu gilią užuojautą taip dideliame sielvarte. **Vladas Mingėla**

AMERIKIETĖS VIETNAME

Lietuvė karo korespondentė Vietname Jūratė Kazickaitė duoda amerikiečių laikraščiams žinių, sulig kuriomis amerikiečių daliniuose tarnauja 1000 JAV merginų. Daugiau kaip 600 jų esančios gailestingosios seserys, kurios slaugo sužeistuosius, kitos dirba karinėe įstaigose, kaip sekretorės. Jų amžius: 19 iki 50 metų. Visos yra savanorės.

Jonas Aistis rašo Lietuvos kovotojų motinoms pagerbti kantatos žodžius. Vėliau bus kuriama tai kantatai melodija. Sumanymo mecenatas yra J. Pakalka.

— — —

"Iš viso mano patyrimo, galiu pasakyti, kad su komunistais tardamiesi niekad ir niekur nieko neišsprendėme".

Buves Valst. Sekr.
Dean Acheson. A. O.

— Vienas iš svarbiųjų ginklų bet kurios tautos arsenale yra tautos **noras priešintis** primetamai iš išorės valiai. Yra nusistovėjusi taisyklė, kad priešui laimėjimas yra pasiekiamas tada, kai tauta rezignuoja. Mūsų laikotarpio komunistų pagrindinė taktika yra nepanaudojus ginklų, arba tik grasinant ginklais, priversti priešą rezignuoti.

Pirmu atveju — veikiant penktajai kolonai priešininko krašte, sudaryti **tokią vyriausybę**, kuri būtų linkusi eiti į **koaliciją** su komunistiniais kraštais: kultūriniais, ekonominiais, politiniais, na ir pagaliau, kariniais; tuo pačiu metu krašte **sunaikinti** bet kurią opoziciją ir ryšį su kitais kraštais. Kai politiniai ir administratyviniai viskas yra perimta į palankias rankas, tada ateina eilė pakviesti Raudonųjų karines jėgas, kurios **apsaugotų** pastatytą santvarką nuo reakcinių prieš · naują valdžią veiksmų. Tuo ir baigiasi tautų "išlaisvinimo" veiksmai, kurie yra sekmingai tebevykdomi Europoje po II Pas. karo.

Kita forma — tiekti ginklus ir instruktorius, neįtraukiant savųjų jėgų. Tai Korėja, Vietnamas ir Viduržemio jūra. Šį planą vykdyti, pirma kliūtis yra U.S.A. Taigi, pirmuoju Raudonosios penktos kolonos uždaviniu ir yra palaužti amerikiečio **nusistatymą priešintis.** Čia komunistai nereikalingi — daug šiuo metu yra veiksmingiau, kai kiti veikia laisvės idealų vardan, neva siekdami išlaisvinti tautas ir pavienį žmogų iš karų žiaurumų ir krašto įstatymų priespaudos, siūlydami visišką individo laisvę (su privilegijomis, bet be įsipareigojimų).

Taip, pav., ir Vietkongas kovoja už savo krašto "išlaisvinimą", tikrumoje — Maskvos naudai, nes laiko pririšę ir alina virš pusės milijono amerikiečių su 40 bilijonų dolerių išlaidų metams. Svarbiausia, tačiau, yra, kad veiksmais Vietname sukėlė amerikiečių tarpe pacifistinių pažiūrų ("No more Vietnams"), kurios tarnauja tam pačiam tikslui. Tas rodo, kad amerikiečiai, taikos dėlei, yra linkę **apleisti** Korėją, Vietnamą, Artimuosius Rytus ir, pagaliau, visą Europą.

Labai ryškiai siekiama U.S.A. vidaus suskaldymo didinant rasinį judėjimą vardan lygybės prieš įstatymus. Jei dar pridėti įvairias jaunuolių moralę griaunančias priemones, net mokyklose, tai Penktosios kolonos pastangos **palaužti amerikiečio norą priešintis** sistemingai plintančiam Raudonajam tvanui yra labai aiškios.

Mums pravartu atkreipti daugiau dėmesio, kad susipažinti su šiuo moderniu ginklu, taip plačiu mastu šiandien vartojamu.

— Strateginių jėgų permetimui amerikiečiai planuoja **raketas,** kurios valandos bėgyje galės perkelti į bet kurią žemės vietą 260 kovotojų, arba 36 tonas tiekimo reikmenų. Tokia raketa būtų didžiulis cilindras, apie 115 pėdų ilgio, ir apie 50 pėdų skersmens, bendro svorio apie 3 milijonus svarų (raketa **Saturn V** yra virš 6 mil. svarų), greitis orbitoje būtų 16,000 mylių per valandą. Raketa nusileistų bet kurioje žemės vietoje (parašiutų pagalba), be jokių tam tikslui specialių įrengimų. Nusileidus į vandenyną, ji panaudotų oro pripučiamas valtis. Raketos galės būti laidomos nuo atitinkamų įrengimų, arba nuo lėktuvnešių Raketos pakėlimo sistema būtų 4 milijonų svarų pajėgumo. Pirmos raketos bandymas numatomas 1980 metais.

— Kanadiečiai mokosi **džiunglių kautynių** pas australus Queenslande, specialioje Armijos mokykloje. Šiais metais šią mokyklą baigė 54 kanadiečiai.

— Australai pirmą kartą perleido Pietų Vietnamui penkiolika "Centurion" 50 tonų tankų.

— Šveicarai užsakė pas amerikiečius už 37 milijonus dol. **motorizuotų 155 gaubicų (M-109), šarvuotų** karių transporto vežimų (M-113-A1) ir kitų pagelbinių kautynių motorizuotų vežimų.

Amerikiečių glaustinių sparnų kovos lėktuvas F-111

— U.S.A. išbandė naują tolimų atstumų raketą **"Spartan"** naikinti žemės orbitoje tarpžemynines arba žemos orbitos satelitines raketas. 'Spartan" buvo bandoma Pacifike.

Antroji tos pačios sistemos raketa **"Sprint" yra pritaikyta kauti** žemės atmosferoje raketas. "Sprint" valdoma iš žemės radaro pagalba atstu iki 5000 mylių.

— Nakties veiksmams iš oro, amerikiečiai pagamino **"Prožektorių"**, kurį pakėlus lėktuvu į 10,000 pėdų augštį, galima apšviesti 4 kvadratines mylias žemės ploto 50 kartų šviesiau už pilnaties mėnulio šviesą. Tai milijono watt'ų aparatas, sveriantis apie 2000 svarų.

— **"Walleye"** raketa skirta kauti žemės taikinius iš lėktuvo, valdant televizijos kamera įtaisyta raketos nosyje, buvo sekmingai panaudota Vietnamo veiksmuose. Raketa gali būti išleista ir nuvairuota toli nuo priešlėktuvinės apsaugos zonos, ir lėktuvas mažesniu pavojum sau ir anksčiau, gali grįžti savo bazėn.

— Rusai Vidužemio laivyno sąstate turi 8 naikintojus ir 6 povandeninius laivus, ginkluotus raketomis (manoma **"Styk"** tipo, kuri savo laiku paskandino žydų naikintoją). Kadangi Rusai neturi Vidužemio jūroj lėktuvnešių, tai kovos laivus ginkluoja raketomis. Be to, turi pritaikę laivus tinkamus helikopteriams veikti ir išsikėlimo jėgoms panaudoti.

— Amerikiečiai 1970 m. planuoja turėti 110 **Polaris** povandeninių laivų (šiuo metu tarnyboje yra 41). Rusai šiuo metu turi pasigaminę 55 atomine energija varomus povandeninius laivus, kurių nemažas skaičius nuolatos patruliuoja Amerikos pakrantėse, su raketomis nuo 600 iki 2000 mylių tolinašos.

— Amerikos karinis laivynas planuoja statyti bazes Atlanto ir Pacifico dugne, 6000 pėdų, arba ir didesniame gylyje. Bazėse galės tilpti karinės apsaugos jėgos. Tokios bazės galės būti pritvirtintos prie vandenyno dugno, arba talpinsis iškastuose dugne urvuose.

— Prieš penkis metus amerikiečių povandeninis laivynas neteko SSN-Thresher, kuris nuskendo 8000 pėdų gylyje. Šiuo metu prie Azorų salų dingo antras ir tos rūšies povandeninis laivas **SSN-589 Scorpion.** Toje vietoje jūros dugnas turi uoluotų iškyšulių, į kuriuos galėjo Scorpion atsimušti ir taip žūti.

Kaip Thresher, taip ir Scorpion dingimo priežastimis laikoma rusų povandeninių laivų sekiojimas. Jie kiekviena proga plaukioja įkandin amerikiečių. Yra galimybė, kad norėdami atsikratyti įkyrių palydovų Thresher ir Scorpion galėjo pergiliai nusileist. Neįprastose sąlygose galėjo įvykti eilė gedimų, arba gelmių tamsoje laivai galėjo atsmiušti į pasitaikiusią uolą.

— Švedų kariuomenėje paskutiniuoju metu yra leista augintis **barzdas,** ūsus ir ilgus plakus. Tačiau plaukai turi būti tik tokio ilgio, kad nekliudytų dėvėti dujokaukes, šalmus ir neužstotų matomumo, netrukdytų klausos ir nekabotų ant kalnieriaus. Netarnybos metu kariai gali dėvėti civilinius drabužius.

— Paskutinis technikos žodis, amerikiečių kautynių lėktuvas **F-111** (galintis suglausti sparnus, kad sumažintų oro pasipriešinimą skrendant didesniu greičiu ir išskleisti sparnus mažesniam greičiui — kas padeda sumažinti tūpimo greitį), atrodo, praėjo visus bandymus ir šiuo metu perėjo į gamybos ruožtą. Gen. Dynamics Corp. savaitėje išleidžia du, po 11 milijonus dolerių vertės lėktuvus. Iki 1970 m. planuojama pagaminti apie 500 tokių lėktuvų. Pagaminti 21 toną sverianti F-111 kautynių lėktuvą, Gen. Dynamics Corp. turi dar apie 1500 kitų kontraktorių, kurie gamina atskirai lėktuvo dalis. Forth Worth, kur Gen. Dyn. Corp. surenka lėktuvą, tą darbą dirba 28,500 darbininkų ir inžinierių. Lėktuvą procentiniai sudaro sekančios medžiagos: aliuminijus — 73.3 proc., plienas — 21 proc., titanijus — 3,7 proc. ir likusios 2 proc., kurios yra magnezijus, bronza, varis, plastika ir dar kitokios medžiagos. Iš šio mažo pavyzdžio matosi, kad krašto pajėgumas bazuojasi ne vien tuo, kiek turi ginklų, bet kiek ir kokių valstybė gali pasigaminti.

— Amerikiečių "Metalworking News" rašo, kad švedai pagamino Viggen 37 kautynių lėktuvą, kurį parduos japonams, nes yra pigesnis ir turi geresnes savybes už amerikiečių F-111, F-5, prancūzų Mirage, britų Lightning ir britų - prancūzų gamybos Jaguar. Švedų Viggen-37 atitinka visus reikalavimus, kuriuos stato japonai krašto gynybai: — trumpas veikimo atstumas; greit pasiekia didelį augštį; tinka trumpi ir žemos kokybės kilimo ir leidimosi takai.

Britams pasitraukus iš Tolimųjų Rytų ir amerikiečiams įsivėlus į Vietnamo karą, japonai vykdo plačią gynybos programą prieš augančią grėsmę Rytų Azijoje.

— Apsaugai nuo granatų skeveldrų ir šautuvų kulkų plačiu mąstu Vietname amerikiečiai vartoja specialias **liemenes,** pagamintas iš titanijaus ir nylono kombinacijos. Jos sveria apie 8,5 svaro — palyginamai yra patogios ir labai neapsunkinančios. Helikopterių, auto mašinų ir lengvų lėktuvų tarnybos turi kiek sunkesnes tos rūšies liemenes, pagamintas iš porceliano. Jos atlaiko didesnį smūgį, negu pėstininkų liemenės, tačiau jų svoris yra beveik du kartus didesnis negu nylono.

— Antrasis Vyskupų susirinkimas Romoje aptardamas "Bažnyčia moderniajame pasaulyje" išryškino karų baisumą ir nusakė reikalą kiekvienam žmogui imtis visų galimų priemonių karo grėsmę pašalinti. Tačiau: "Tol, kol galimybės karui kilti pasiliks, kiekvienai vyriausybei negalima paneigti teisę turėti ginkluotą apsigynimą, ypač jei visos taikingos priemonės būna išnaudotos. Tuo būdu atsakingi valstybės asmenys turi pareigą apsaugoti krašto gyventojų gerbūvį, vykdant gynybos sunkius uždavinius blaiviai".

B. B.

VIENOS EPOCHOS PABAIGA

Šių metų gegužės 24 dieną JAV Armija palaidojo savo paskutinį kavalerijos arklį. Trisdešimt šešių metų žirgas, nors ir niekados nematęs kautynių lauko, savo akimis nekartą regėjo naujausius tankų, šarvuočių ir helikopterių modelius, kurie išstūmė arklius iš kariuomenės.

Šis arklys, vardu Chief, pagal JAV Armijos kavalerijos tradiciją laikyti "pensijoje" pasižymėjusius arklius, išbuvo Fort Riley, Kansas, savo metu pagrindinėje Kavalerijos bazėje, specialioje priežiūroje, nuo 1949 metų. Kariuomenės jis buvo pirktas 1940 m. už $163, Nebraskoje.

Ginklu gerbiant vienam šarvuotos kavalerijos ir trim tankų bataljonams, bei dalyvaujant visai eilei augšto rango karininkų ir daugeliui kavalerijos veteranų, Chief buvo palaidotas Fort Riley, JAV Kavalerijos paminklo papėdėje. Pats paminklas, pagal garsaus dailininko Frederic Remingtono piešinį "Old Bill", vaizduoja ūsuotą pereito šimtmečio raitelį sekėjo pozoje.

Taigi, dabar JAV Armijos inventoriuje tebėra tik pora tuzinų arklių, naudojamų laidotuvių ceremonijoms Arlingtono kapinėse Washingtone. Ironiškai, tačiau, taip aplinkybėms susidėjus, šie arkliai yra priskirti prie 3-čio pėstininkų pulko.

Nors arkliai ir mulai būdavo kai kada amerikiečių pavartojami per II Pasaulinį karą, JAV Kavalerija, tačiau, prarado savo arklius jau pačioje karo pradžioje. Po karo, dar kokį dešimtmetį, egzistavo raiti

Constabulary daliniai Vokietijoje ir Trieste. Taipogi, kurį metą dar buvo vienas kalnų artilerijos bataljonas ir vienas transporto bataljonas Fort Carson, Colorado, kuriuose buvo vartojami mulai. Paskutinis raitas dalinys buvo vienas Karo Policijos būrys Berlyne, kurį išformavo Korėjos karo pabaigoje.

Nors kavalerijos ginklo rūšis JAV Armijoje buvo pervesta į šarvuočių (Armor) ginklo rūšį, susidedančią iš tankų ir šarvuotos kavalerijos dalinių, kavalerijos tradicijos dar laikosi dalinių pavadinimuose. 1-ma Kavalerijos divizija egzistavo pėstininkų divizijos sąstate nuo II Pasaulinio karo pradžios, kai iš divizijos buvo atimti arkliai; įsteigus pirmąją JAV Armijos helikopteriais kilnojamą diviziją, ta divizija paveldėjo 1-mos Kavalerijos divizijos vėliavą ir buvo pavadinta Pirma Oro Kavalerijos Divizija.

Įdomu, kad ir tipingi senosios JAV Kavalerijos ūsai nesenai gavo Pentagono palaiminimą. Nors ūsai buvo populiarūs beveik visą laiką šarvuotos kavalerijos ir tankų daliniuose, dar 1948 m. War Department General Order 25 nustatė, kad ūsus gali nešioti tik kavalerijos pulkuose. Šių metų kariuomenės taisyklė AR 600-20 mini, kad gražiai pakirpti ūsai yra leidžiami nešioti visiems Armijos nariams.

Mjr. Algis J. Tallat-Kelpša,
Armor

RAKETINIŲ BAZIŲ LIKVIDACIJA

Pentagonas praneša, kad, ekonominiais sumetimais, bus likviduotos 23 raketinės bazės, kurios randasi 12-je valstijų.

Šis nutarimas — vienas iš paskutiniųjų Pentagono nutarimų, padarytas, kad sumažinus 3 milijardais dol. išlaidų biudžetinę dalį 1969 fiskaliniams metams.

Krašto gynybos ministerija galvoja, kad 23 raketines bazes likvidavus bus sudaryta 18.8 milijonų dol. ekonomija einamaisiais biudžetiniais metais ir 54 milijonai — sekančiais. Maksimalinės ekonomijos reikalauja Kongresas ir spaudžia Pentagoną — sumažinti išlaidas 6 milijardais dolerių už jau priimtą įstatymą apsidėti papildomu mokesčiu 10%, kuris galioja nuo š.m. liepos mėn. 1 d.

Bazes likvidavus, sumažės ir kariuomenės skaičius 4,200 karių. Įeinančios į likviduojamųjų skaičių, aštuonios bazės yra Tautinės gvardijos žinioje.

Po ilgų svarstymų ir ekspertų padarytų išvadų buvo priimtas likvidacijos sprendimas, kad tas į JAV gynybos efektingumą neatsilieps.

Pradžioje buvo nuspręsta tas bazes likviduoti 1970 m., o dabar, jos bus likviduotos vienais metais anksčiau. Viena iš tokių bazių randasi New Yorko teritorijoje.

SOVIETINĖS "JUODOSIOS BERETĖS"

Prancūzijos patikimi šaltiniai praneša, kad dabartiniu metu Vidužemio jūroje veikia sovietinės "juodosios beretės". Juodomis beretėmis suprantamos specialiai apmokytos, gerai apginkluotos ir aprūpintos jūrinės komandos — daliniai. Juodosios beretės kiekvienu momentu gali pradėti vykdyti veiksmus sausumoje, jei įvyktų krizis Viduriniuose Rytuose.

Šiuo metu Juodosios beretės dar nesinaudoja aviacijos betarpine parama, bet Odesoje paskubomis statomi du dideli, po 20.000 tonų, lėktuvnešiai, specialiai tam tikslui skirti. Kada tų lėktuvnešių statyba bus užbaigta, Sov. S-ga Vidužemio jūroje tada turės reikšmingas jėgas, kurios degamomis medžiagomis pasipildymui naudosis egiptiškais uostais — Aleksandrija, arba Port Saidu.

Naujosios jūrinės komandos, kurios iš kitų skyrėsi savo juodomis beretėmis, pirmą kartą buvo parodytos publikai lapkričio mėn. Maskvoje, per kariuomenės paradą.

Šiuo metu Vidužemio jūroje sovietinis laivynas susideda iš kreiserių (20.000 tonų), ir balistinėmis raketomis apginkluotų penkių minininkų.

Be to, tame rajone Sov. S-ga turi dar 6 povandeninius laivus ir žymų skaičių įvairių rūšių pagelbinių laivų.

K. M. J. Šarūnas

RAMOVĖNAI DIRBA

Šitokia antrašte patalpintas straipsnis **Dirvos** vedamuoju rugsėjo 25 d. (Nr. 98-3). Straipsnio autorius — M. Valiukėnas.

Labai gerai ir prasminga, kad mūsų lietuvių organizacijų darbai ar istoriniai pėdsakai iškeliami viešumon aprašant juos, jų naudą mūsų išeivijos gyvenime ir patiekiant konkrečius tų darbų vaisius. Aprašomieji organizacijų darbai spaudoje yra kartu lyg ir joms padėka, bei teikiama garbė ir paskatinimas ateities darbams. Žinoma, tokios žinios paduodamas visuomenei turi būti teisingos ir objektyvios.

Gerb. p. M. Valiukėno gražiai aprašomieji įvykiai, apie ramovėnų ir birutiečių veiklą straipsnyje "Ramovėnai dirba" yra tačiau netikslūs, apsilenkiama su kaikuriais faktais. Jeigu p. M. Valiukėnas yra ramovėnas jis turėtų žinoti **LVS Ramovės** statuto nors vieną paragrafą (5. — Nariai), o jeigu jis — ne ramovėnas, tai prieš rašant spaudai patiekiamas spaudai žinias, galėjo pasiinformuoti pas ramovėnus ką apjungia **LVS Ramovė**.

P. M. Valiukėnas minėtame straipsnyje rašo: "Lietuvių Veteranų Sąjunga "Ramovė" savo eilėse apjungia **lietuvius (atsargos) karininkus**

ROČESTERIO RAMOVĖNAI IR JŲ VEIKLĄ

Ramovėnas Juozas Sedlickas, kilimo nuo Žaslių, tarnavęs vyr. sanit. puskar. 3 artil. pulke, vėliau policijos nuov. v-ku, š. m. rugsėjo 10 d. atšventė savo 65 m. amžiaus sukaktį.

II Pas. karui pasibaigus jis atvyko Ročesterin. Abu su žmona sunkiai dirbdami davė galimybę dukrai Birutei įsigyti gimnazijos mokytojos cenzą, o sūnui Romui baigti augšt. teisės mokslus. Jaunimas išauklėtas lietuviškoje dvasioje, priklauso liet. organizacijoms, kaip ir tėvai.

* * *

Rugsėjo 29 d. įvyko skyriaus narių susirinkimas. Pirmininkavo vald. pirm. V. Vitkus, sekretoriavo vald. sekretorius Vl. Kliba.

Nutarta: a) atstovu į suvažiavimą š.m. lapkričio 23 d. Čikagoje išrinktas plk. Liormonas; b) Kariuomenės šventę ruošti gruodžio 1 d. c) paskaitininku kviesti žinomą visuomenės veikėją prof. dr. A. Klimą; d) šventės meninę dalį organizuoti išrinkti ramovėnai Br. Krokys, A. Cieminis ir V. Žmuidzinas.

Tenka labai apgailestauti, kad daugelis skyriaus narių visai susirinkimų nelanko, nežiūrint valdybos kvietimų raštu. **R. L.**

MŪSŲ KARIŲ PAGERBIMAS

Jau kelintas lietuvis karys bekovodamas JAV daliniuose žūsta Pietų Vietname. Visoj Amerikoj jų yra jau keliolika. Ir Čikagos lietuviai neteko 5 karių, kurie čia atvežami ir artimųjų palaidojami. Tik to dalinio palydovai dalyvauja laidotuvėse. Mūsų visuomenė ir organizacijos nelabai kreipia į tai dėmesio. Jei dar žinomų mūsų veikėjų sūnus, dar kiek daugiau žuvusį aplanko, bet jei lietuvis žuvo mažiau žinomos šeimos, tai lanko tik artimieji, giminės ir draugai. Teko stebėti jau kelių žuvusių laidotuves ir labai apgailestavau, kad kažin ko dar trūksta mums, kai tiek mažai rūpinamės pagerbti šių dienų žuvusius. Kad ir paskutinis, Kęstutis Petrauskas, toks puikus jaunuolis, tiek daug jo tėveliai dirba lietuviškai visuomenei, o paskutiniame atsisveikinimo vakare, jei ne kun. Zakarausko malda ir giesmė, tai ir viskas, nei jokio paguodos žodelio, nei iš organizacijų, nei mūsų veteranų vienetų. Reikia tuoj neatidėliojant sudaryti kokį komitetą, geriau tiktų iš veteranų postų, ramovės, birutininkių ar net šaulių ir jaunimo, kuris rūpintųsi mūsų žuvusių karių vienodu pagerbimu. Kitos tautų grupės kiek giliau pareiškia savo meilę ir pagarbą, o mes lietuviai, tiek nukentėję nuo priešų, taip sau lengvai tą mūsų pačių jaunuolių žuvimą praleidžiame. Reikia žuvusius šių dienų pasauliui pristatyti, kad, štai, ir mažos Lietuvos sūnūs aukoja gyvybes už visų laisvę ir nepriklausomybę, o neišeina deginti naujokų šaukimo kortelių, spjaudyti ar deginti Amerikos vėliavos, nevirsta hipiais, o yra pasiryžę stoti kovon, klauso įstatymų. Susirūpinkime, nes jei mes patys negerbsime, tai ir kitiems neką tebus svarbu. **Bal. Brazdžionis**

DĖL SIŪLOMŲ LIETUVOS SIENŲ

1967 m. rugpjūčio - rugsėjo mėn. KARIO žurnale paskelbtas Algirdo Budreckio straipsnis "Etnografinės Lietuvos rytinės ir pietinės sienos", ir siūlomų ribų žemėlapis, išbrėžtas ant 1958 m. "The National Geographic Magazine" žemėlapio skirto Lenkijai ir Čekoslovakijai.

Vėliau spaudoje paskelbti straipsniai, jog Lietuvos Tyrimo Institutas patvirtino, maždaug, tas sienas. Bet 1968 m. gegužės mėn. "Lietuvių Dienų" žurnalas atspausdino jau su kai kuriais lietuviškais vietovardžiais, maždaug, tokį pat žemėlapį, užvardinęs: "Lietuvos etnografinės sienos, nustatytos Lietuvos Tyrimo Instituto", pastabose sakant: "... patiektas plačiąjai visuomenei susipažinti ir padiskutuoti jų tikslingumą."

Ar žodis "etnografinis" ne per laisvai pavartotas? Ar ne geriau tikrosios Lietuvos, ar stačiai Lietuvos žemėlapis?

Lietuvos ribos šiaurėje, sutiktina, šiuo kartu paliekamos kaip buvę.

Rytuose jos vietomis net per daug išplėstos.

Pietuose, deja, nesinaudojo vėlesnėmis žiniomis apie Balstogę, Baltvyžio miškyną, kurio bent geroka dalis turėtų priklausyti Lietuvai.

Vakaruose siena teišdrįsta vesti svetimųjų išbrėžta Potsdamo 1947 m. konferencijos linija į Aistmares (ten sumaišyti Kuršių marių ir Aistmarių vardai).

Apie kitus to siūlomo žemėlapio netikslumus ar klaidas čia neužsimenu. **Algirdas Gustaitis**

(mano pabraukta) ir turi skyrius Š. Amerikoje ir kituose laisvuose kraštuose".

LVS Ramovės Statutas, tačiau, šitaip nusako s-gos narių apjungimą: "I-ma Dalis — Bendrieji nuostatai.

1. Mes, buvę Nepriklausomos Lietuvos kariai ... **nutarėme** jungtis be jokių politinių pažiūrų skirtumo į Lietuvių Veteranų Sąjungą "Ramovė", kad sutelktomis jėgomis kovojus su imperialistiniu komunizmu ir atstačius Nepriklausomą Lietuvos valstybę.

2. **Sąjungos uždaviniai.** a) telkti lietuvių kilmės buvusius karius, tarnavusius JAV, Lietuvos ir kitų vakarų demokratinių valstybių ginkluotose pajėgose.

5. **Nariai.** a) Sąjungos nariais gali būti: a) buvę **Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės kariai** (m. p.); b) lietuviai, tarnavę JAV ir kitų demokratinių valstybių ginkluotose pajėgose."

Ramovėnų sąjunga šio statuto laikosi ir apjungia savo eilėse visus buvusius Nepriklausomos Lietuvos ir vakarų demokratinių kraštų buvusius karius, nuo eilinio iki generolo, imtinai.

Paduodu 1962 m. statistiką LVS Ramovė vieno skyriaus ramovėnų sudėtį: brig. gen. — 1, plk. — 3, plk. ltn. — 2, majorų — 5, kpt. — 4, ltn. — 11, j. ltn. — 17, kariūnų — 2, viršilų — 6, psk. — 17, j. psk. — 13, grnd. — 1, eil. — 18 (ištrauka iš LVS Ramovės Pirmojo Dešimtmečio leidinio).

Šis pavyzdys rodo LVS Ramovės buv. Nepriklausomos Lietuvos karių apjungimą.

Antra — p. M. Valiukėnas tame pačiame straipsnyje rašo, kad buv. karių šeimų Kunigaikštienės Birutės draugija atkūrė ir išleidžia kariško turinio žurnalą **"Karys"**.

Kario žurnalą atkūrė 1950 m. buv. Nepriklausomos Lietuvos **Kario** redaktorius kpt. Simas Urbonas ir 1954 m. **Kario** tolesnį leidimą perdavė LVS Ramovės New Yorko skyriui, kuris iki šiam laikui ir rūpinasi **Kario** žurnalo leidimu. Užtenka atskleisti **Kario** žurnalo viršelio antrąją pusę, kur pažymėta — "Leidžia LVS Ramovė New Yorko Skyrius".

Ramovėnas kpt. F. Eidimtas

PAŠVENTINTAS PAMINKLAS INŽ. PLK. LTN. ALFONSUI JURSKIUI

Jau dveji metai sukako kai Philadelphijoje mirė inž. plk. ltn. Alfonsas Jurskis. (Mirė 1966 m. liepos mėn. 31 dieną.)

A.a. Alfonsas Jurskis buvo Vytauto Didžiojo Universiteto docentas, elektrotechnikos katedros vedėjas ir technikos fakulteto prodekanas, o nuo 1949 m. Temple Universiteto technikos instituto dėstytojas.

Dviejų metų sukakties proga, jo šeima pastatė paminklą Prisikėlimo kapinėse, Cornwells Heights, Pa. Paminklo projektą paruošė jo artimas bičiulis architektas Jonas Mulokas. Paminklas yra iš juodo Suomijos granito.

Liepos mėn. 27 d. Šv. Andriejaus parapijos bažnyčioje buvo atlaikytos gedulingos pamaldos. Šv. Mišias už velionį atnašavo klebonas kun. Jurgis Degutis, asistuojant kun. dr. K. Batučiui ir kun. Albinui Neverauskui. Pamaldų metu giedojo solistė p. Juzė Augaitytė. Po pamaldų įvyko paminklo pašventinimas ir atidarymas. Į iškilmes suvažiavo visi šeimos nariai, giminės ir apie šešiasdešimt velionies artimųjų. Atidarant paminklą kalbas pasakė: Šv. Andriejaus parapijos klebonas kunigas Jurgis Degutis, JAV LB Pietryčių apygardos pirmininkas Balys Raugas, prof. dr. Jonas Puzinas, Lietuvių inžinierių ir architektų s-gos Philadelphijos skyriaus pirmininkas arch. Jonas Stelmokas ir Lietuvių Veteranų s-gos Philadelphijos skyriaus atstovas Antanas Impolėnas.

-a-

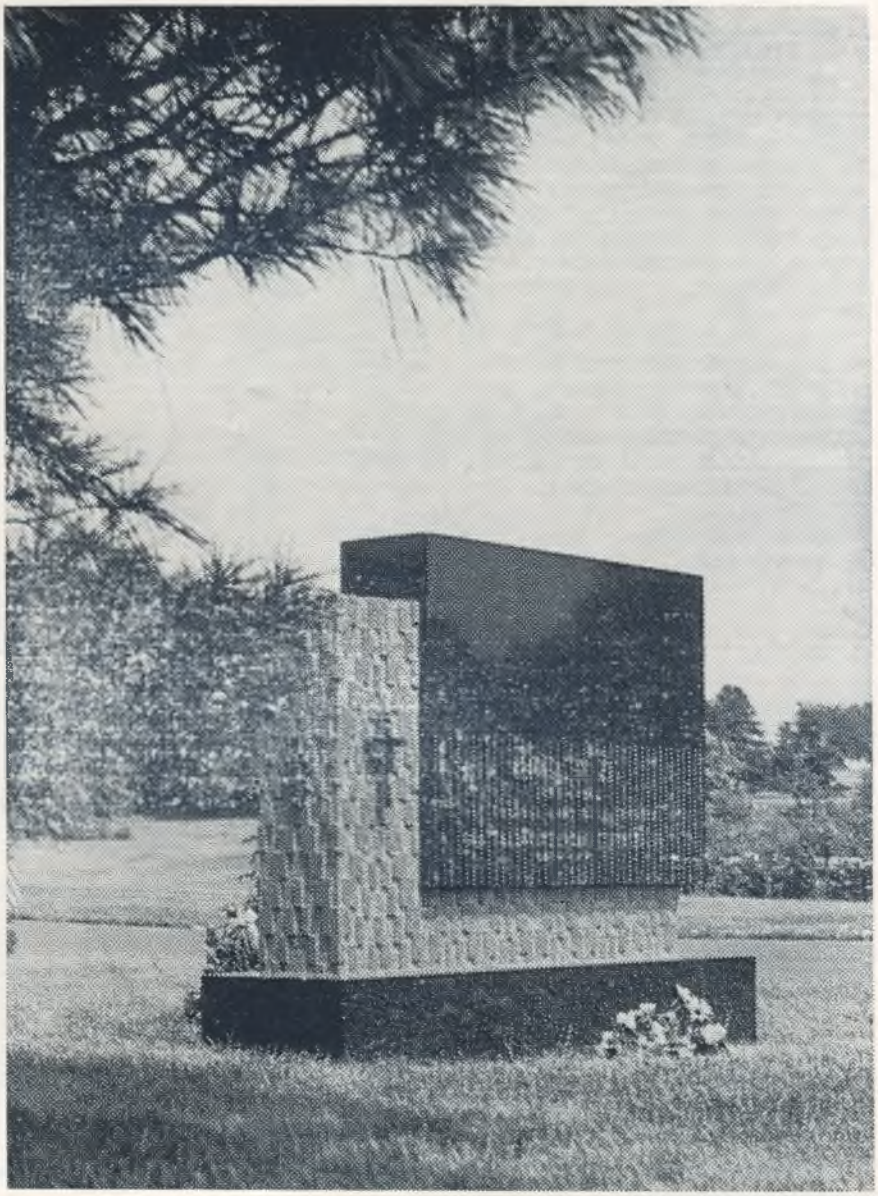

Nuotr. K. Čikoto

AKTAS

Čikaga, 1968 m. kovo mėn. 4 d.

Lietuvių Veteranų Sąjunga "Ramovė"

Centro Valdybos sudarytoji Premijų Komisija, išspausdintiems KARY, 1966 m. premijuotiniams straipsniams išrinkti ir jų autoriams premijas paskirti, šios sudėties: Antanas Rūkštelė—LVS "Ramovė" CV-bos atstovas, G. J. Stankūnas—KARIO redakcijos atstovas ir Jonas Švedas—LVS "Ramovė" Čikagos Skyriaus atstovas, susipažinusi su įdėtais KARYJE 1966 metais straipsniais ir KARIO redakcijos siūlymais, bei juos apsvarsčiusi, vienbalsiai nutarė laikyti premijuotinais, žemiau išvardintų autorių straipsnius ir už juos skirti šias sumas:

I. J. ŽILIO — *"Dvylika metų Lietuvos karinės tarnybos"* ("Karys", sausio - rugpjūčio mėn.)

II. K. ALIŠAUSKO — *"Siekiame atsiimti Vilnių"* ("Karys" lapkričio mėn.)

III. R. ALEKSIŪNO — *"Lietuvis karys Vietname"* ("Karys" sausio mėn.)

Už pirmąją premiją skirti 50 dolerių, už antrąją — 40 dolerių ir už trečiąją — 30 dolerių.

Šio akto surašyti trys egzemplioriai.

Premijų Komisija

MIRĖ SAVANORIS-KŪRĖJAS VIRŠ. BALYS UBEIKA

A.a. Balys Ubeika gimė 1900 m. gruodžio mėn. 31 d. Zarasų krašte. 1919 m. savanoriu įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Betarnaudamas kariuomenėje pasiekė viršilos laipsnį. 1925 m. perėjo į policijos tarnybą. Policijos tarnyboje jis pasižymėjo ir buvo paskirtas nuovados viršininko padėjėju, o vėliau ir nuovados viršininku.

Būdamas policijos tarnyboje ir dalyvaudamas policijos šaudymo rungtynių ekipoje pasižymėdavo ir gavo ne vieną dovaną už taiklų šaudymą.

1940 m. bolševikams užėjus, buvo paleistas iš tarnybos ir slapstėsi. Bolševikai, negalėdami jo sugauti, išvežė jo žmoną.

1941 m., vokiečiams užėmus Lietuvą, jis vėl grįžo į policijos tarnybą ir kovojo Zarasų krašte su bolševikų partizanais ir desantininkais. Antrą kartą artėjant bolševikams, jis pasitraukė į Vakarus. 1950 m. atvyko į Ameriką — Philadelphijon, kur gavo darbą restorane. 1951 m. sausio mėn. 10 d. įstojo į Philadelphijos ramovėnų eiles. Būdamas gyvenime drausmingose tarnybose jis ir čia buvo pareigingas, kuklus ir mokėjo su visais sugyventi. 1967 m. rudenį išėjo į pensiją ir tikėjosi pailsėti po ilgų gyvenimo vargų. Bet... 1968 m. rugpjūčio mėn. 26 d., 8 valandą, bevalgant vakarienę, jį ištiko širdies priepuolis ir mirtis jį išplėšė iš ramovėnų ir bičiulių eilių.

Rugpjūčio mėn. 30 d. buvo pašarvotas laidotuvių direktoriaus Mykolo Bigenio. Velionies karstas buvo papuoštas tautine vėliava, o pats velionis savanorio trikampiu ženkliuku. Prie karsto garbės sargyboje stovėjo ramovėnai.

Rugpjūčio mėn. 31 d., Šv. Kazimiero bažnyčioje, įvyko pamaldos. Gedulingas šv. Mišias atnašavo kun. Albinas Neverauskas, o jam asistavo kun. dr. K. Batutis ir kun. Mažeika.

Po pamaldų, karstas, su velionies palaikais, papuoštas tautine vėliava, palydint 20 mašinų, buvo palydėtas į Kalvarijos kapines. Ten kun. A. Neverauskas atliko paskutines maldas, o mūsų skyriaus pirmininkas Juozas Česonis tarė atsisveikinimo žodį.

Jau šeštaas mūsų skyriaus narys apleidžia ramovėnų eiles ir iškeliauja į amžinastį. Likę ramovėnai liūdi netekę savojo nario, liūdi ir žmona, kuri tik pernai grįžo iš Sibiro, liūdi ir jo sesuo Lietuvoje.

Vietoje gėlių ramovėnai paskyrė $20.00 L.F. Lietuvos Nežinomojo Kareivio įnašan. **A. I.**

KARININKO A. JUOZAPAVIČIAUS TILTAS

1919 m. vasario 13 d. žuvo karininkas A. Juozapavičius. Tai buvo pirmasis Lietuvos karininkas, žuvęs už tėvynės laisvę. Jis žuvo savo gimtadienio rytą, nukautas bolševikų ant Nemuno tilto Alytuje. Tai buvo paprastas medinis tiltas, statytas pirmaisiais vokiečių okupacijos metais, kuris išsilaikė iki 1937 m. pabaigos.

Kar. A. Juozapavičiaus naujojo tilto statyba buvo pradėta 1936 m. vasarą. Statybos darbus vykdė rangovų Ilgovskių firma. Tiltui buvo sunaudota 7,000 kūb. m. betono ir gelžbetonio ir 454 tonos geležies. Pylimams ir privažiavimams buvo sunaudota 47,000 kūb. m. žemių. Tiltas kainavo 900,000 litų. Privažiavimų paruošimas, grindiniai, šaligatviai ir kita atsiėjo 200,000 lt. Žemės nusavinimas, trobėsių nukėlimas ir k. — 70,000 lt. Iš viso tilto statyba kainavo 1,170,000 lt. Tilto ilgis — 195 metrai, plotis — 9 m., augštis nuo žemiausio vandens paviršiaus 20 m. Kairėje tilto pusėje buvo įtaisyta pakeliamoji dalis, praleisti laivams. Tilto konstrukcija yra, vadinamoji, Gerberio sija, su 35 m. angomis. Tuo laiku tai buvo didžiausias gelžbetonio tiltas ne tik Lietuvoje, bet ir Pabaltijo valstybėse. Tiltas buvo žymus inžinerijos kūrinys, pastatytas savo pačių jėgomis. Savo stiprumu bei patvarumu, jis atitiko pirmos rūšies magistralinių Europos kelių tiltų normas. Tilto viršutinės sienos buvo papuoštos kar. A. Juozapavičiaus žuvimą vaizduojančiais bareljefais.

Šio tilto pašventinimas įvyko 1937 m. gruodžio 15 d. Jį atidarė ministeris pirmininkas J. Tūbelis, įamžindamas didvyriškai žuvusio kario vardą.

V. Vytenietis

Kav. kpt. ANTANUI KIRKYLAI mirus, jo žmonai ir sūnui su šeima reiškia nuoširdžią užuojautą

L. V. S. Ramovė N. Y. Skyrius

Leitenantui VLADUI PLIŪRAI ragiškai žuvus, liūdinčiai žmonai ir artimiesiems reiškiame nuoširdžią užuojautą ir kartu liūdime.

P.L.P. Karo Mokyklos ats. jaun. leit. Kursų Karininkų laida

A.A. JONUI ČĖSNAI mirus,
Vytautą Čėsną ir jo šeimą giliai užjaučia

L. V. S. Ramovė N. Y. Skyrius

Kaina 2 u. c

GEN. S. DIRMANTUI ...

(atkelta iš 242 psl.)

rusi Lietuvos kariuomenė buvo ugdoma, stiprinama, organizuojama ir, mano nuomone, sudarė neblogą kumštį apvaldyti kaimynų apetitams. Nors toji kumštis nebuvo panaudota Klaipėdai ginti nuo nacių agresijos, nė nuo lenkų ultimatumo. Gal būt, politinės sąlygos ir jėgų santykiai privertė mūsų politikus nusileisti. Kartais tenka pralaimėti kovą be karo. Ir tai vadinama politiniu "subrendimu". Gal būt, šiais dvejais atvejais tai buvo pateisintina.

III. Kad nebuvo priešintasi rusams, kurie gražindami Vilniaus krašto dalį pagrobė visą Lietuvą be vieno šūvio — laikau didele istorine klaida, padaryta mūsų politikų. Yra atvejų, kada visi realūs apskaičiavimai nustoja savo reikšmes, kada yra liečiama ne tik tautos garbė, bet ir jos gyvybinis likimas. Turėjome priešintis, tiek kiek jėgos leido, nors valandą, nors dešimts minučių, bet nepasiduoti geruoju. To reikalavo tautos garbė ir pavyzdys būsimoms kartoms. Įvairiausi politikų išvedžiojimai, kad ir tuo atveju buvo išmintingai padaryta, manęs niekad neįtikins. Kaip lietuvis, ir kaip karys visą laiką jaučiu gėdą dėl to nusileidimo. Prisimenu gen. Raštikio žodžius, pagal Gediminą: "Greičiau plieno kalavijas pavirs į vašką, negu mes užleisime nors vieną pėdą ..." Kai atėjo laikas, viską atidavėme be šūvio, ne tik kalavijus, bet ir patrankas, lėktuvus, šarvuočius, kad tik nesugriauti tautos ūkio, kad tik kaip nors išlaikyti ... riebias bekonų uodegas. "Tikri" Pilėnų karžygių ainiai.

IV. Vėlesni įvykiai — sukilimas prieš rusus 1941 m., savanoriškų batalionų kovos rytų fronte, partizanų kovos — visa tai nekompensuoja anuo laiku padaryto nusileidimo. Tai buvo spontaniški veiksmai, išėję iš paskirų asmenų iniciatyvos, gal būt, iš pasąmonės, kad reikia gelbėti pažeistą tautos garbę. Visos tos kovos įrodė augštą lietuvių karinę moralę ir narsą, o nuolaidos rusams įrodė lietuvių politikų lepšiškumą ir nesugebėjimą.

V. Istorinė klaida vykdoma ir dabar. Tuo tarpu, kai visas dėmesys yra kreipiamas į lietuvybės išlaikymą, šokami "lenciūgėliai" ir ruošiami prašmatnūs paminėjimai — visiškai užmirštama pati svarbiausia tiesa: Nepriklausomybės mums niekas nepadovanos, jei patys nepajėgsime jos apginti. O tam reikia ruoštis kol laikas. Tegul ir iš lėto, ieškant būdų ir metodų dabartinėse sąlygose — bet ruoštis, ne svajoti. Ką konkrečiai reiktų daryti turėtų nuspręsti kokia nors taryba, tam reikalui sudaryta. Norint — viskas įmanoma.

Dar kartą dėkoju Tamstai Pone Generole už judinimą taip svarbaus reikalo ir linkiu Tamstai daug pasisekimo ir sveikatos.

Su didžia pagarba

Juozas Kalėda
Colombia, P.A.

— — —

Didž. Gerb. St. Dirmantas!

Šiuo laiku būnant man Vakarų Europoje, užtikau KARIO nr. 6, 1968 m., tilpusį Tamstos straipsnį "Kovos metais nors pasvarstykim apie tikrąją kovą".

Prašau priimti nuoširdų padėkos žodį už iškeltas Lietuvos laisvinimui plačias ir gilias mintis.

Su gilia pagarba.

Jurgis Breivė,
Vakarų Vokietija

— — —

Koks naujojo Gynybos sekretoriaus vaidmuo Amerikos politikoje bus, netrukus pamatysime. Tačiau 1964 m., taip kaip ir dar seniau, būtent, 1948 m. Clarkas Cliffordas buvo už tai, kad J.A.V. atsisakytų savo atominių ginklų. Jo paskyrimas Gynybos sekretoriumi yra didžiausia paguoda Ho Chi Minhui.

A. O.

Rugsėjo mėn. 14 dieną negailestinga mirtis iš manęs išplėšė mano globėją ir rūpintoją, žmoną Elzbietą Pleskevičienę-Mozūraitę. Ji gimė 1903 m. vasario 2 d., A. Panemunės vlsč., Rokų kaime. Palaidota buvo Toronto ir Hamiltono lietuviškuose naujuose kapuose, Port Credit, kuriuos globoja kunigas P. Ažubalis. Ją atsisveikinti lankė lietuviai ir kanadiečiai ir jiems esu labai dėkingas už nupirktas gėles, užprašytas šv. Mišias ir visiems, kas kuo prisidėjo ją laidojant. Labai dėkoju kun. J. Gutauskui už atlaikytas šv. Mišias, palydėjusiam į kapus ir pasakiusiam labai gražų pamokslą. Jos liūdime — aš, mano sūnus Algirdas su žmona Marta ir 5 anūkai, Lietuvoje likęs brolis Kazys Mozūras ir sesuo Marijona Vadeišienė, gyvenanti Daugpilyje, Latvijoje.

PETRAS PLESKEVIČIUS
Hamilton, Ont., Canada

STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION (Act of October 23, 1962; Section 4369, Title 39, United States Code) 1. Date of filing Oct. 1, 1968, 2. Title of publication K A R Y S; 3. Frequency of issue Monthly except July and August; 4. Location of known office of publication 916 Willoughby Ave., Brooklyn, N.Y. 11221.
6. Names and addresses of publisher, editor, and managing editor: Publisher — Lithuanian Veteran Assoc. RAMOVĖ, 916 Willoughby Ave., Brooklyn, N.Y. 11221. Editor—Zigmas Raulinaitis, 916 Willoughby Ave., Brooklyn N.Y. 11221. Managing Editor (same); 7. Owner Lithuanian Veteran Assoc. RAMOVĖ. Address 916 Willoughby Ave., Brooklyn, N.Y. 11221; 8. Known bondholders, mortgagees, & other security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgages or other securities (If there are none, so state) None; 10. This item must be completed for all publications except those which do not carry advertising other than the publisher's own and which are named in sections 132.231, 132.232, and 132.233, postal manual (Sections 4355a, 4355b, and 4356 of Title 39, United States Code). Average No. Copies each issue during preceding 12 months; A. Total No. copies printed 1320 (1350); B. Paid circulation: 1. Sales through dealers and carriers, street vendors and counter sales 111 (105); 2. Mail subscriptions 1074 (1113); C. Total paid circulation 1185 (1218); D. Free distribution (including samples) by mail, carrier or other means 69 (70); E. Total distribution (Sum of C. & D) 1254 (1288); F. Office use, left-over, unaccounted, spoiled after printing 64 (62); G. Total (Sum of E. & F. — should equal net press run shown in A.) 1318 (1350).
(Figures in parantheses—Actual number of copies of single issue published nearest to Filing Date Sept. 68 - No. 7)
I certify that the statements made by me above are correct and complete. (Signature of editor, publisher, business manager, or owner) Zigmas Raulinaitis.
(POD Form 3526, May 1968)

PLB III SEIMO NUTARIMŲ IŠTRAUKA
SVEIKINIMAI PAVERGTAM KRAŠTUI

1968 m. New Yorke įvykęs Pasaulio Lietuvių Bendruomenės III Seimas, kuriame dalyvavo laisvojo pasaulio lietuvių atstovai, sveikina savo brolius ir seseris pavergtoje tėvynėje ir pažada ištikimybę tiems idealams, už kuriuos ilgoje ir garbingoje Lietuvos istorijoje kovojo kiekvienas taurus lietuvis. Seimas, žinodamas, koks sunkus yra svetimųjų jungas, išreiškia pasigėrėjimą krašto lietuvių pastangomis priešintis okupantui ir ginti Lietuvos reikalus. Užsienio lietuviai jaučiasi esą neatskiriama tautos dalis ir todėl pažada visomis jiems prieinamomis priemonėmis remti savo brolių bei seserų tėvynėje tylų, bet ryžtingą darbą ir tokiu būdu prisidėti prie šviesesnės Lietuvos ateities statymo.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Seimas išreiškia tvirtą įsitikinimą, kad tiktai visiškas tautų bei žmogaus teisių atstatymas laiduos lietuvių tautos kultūrinę bei socialinę pažangą ir pilną kūrybinių jėgų išsivystymą.

Šiais reikšmingais Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo penkiasdešimtosios sukakties metais užsienio lietuviai su pagarba bei dėkingumu prisimena visas skaudžias lietuvių tautos aukas kovoje už laisvę ir dar su didesniu pasiryžimu bei meile savajam kraštui pažada siekti didžiojo tikslo — Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo.

Prenumerata JAV-se ir užsienyje: Metams — $7.00, pusmečiui — $3.50, atsk. nr. — 70¢. Skelbimai pagal susitarimą. Pinigus siųsti šiuo adresu:
KARYS
916 Willoughby Avenue
Brooklyn, N. Y. 11221, U. S. A.

Čekius, arba "Money Order" adresuoti "KARYS" vardu.
Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.

*

Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę.
KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą.